ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

БРОЈ 1434

8 динара

22.6.1979. ● ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ ● ГОДИНА XL

КОМПЛЕТАН СТРИП

ЦЕПНА АРМИЈА

Ripley

Веровали или не!

БИСТА

ЏОРЏА ВАШИНГТОНА, ДЕЛО ФРАНЦУСКОГ ВАЈАРА УДОНА, ЈЕДИНА ЈЕ ЗА КОЈУ ЈЕ ВАШИНГТОН ПОЗИРАО. (1785)

МАРКО БИСЕТИ И ЊЕГОВА ЖЕНА И ВИЛИЈЕМ ЛА ПОРТА И ЊЕГОВА ЖЕНА, РОДИТЕЉИ БРАЧНОГ ПАРА МЕРИ И ФРЕНК ЛА ПОРТА, ИЗ СПРИНГФИЛДА (САД) ПРОСЛАВИЛИ СУ СВОЈЕ ЗЛАТНЕ СВАДБЕ ЗАЈЕДНО У КУЋИ СВОЈЕ ДЕЦЕ.

„ФОТЕЉЕ"

ПО КОЈИМА ЈЕ ДАНСКИ ДИЗАЈНЕР НАМЕШТАЈА ВЕРНЕР ПАНТОН ПОСТАО ПОЗНАТ, У СТВАРИ СУ ЈАСТУЋИ ОКАЧЕНИ О ТАВАНИЦУ.

© King Features Syndicate Inc

МИКИ МАУС

ЈЕ ТРИДЕСЕТИХ ГОДИНА БИО ТОЛИКО ПОПУЛАРАН ДА ЈЕ НА ФИЛМСКОЈ БЕРЗИ ВРЕДЕО КОЛИКО И ГРЕТА ГАРБО.

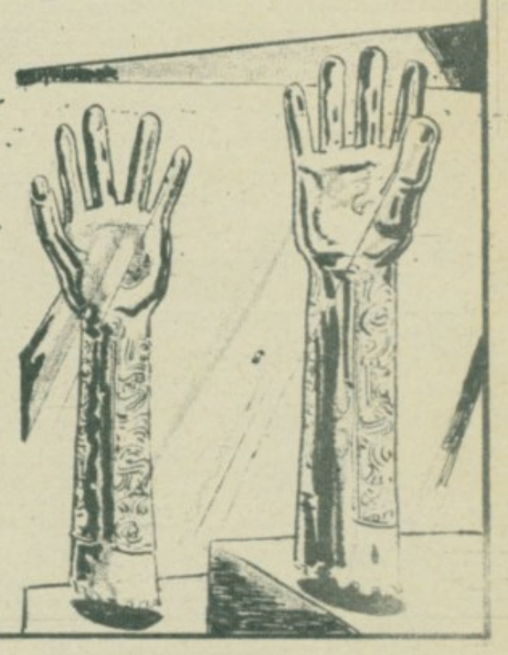

СТАБЛО КЕДРА

КОЈЕ СУ ДАБРОВИ ТАКО ИЗГРИЦКАЛИ ДА ЛИЧИ НА ОГРЛИЦУ, НАЂЕНО ЈЕ У БЛИЗИНИ ВАНКУВЕРА.

ОВЕ ОГРОМНЕ ЗЛАТНЕ РУКАВИЦЕ

ДОКАЗ СУ СТАРЕ КУЛТУРЕ ПЕРУА И СТАРЕ СУ ПРЕКО 2000 ГОДИНА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● пас може да издржи без хране 103 дана, риба лосос 105, ајкула 112, неке врсте жаба 365, неке врсте корњача 60, питон 700, крокодил 740, а човек око 17 дана (жене су издржљивије у гладовању од мушкараца).

● кад бисмо опарали једну најлонску женску чарапу, добили бисмо танку нит дугачку преко девет километара.

● међу животињским гласовима најпродорнији је крокодилов, затим онај који испушта нилски коњ, а тек на трећем месту је лав са својом риком.

● у музеју у Норвешком граду Торднхајму налази се најмања виолина на свету. Дугачка је свега 9 сантиметара и широка 4,1. У овом музеју изложена је и виолина од метала и једна од воска и обе имају одличан звук.

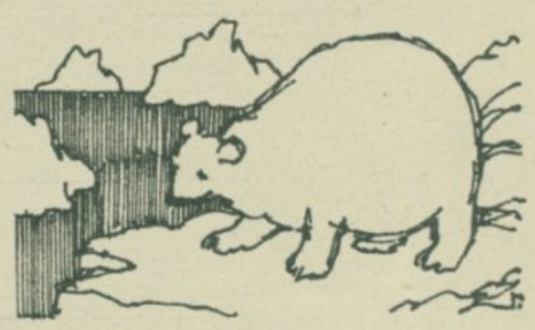

● Виктор Иго је имао веома чудан укус што се и исхране тиче. У једном тањиру помешао би пасуљ преливен уљем, свињски котлет, говедину са парадајз сосом, јагњетину, белу кафу са мало сирћета, сенфа и сир.

● израчунато је да човек за седамдесет година живота поједе око 6000 килограма хлеба, 7000 килограма кромпира, 3000 килограма меса, потроши око 2000 килограма масноће и 15000 килограма разних других намирница. То све износи око 470 пута више од човекове просечне тежине.

● поларни медведи могу да поднесу хладноћу и до минус 80 степени, док већина сисара једва изврши мраз од минус 50 степени. Доказано је да патке и гуске могу да поднесу хладноћу и до — 110 степени, али само у току неколико часова.

● пурпур је боја која се некада добијала из пужева Murex brandaris и Murex trunculus. Они излучују жуту слуз која на сунчевој светлости прво позелени, затим помодри и на крају постаје светлоцрвена. Од осам хиљада ових животињица добије се само један грам пурпура.

Walt Disney

ПАЈА ПАТАК

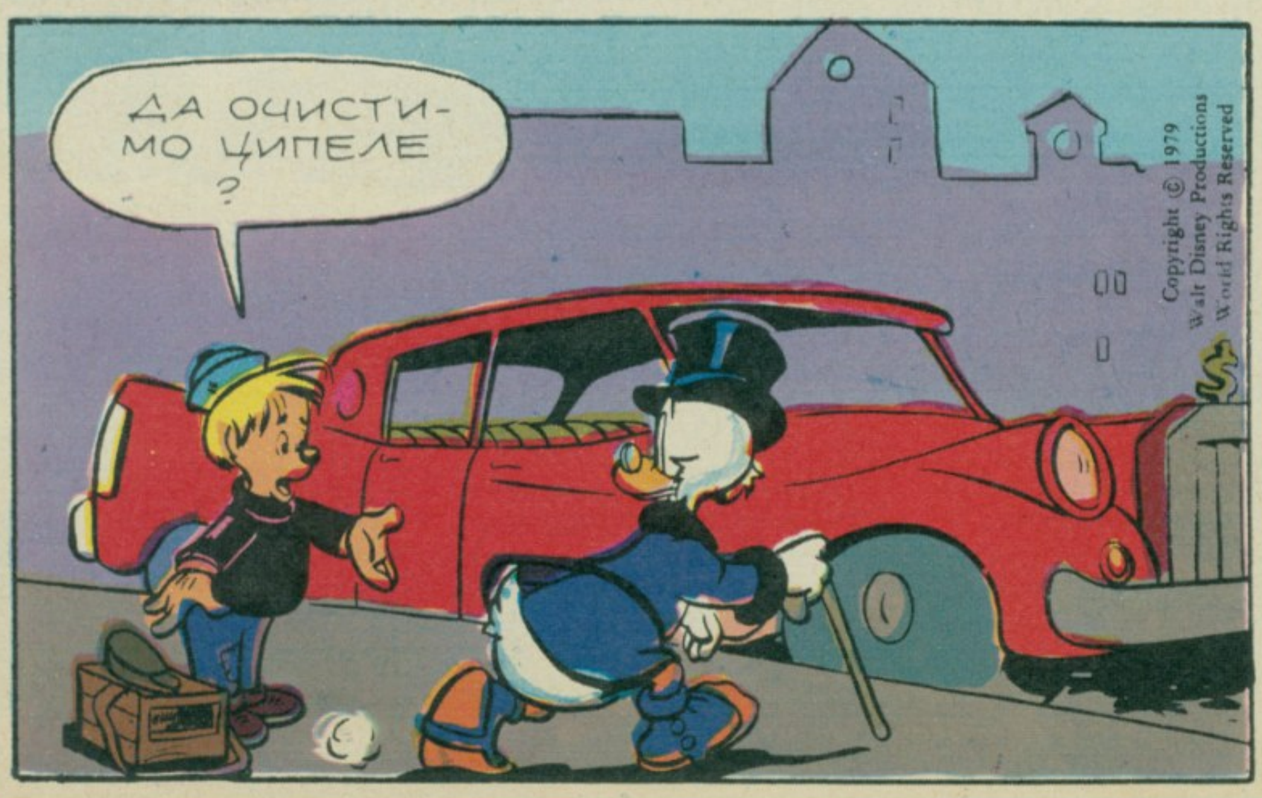

ПРОЖДРЉИВЦИ П

ТАЈНА ДИНОСАУРУСА

Када су се на Земљи појавили диносауруси и зашто су изумрли?

Оливера Голић и Ангела Калагасидис,
Падинска Скела

Када смо угледали ту крашчишћену стазу, поуздано смо знали да праисторијске животиње и данас, ипак, постоје — причао је крајем 1970. године Ед Малон, амерички новинар који је заједно са професором Џоном Рокстоном, са Калифорнијског универзитета, и палеонтологом Самерлијем, кренуо у Амазонију не би ли тамо пронашао остатке животиња које су живеле пре неколико милиона година.

Једног дана, на њихово запрепашћење, у густом растињу амазонске прашуме, међу деблима старим неколико стотина година и тесно поређаним једно до другог, наишли су на стазу широку неколико метара. Трава на њој била је полегла и угажена, дрвеће са стране изваљено, а гране, на висини од десетак метара, изломљене, лишће покидано.

— Ко ли је туда прошао? — било је прво питање које се наметнуло члановима експедиције, јер је било очигледно да људска рука није крашчишћавала прашуму.

— Стазу је направило тело неке огромне животиње — закључио је палеонтолог Самерлиј. — **Ево, погледајте!**

Запањеним људима показао је неке трагове поред стазе. Овима је дуго требало да у рупама, утиснутим у меку и влажну земљу, заиста препознају диновске канџе неке огромне животиње: на стопалу је имала само три прста.

—То је — диносаурус! — узвикнуо је Самерлиј.

Иако се ова експедиција задржала у прашумама Амазоније неколико месеци, вратила се у САД необављена посла, заправо без иједног доказа да тамо живе праисторијске животиње. Јер, идући оном крашчишћеном стазом, стигли су и до Амазона, а на обали ове огромне реке губили су се трагови. По свему судећи, животиња је заронила у воду!

Мистерија амазонског диносауруса још није решена. Али, одакле, уопште, претпоставка да ту могу да живе ове огромне животиње које су изумрле пре неколико милиона година?

СТАЗУ ЈЕ НАПРАВИЛО ТЕЛО НЕКЕ ОГРОМНЕ ЖИВОТИЊЕ — ЗАКЉУЧИО ЈЕ ПАЛЕОНОТОЛОГ САМЕРЛИЈ И ЗАПАЊЕНИМ ЉУДИМА У АМАЗОНСКИМ ПРАШУМАМА ПОКАЗАО ТРАГОВЕ НА КОЈИМА СУ СЕ РАЗАЗНАВАЛА ПО ТРИ ПРСТА.

ДОКАЗ У ФОТОГРАФИЈИ

Пошто амазонске шуме заузимају простор од око 6 милиона квадратних километара, густе су, готово непроходне и углавном неиспитане. Научници претпостављају да су се баш зато клима и животни услови овде веома споро мењали, заправо, да су се на том делу Земљине полулопте успели да задрже и одређени услови, који су владали, на пример, у мезозоику. Ако је заиста тако, с обзиром да у том делу Јужне Америке постоје многе ендемске биљке и животиње, онда је и вероватноћа да ту још живе диносауруси прилично велика.

...ИМ ДОШЛИ ГЛАВЕ

Ипак, то су само претпоставке које могу да буду потврђене једино доказима, од којих је, свакако, најприхватљивији и најпрактичнији — фотографија.

Пре неколико година једна француско-италијанска експедиција кренула је да испита област Сахаре. Неочекивано, на Планини камених змајева, наишла је на остатке диносауруса. Људима није дуго требало да утврде да су открили право пробље ових животиња, па им је пошло за руком да реконструишу изглед coelphysisa, који је живео у тријасу, затим stegosaurusa, brontosaurusa i camptosaurusa (из јуре), као и trachodona, tyrannosaurusa i triceratopsa — који су живели у креди, последњем периоду мезозоика.

Данас највећа пустиња на свету, Сахара, била је некада бујна оаза зеленила, ишарана рекама и великим блатњавим језерима, па су топла и влажна клима пружале диносаурусима све што им је било неопходно за опстанак. А они су били праве грдосије — дугачке и до 30 метара, високе око 12, са малим главама у односу на тело. Задњи удови били су им много развијенији од предњих, а на њима су имали по три прста.

Распоређени по целој Земљи, диносауруси су живели у периоду мезозоика (средње доба геолошког развитка), па стене које датирају из тог периода садрже њихове бројне фосилне остатке. Иако су дуго господарили копном и морем, диносауруси су одједном изумрли, а њихов нестанак остаће, по свему судећи, неразјашњена тајна. То се догодило пре отприлике седамдесет милиона година, и то у сразмерно кратком периоду — за мање од пола милиона година. Зашто се то догодило?

ДРОГЕ СУ ИХ ОТРОВАЛЕ

Узроке нестанка диносауруса научници су, између осталог, потражили у космосу. Јапански физичар Такахаси претпоставља да се у то време у Сунчевом систему окретало још једно небеско тело састављено од леда и воде. Током милиона година свог постојања, та планета се, како претпоставља овај научник, периодично приближавала Земљи изазивајући огромне катаклизме — потопе и поплаве. Није искључено да су диносауруси ишчезли и због изненадног, појачаног космичког зрачења до којег је дошло после експлозије овог небеског тела — закључује Такахаси.

Међутим, много је прихватљивија теорија о нестанку диносауруса због измена биолошких услова. Први сисари који су се појавили на нашој планети, били су веома прождрљиви, па су јели и јаја диносауруса — тврде неки научници. Међу фосилним остацима, палентолози су, на пример, пронашли бројне остатке нагрижених јаја. Значи, прождрљивци су омели опстанак ове животињске врсте.

Још једна теорија говори о узроку нестанка диносауруса. Наиме, у јури су почеле да бујају биљке које су садржавале низ отровних једињења, састојака дрога, као стрихин и морфин: била је то нова опасност за опстанак диносауруса који су се хранили искључиво биљном храном. Пошто је њима било потребно дневно око 200 килограма разних плодова, траве и лишћа, уносили су у свој организам са храном и те отрове који су изазивали разне физиолошке промене и довели до дегенерације врсте. Одређени фосилни остаци диносауруса показују да их је смрт затицала у положајима карактеристичним за животиње које су подлегле неком тровању.

Научници су открили још једну занимљивост: на љусци пронађених јаја диносауруса запажене су промене које се данас уочавају код неких птица отрованих хемијским материјама. Низ промена у хемијском саставу биљака могао је, дакле, да буде један од узрока изумирања највеће животињске врсте која је икада живела на Земљи.

ОДЛУЧАН УДАРАЦ ЋЕЛАВОСТИ

Специјалисти Института за звукотерапију Аризонског универзитета (САД) изјавили су недавно, како пише естонски часопис „Наука и техника", да им је успело да развију ефикасан метод у лечењу ћелавости, која је последица одумирања фоликула косе. Фоликуле су кесице које се стварају из унутрашњег слоја епидерма, чије се ћелије деле и стварају зачетке ћелијама косе.

Истраживачи Аризонског универзитета тврде да фоликуле косе у току човечјег живота никада у потпуности не изумиру, а да је опадање косе изазвано не њиховом трајном, него привременом неактивношћу која је последица губљења еластичности и истањивања мембране фоликула испод већег дела коже на глави. Када наступи таква ситуација, фоликуле испадају из строја, пошто се нарушава процес њиховог снабдевања крвљу.

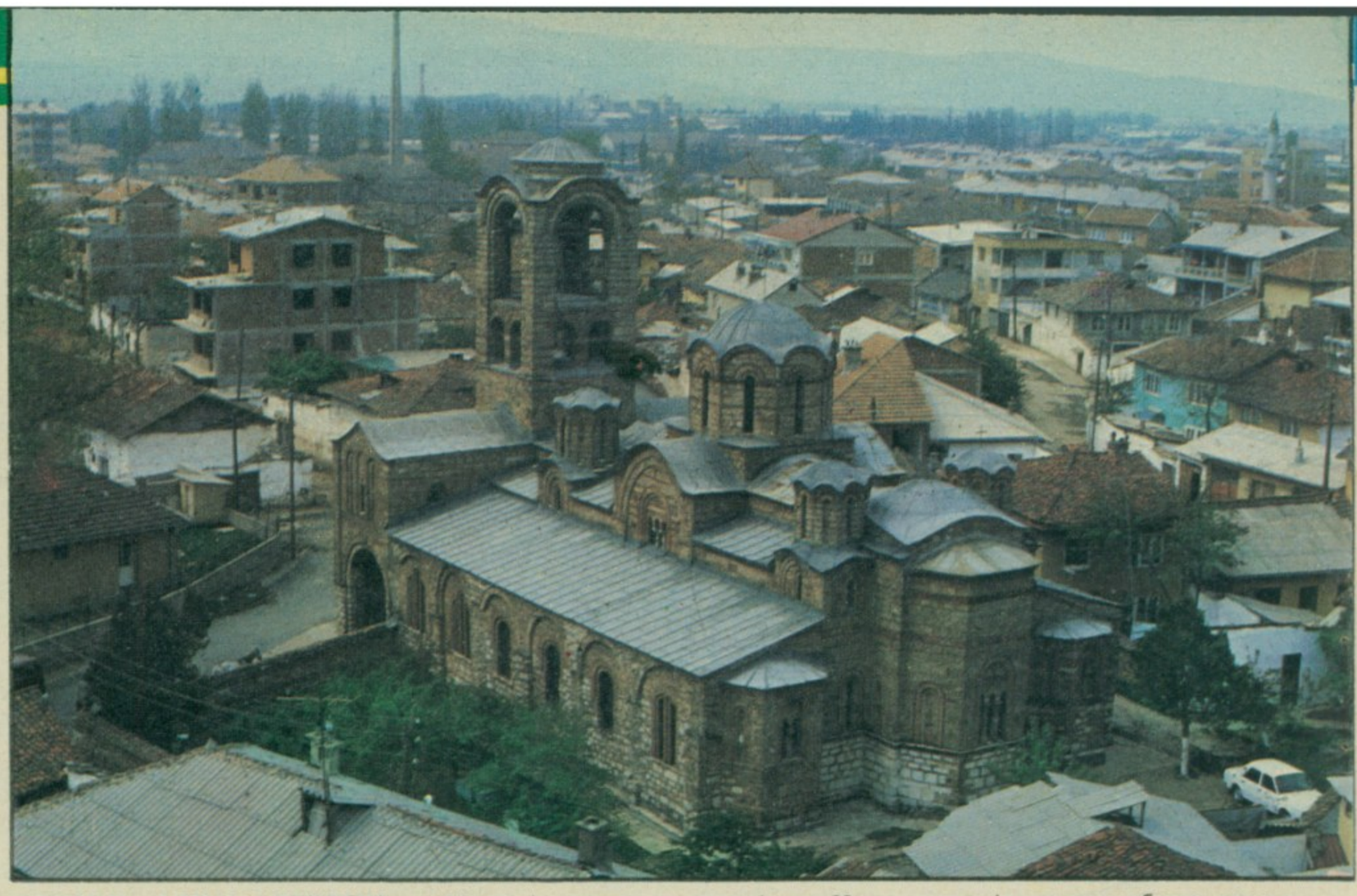
За борбу против ћелавости научници Аризонског универзитета предлажу да се кроз мембрану под кожом пропуштају нискофреквентни звучни таласи мале енергије. Ти таласи се исијавају преко електрода које имају облик великог чешља или јастучића. У већ конструисаном прибору за лечење ћелавости специјални електронски регулатор обезбеђује стварање звучне енергије од 0,5 вати уз напон од 3 до 10 волти.

ПРИЧЕ О НАШИМ ГРАДОВИМА

ПРИЗРЕН

Нинао на важном трговачком путу за Приморје, Призрен је у време Римљана — Theranda, за Византијаца — Призdријан, да би пуни процват доживео крајем 13. и тоном 14. века као престоница српских владара краља Милутина и царева Душана и Уроша. Тада је и седиште епископије и место где трговци дубровачки створише колонију и расадник културе и уметности. Крајем 14. вена стао је да копни. А онда су га 1455. освојили Турци. Сјај давних дана вратио му се средином 19. вена. Данас је средиште општине — спој старог и новог.

Текст и снимци: **М. Тодоровић**

ЗЛОЧИН, АЛИ МАЛТЕРОМ — Муке је видео протомајстор Никола док је по наруџбини краља Милутина подизао бисер средњовековне архитектуре — Цркву Богородице Љевишке. Јер, требало је запуштену и оронулу богомољу обновити, боље рећи, начинити нову, лепшу и богатију. Ипак, посао је изванредно обавио и петобродна базилика са основом уписаног крста уместо дотадашње скромне, неугледне грађевине била је готова, како се верује, 1307. године. Образ је осветлао и протомајстор Астрапа оплеменивши унутрашњост цркве фрескама, једним од најлепших у нас. На жалост, касније је Турцима пало на ум да „каурима" није потребно толико здање, па је између 1756. и 1794. Богородица Љевишка преуређена у — Џума џамију! Том приликом, мајстори су починили непроцењиву штету набацујући слој малтера преко фресака, јер, по муслиманским верским обичајима, у богомољама је забрањено приказивање људских фигура. Окови са фресака скинути су 1950. године, али ране су остале.

СЛАВА РУКАМА — Током 14. века Призрен је био ризница. Целу једну улицу испуњавале су кујунџијске радње, са малим, чађавим одељењима за топљење злата и нешто примитивног алата, али су у њима мајстори прецизне руке и ока стварали чуда израђујући украсне предмете. Има њих и данас, има и злата, али нема више раскошних обичаја и свадби и гиздавих јунака... Радња (на слици) модерни је изданак негдашњих кујунџијских предака.

ДИМИСКИЈЕ И

У СОБИ САХРАЊЕН — Турски дервишки (калуђерски) редови имали су кров над главом сличан српским манастирима, такозване — текије. Нису то била здања изузетне лепоте и величине, напротив. Ако је било више зграда, оне су повезиване у комплекс. Неке текије имале су и имања. Како муслимански обичаји налажу да сваки верски поглавар мора бити сахрањен у соби у којој је умро, много текијских просторија крцато је гробовима. Хелвети текија (на слици) добро је очувана.

ТО ЈЕ БОНДРУЧАРА — Насупрот старом турском обичају, многе куће призренског минулог времена окренуте су прозорима према улици. Таква зграда обично има дрвени скелет испуњен непеченом циглом и симетричну или асиметричну основу. Састоји се од приземља и спрата који је испуштен над доњим делом. У приземљу су кухиња и споредне просторије, а на спрату собе за спавање са минимумом намештаја, али никако без — миндерлука! Оваква кућа позната под називом — бондручара — је симбол старог Призрена. У овој (на слици) сада је Музеј Призренске лиге.

ИЛ' СЕ УБИЈ, ИЛИ РУШИ! — Синан-пашина џамија (на слици) је прави драгуљ исламског грађевинарства. Међутим, приповеда се да је тај драгуљ прескупо плаћен. Наиме, да би подигао богомољу 1615. године, Синан-паша је морао да поруши задужбину цара Душана — манастир Светог Арханђела који се ту налазио. Од султана је једва искамчио дозволу за рушење, и то на тај начин што је оптужио калуђере да су од манастира направили разбојничко гнездо. Како је то била лаж, једног дана истина је избила на видело. Разбешњени султан сместа је послао поруку паши: „Ил' се убиј, или руши џамију"! Паша је изабрао — смрт! Ова легенда преноси се с колена на колено, премда се поуздано зна да се Синан-паша школовао у Цариграду где је направио лепу каријеру и да је у време рушења манастира Светог Арханђела по други пут био валија (губернатор) Пеште и беглербег Румелије. Носио је назив „софи", што значи — учен. Умро је исте године кад је сагрђена џамија, али није сахрањен у њој, како вели предање, већ у Галипољу.

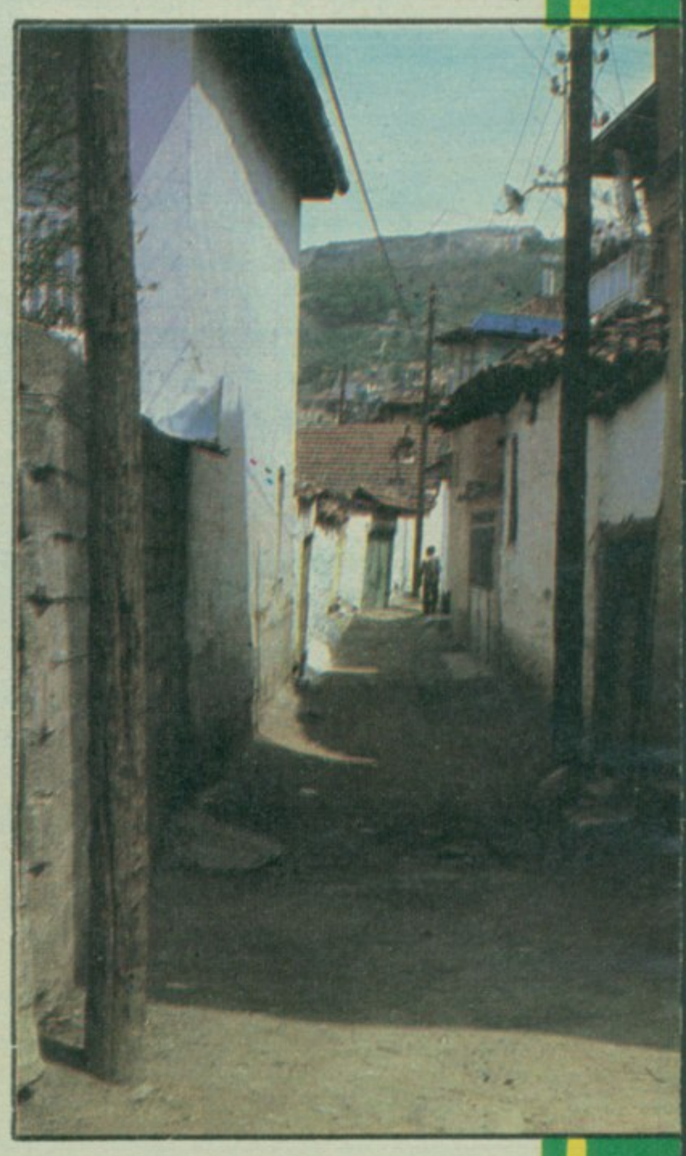
З ПАПАЗ ЧАРШИЈЕ

ОРУЖНИЦА БАЛКАНА — Овде је некад била чувена Папаз-чаршија на којој је могло да се купи све: од игле до таљига! Улица је била начичкана дућанима и занатлијским радњама. Радили су ту пушкари, ножари, терзије, опанчари, мутавџије ... У ниским радњицама одзвањали су ударци чекића и других алатки, аге пушиле и пиле на ћепенцима, а чаршија врвела од људи. Колико је град у то време био у успону, најбоље се види по податку да је 1868. године имао више од 40 хиљада становника! На највећој цени на Папаз-чаршији било је оружје украшено руком мајстора-уметника и надалеко познате сабље „димискије" због чега је Призрен чак називан „оружницом Балкана".

ИСПРАЋАЈ ЗА МУТИВОДУ — У својој бурној историји Призрен је био и седиште конзула неколико европских држава. У згради (на слици) живео је руски. Неки од њих покушали су да муте воду између српског и муслиманског живља. Када су, на пример, Србије 1912. ослободили град, аустроугарски конзул Оскар Прохаска хушкао је исламски свет против њих. Међутим, испраћен је у Аустрију у фијакеру о који су грађани везали старе канте. Фијакер се трцкао по калдрми, канте тандркале, а шпалир људи узвикивао: „Доле наши непријатељи"!

СОКАК ИЗ МОЈЕ МАХАЛЕ — Саставни део призренског амбијента и симбол некадашњег града оријенталног типа су — сокаци — капилари његовог крвотока. Сокацима струји живот махале, на њима се после ручка, а о празнику редовно, сакупљају људи, пуше, ергленишу (разговарају), или једноставно упијају сунчев зрачак. Неко седи, неко чучи ... ту се склопи и понеки посао, сазнају новости ... Званично, сокак је — улица. Ова носи име Бранка Радичевића.

НЕОБИЧНА ЗАНИМАЊА

КОНТРОЛОР ЛЕТЕЊА

НА ОШТРИЦИ СТРАХА

Кад је авион у магли или олују, кад не помажу ни најсавременији електронски апарати, контролор испаљује црвену или зелену ракету, једини путоказ за посаду у ваздухоплову. Тада за све почињу дуги тренуци напетог ишчекивања.

Никада Владимир Митровски, тридесттогодишњи прилазни контролор летења на сарајевском аеродрому Бутмир, неће заборавити 17. септембар 1975. године, дан када је први пут у стварности, ван школских кабинета и симулатора, осетио важност, лепоту и тежину свог занимања.

ЈАТ-ов DC-9, пун путника, лагано је „рулао" према главној писти пред лет ка Београду. Све податке о скорашњем лету посади је са контролног торња узбуђено издавао Владо Митровски, осећајући како му се руке зноје и грчевито стежу микрофон. Знао је да не сме да погреши ни у најситнијем податку о ветру или висини: животи путника и посаде, скупоцена машина и углед свих његових колега на свим аеродромима у земљи, па и у свету, сад су највише зависили од његове прибраности и знања. Као да допире из велике даљине, чуо је глас капетана авиона, одговарајући му такође на енглеском, језику на којем се споразумевају све посаде и контроле лета у целом свету.

Срце му је снажно куцало док је гледао како се витка, сребрнаста машина, уз заглушујућу рику мотора, стреловито залеће писто и лагано одваја од земље. Још је био у радио-вези са посадом, на моменте тешко верујући да се, ето, остварио дечачки сан: преносио је врло сложене податке о правцу и висини лета, и кад је неколико тренутака доцније авион напустио „његов простор", Владо је обрисао зној са чела и уморно сео.

„Ватрено крштење" тако је окончано.

Међутим, иако већ неколико година без прешке ради овај посао, Владимир Митровски је уверен да је то занимање где је сваки лет — а понекад „подигне" и „спусти" дневно и неколико десетина авиона — нов и специфичан случај, увек са нијансом непредвиђености, где могу да откажу и моћни мотори, и посада, али не и — контролор.

50 ХИЉАДА АВИОНА НАД ЈУГОСЛАВИЈОМ

Основни посао контролора летења је раздвајање авиона. Шта то, у ствари, значи?

Само територију наше земље годишње прелети преко 50 хиљада авиона из компанија широм света. Без врло прецизне контроле са земље, уз помоћ најсавременијих електронских апарата, у ваздуху би била општа и врло опасна збрка. Зато се сваком авиону који на нашу територију улеће кроз строго одређене ваздушне граничне прелазе — коридоре — дају координате лета, где су основни подаци висина и правац. Сваки авион који превози путнике или робу лети такође тачно одређеним правцима — ваздушним путевима и ниједна посада не може да лети како и где хоће. Без врло блиске сарадње са контролама лета, које посадама преносе мноштво података у облику заповести, данас би лет једног DC-9 или „боинга 707" од Сарајева до Београда, иако траје око пола часа, био готово неизводљив. Контроле летења су, укратко, централни нервни систем сваког вида ваздухопловства...

Контролори напоминју да су само један анониман, истина изузетно важан шраф у великом и сложеном механизму ваздухопловства, за који се у јавности чује тек кад откаже, кад погреши. А и најмањи пропуст људи који воде авионе, који су десна рука свим пилотима, најчешће доводи до — катастрофе. Најбољи пример за ову страшнију страну занимања контролора је судар авиона над Врбовцем, недалеко од Загреба, када је, на жалост. погрешио контролор давши двема посадама идентичне податке о висини на којој би требало да лете...

КАД ИНСТРУМЕНТИ ОТКАЖУ . . .

Окрећући у рукама велики ракетни пиштољ, Владимир Митровски са осмехом прича:

— Готово сви контролори пате од неколико болести: прва је велика љубав према свом послу, а то и није болест... Међутим, организам контролора је идеалан за разне чиреве, болести срца, честе главобоље, психичку напетост. Јер, како човек да се осећа кад је против авиона и путника у њему и време, односно невреме, кад не помаже електроника и када мора да употреби овај пиштољ: црвено у магли или олују — опасност, зелено — слећи, али на свој ризик, па шта ти буде... И све док стајни трап не додирне земљу, авион се заустави, на вратима се појаве путници, а ја чујем капетаново О.К. за тих неколико тренутака муњевито проживим и свој и животе свих путника и чланова посаде, осећајући како више не знам за сопствено тело...

Међутим, шта да ради контролор, једина и основна веза посаде у ваздуху са мајком земљом, када један од мноштва врло сложених инструмената у авиону откаже при узлетању или слетању и кад лет, апарат и животи путника дођу у питање?

— Контролор и на те могућности увек мора да буде спреман — објашњава Владимир Митровски. — **Тада се врло брзо обавештавају ватрогасци, медицинска служба, органи СУП-а, „очи сти" небо свуда око аеродрома и посаде других авиона обавесте о изузетној ситуацији. За све особље на аеродрому, а нарочито за контролоре, то су дуги и грешки тренуци ишчекивања, страха, недоумице. Због свега тога све чешће се у нашем друштву разговара о могућности да се контролорима призна бенефицирани радни стаж.**

СВАКЕ ГОДИНЕ ИСПИТ

Пошто раде овако напет и одговоран посао, све контроле, а већина су мушкарци, једном годишње обавезно детаљно прегледа специјална медицинска војно-летачка комисија у Земуну. Јер, контролор мора бити потпуно здрав, у сваком погледу, као и пилот. Сваке године ови људи пред комисијом Савезног комитета за саобраћај и везе полажу испит као да први пут долазе у контролни торањ: ништа се не сме заборавити, све мора да се обнови — контрола летења је научна област која се врло брзо развија у целом свету.

Контролори имају једну могућност на којој би им завидели многи људи других занимања. Они, наиме, могу на почетку своје смене да шефу једноставно кажу да тог дана нису способни за рад и — неће радити. Али, нико од ових људи то не злоупотребљава: свест и одговорност је одлика сваког нашег контролора, човека који и мисли и радом брине о свим путницима у авионима од узлетања до слетања. Јер, погрешити се не сме...

И. Лончар

САМО ЗА ЗДРАВЕ

Сваки младић или девојка који су завршили једну од средњих школа могу да конкуришу на београдски Саобраћајни факултет, за двогодишњу школу за контролора летења, ако испуњавају два врло важна услова: да су потпуно здрави, што испитује специјална лекарска војнолетачка комисија у Земуну, и да солидно познају енглески језик, што се такође утврђује нарочитим тестовима. Сваком од свршених студената овог одсека Саобраћајног факултета, а то је једино место у нашој земљи где се школују будући контролори, осигурано је радно место на једном од наших аеродорма. Главни предмети у овој школи су контрола летења, ваздухопловно право, енглески језик, комуникације и везе, метеорологија, физика, нацртна геометрија, математика 1 и 2.

DIK BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

МОДЕРНИ ГЛАДИЈАТОРИ

ЛАУДИНА НАЈВЕЋА ПОБЕДА

СРЕДИНОМ ДРУГОГ КРУГА НА ПИСТИ У НИРНБЕРГУ ДОГОДИЛА СЕ ТРАГЕДИЈА — ЈЕДНИ СУ ТВРДИЛИ ДА ЈЕ »ФЕРАРИЈУ« ОДЛЕТЕО ТОЧАК, ДРУГИ ДА ЈЕ НАИШАО НА ЛОКВУ...

Са уверењем да је чека њен супруг Ники Лауда, возач „формуле 1", на аеродром у Келну те вечери, 1. августа 1976, стигла је Марлен Лауда. Светски шампион је тога дана учествовао у трци за „Гран при СР Немачке" у Нирнбергу, а његова супруга која се, из страха од превеликог узбуђења редовно држи далеко од писте, овог пута није гледала ни телевизијски пренос. Договор између њих био је да се после трке нађу на аеродрому и заједно врате кући, у Салцбург.

На аеродрому није било Лауде. Уместо њега дочекали су је неки њој непознати људи који су јој саопштили да је Лауда у болници у Манхајму — 250 километара далеко од Келна.

Стојећи поред болничке постеље унесрећеног Лауде, Марлен је са запрепашћењем видела да то више није онај човек: физиономија му је била изобличена, налик на монструозну маску. Ватра му је спржила лице које је сад било ужасно отечено и са очима и носем изгубљеним у маси угљенисаног ткива. Лекар је извео жену из собе.

— Хоће ли преживети? — питала је.

Доктор је слегнуо раменима. Спољне опекотине било је могуће излечити. Међутим, пламен и отровни гасови допрли су до Никијевих бронхија. Нагорела плућа почела су да отказују. Смрт је могла да наступи сваког часа.

СТРАХОВИТА УЗБУЂЕЊА

Судбоносни дан почео је кишом, што је била опасност више на стази у Нирнбегу која се, иначе, убраја у оне теже. Дугачка 23 километра, са 176 кривина и великим бројем удолина, представља страховито искушење и за људе и за машине. Сваке године, возачи, механичари и остало особље — њих петнаестак у свакој екипи — десет месеци проводе учествујући у 17 исцрпљујућих трка на четири континента.

Улог је заиста велик, почев од цене болида „формуле 1" (више од 200 милиона старих динара) до људских живота. Од 1950. до прошле године, 4 од 14 шампиона оставили су свој живот на тркачкој писти.

Међутим, ништа није могло да одврати двадесет осмогодишњег Андреаса Николауса Лауду од брзих аутомобила. Са 18 година Ники, син бечког индустријалца, возио је тркачки „мини-купер". За четири године постао је познато име међу возачима, па је добио кредит од 200 милиона старих динара и био примљен у једну енглеску екипу као возач „формуле 1". Године 1974. Ники је имао среће и склопио уговор са „Фераријем" да би одмах заузео четврто место на светском шампионату. Већ наредне године овенчан је ловоровим венцом првака, а 1976. пре учествовања у „Гран прију СР Немачке", победио је у 5 од првих 9 трка.

МАШИНА ГУБИ ПРАВАЦ

Упркос киши, 300 хиљада гледалаца испунило је трибине Нирнберга. Ники је обавио припреме за трку према уобичајеном ритуалу: зачепио је уши ватом и воском, обукао јакну отпорну на пламен, на лице ставио маску, а на главу кацигу. Неколико минута пре старта киша је престала и појавило се сунце. Лауда је, ипак, одлучио да задржи гуме за влажну стазу све док се писта не просуши.

Иако је на тренингу постигао најбоље време, шампион је лоште стартовао. После првог круга био је тек девети, па се зауставио код боксова да промени гуме. За само 60 секунди механичари су монтирали гуме за суво јер оне омогућавају постизање веће брзине.

Средином другог круга догодила се трагедија. Једни су тврдили да је „фераријеву" одлете точак, други да је наишао на локву. Истина је, међутим, другачија: док је на једној узбрдици заокретао улево, брзином од 225 километара на час, болид је изгубио правац и полетео ка огради. Резервоари су се распукли и „ферари" се зауставио попреко, пресекавши пут осталим возачима. Први који је наишао само је окрзнуо Лаудину машину. Наредно возило, међутим, пресекло је кривину и — ту више није било помоћи. Кочење је било узалудно — возило је ударило у „фераријa" и ватра је букнула.

Заглављен у седишту, Лауда није успео да активира противпожарни апарат. Кацига му је одлетела, а маска на лицу, иако незапаљива од велике температуре бивала је све тамнија. Неколико возача одмах се зауставило да му помогну. Артуро Мерцарио, један од њих, не обазирући се на пламен и опасност од експлозије, скочио је да одвеже каишеве којима је Лауда био привезан за седиште. Затим се попео на хаубу возила, дохватио Австријанца испод пазуха и извукао га напоље.

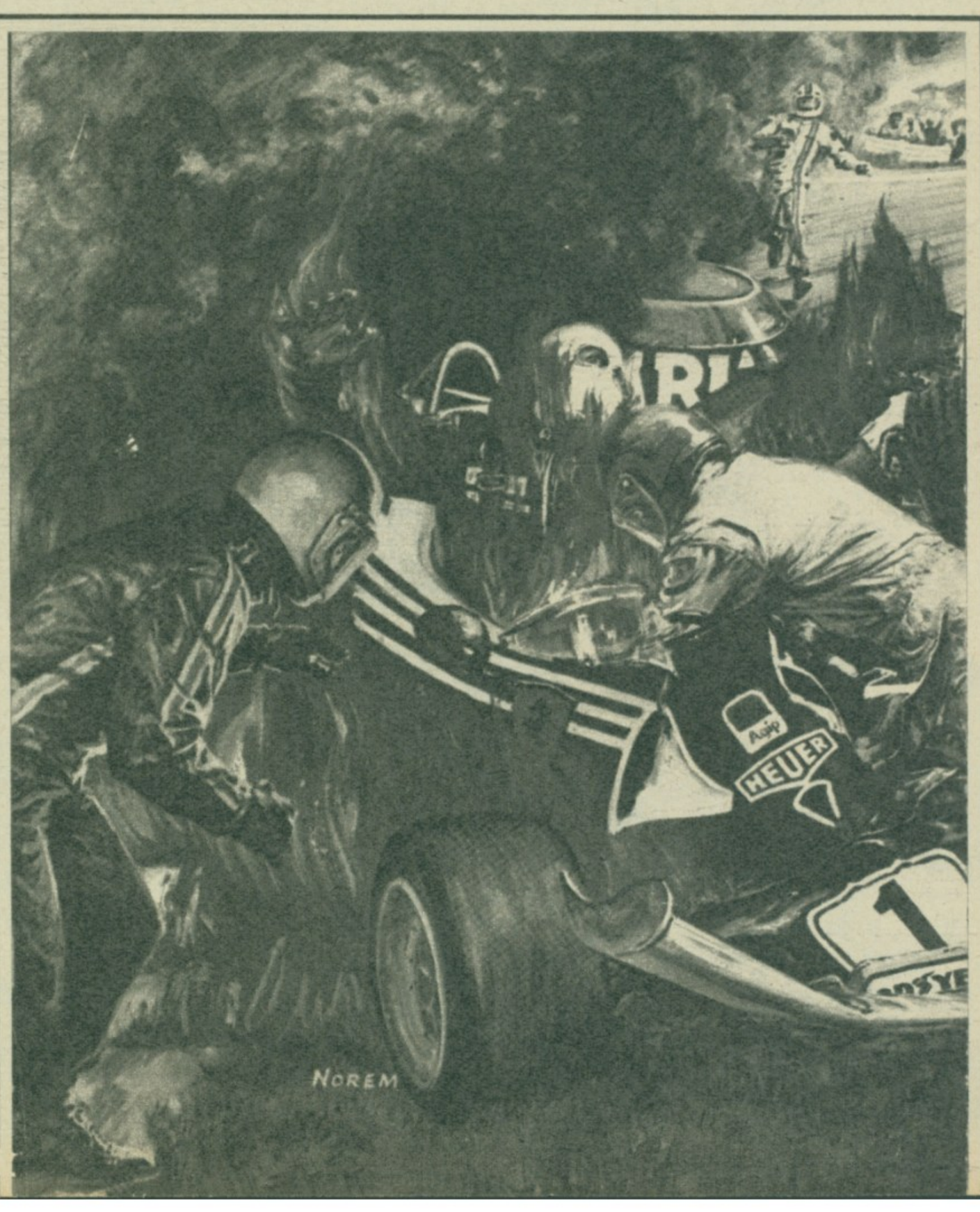
На несхватљив начин Лауда је смогао снаге да се удаљи неколико метара од буктиње, а онда се онесвестио.

Лекари болнице у Лудвигсхафену установили су опекотине другог и трећег степена на лицу и рукама. Сем тога, јагодична кост му је била згњечена, а имао је и фрактуру три кости Али, највећа опасност по живот била су оштећена плућа, јер је пуних 45 секунди Лауда био блокиран у запаљеном „фераријy", удишући пламен и отровне гасове горуће синтетике.

ИЗГОРЕЛО ЛИЦЕ

Истог поподнева пребачен је на Универзитетску клинику у Манхајму где је три дана лебдео између живота и смрти. Снагом само њему знане воље пронашао је пут ка оздрављењу.

Његово здравствено стање се поправљало из часа у час. Већ у среду увече био је у стању да дише без аспиратора. Наредног дана је тражио да седне, а у петак је поново могао да види, разговара и хода, уз Марленину помоћ. Име Никија Лауде избрисано је са листе безнадежних случајева. Крв му је два пута комплетно измењена, а једним тешким медицин-

ским захватом, парчићима коже узете са бедара замењено му је изгорело ткиво на лицу. Само две недеље после несреће Ники је обавестио Марлен да жели да се врати кући и започне припреме за трку „Гран при Италије“ која је била предвиђена за 12. септембар, у Монци.

Лекари су једва попустили. Рекли су му да мора да издржи још неколико пластичних операција на лицу и да ће му требати више месеци да би се потпуно опоравио. Међутим, Лауда је већ био спреман за нови живот. Све остало је могло да чека...

— Покушавао сам да замислим шта свет прича о мени — сећа се шампион. **Вероватно да су многи сматрали да човек с оваквим лицем треба да се скрије од погледа. На го, наравно, нисам ни помишљао. Ја сам био добар возач, један од оних који заиста знају свој посао. Ако сада нисам такав, онда је боље да то што пре откријем.**

ОПЕТ У ПОБЕДЕ

Три дана пре трке за „Ферари“ је одбио да на себе прими било какву одговорност у вези са Лаудом и његовог повратка на писту. Шампиона то није узбуђивало, он је имао други проблем: приметио је да му се на равној стази, где треба да постигне максималну брзину, нога сама одиже са педале гаса. То се поновило два пута у току тренинга. Зато је, како каже, сео и поразговарао са собом. Ако хоћеш да будеш возач „формуле“, мораш да идеш на све или ништа, закључио је.

Шест недеља после несреће Ники је возио у Монци — добро као некад. Био је четврти и доживео праве овације од бројне публике.

Пре завршетка сезоне чекало га је ново искушење — нашао се међу учесницима „Гран при Јапана“. Киша и магла били су неумољиви па се поставило питање да ли уопште стартовати. Међутим, 55 хиљада гледалаца тражило је да се трка одржи. Иако са закашњењем, стартовало се по још мокрој писти. Лауда је био у другом реду и због блатних капљица које су пиштале испод возила које је следио, возио је један круг готово на слепо. Хладнокрвно је размотрио ситуацију и одлучио да одустане. Као што се и очекивало, неки су одмах помислили да је то крај његове каријере. Међутим, његов колега Џемс Хант, који је тада постао првак, протумачио је то као Лаудину велику храброст и додао: „Ако је лепо време, можеш чак и да га победиш, али је зато немогуће уништити га. Тај ће опет да тријумфује!“

Био је у праву. Следећа година донела је Лауди титулу шампиона.

Д. В.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

САВЕЗНА ОМЛАДИНСКА ИСТРАЖИВАЧКА АКЦИЈА »ТОКОВИ СКОЈ-а 79«

ДОЂИТЕ У БРИГАДУ!

ЗА СВЕ КОЈИ ВОЛЕ ДА ИСТРАЖУЈУ И ДА СЕ ДРУЖЕ, ССОЈ ОРГАНИЗУЈЕ ПРВУ САВЕЗНУ АКЦИЈУ. ПИОНИРИ И ОМЛАДИНЦИ ИЗ НАШЕ ЗЕМЉЕ КОЈИ ЖЕЛЕ ДА УЧЕСТВУЈУ, МОГУ ДА СЕ ПРИЈАВЕ ПРЕКО »ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА«.

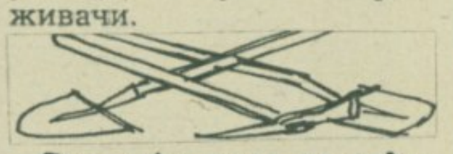
Ново ударничко лето је почело. Омладинске радне бригаде ничу на све стране. Млади се највише интересују за савезне радне акције. Али места нема за све. Зато се Савез социјалистичке омладине Југославије није двоумио када је прихватио предлог „Младих истраживача Србије“ да се организује прва савезна истраживачка акција названа „Токови СКОЈ-а 79“. Од 28. јула до 19. августа у свим републикама и покрајинама млади ће истраживати природу, откривати њене мале и велике тајне. Биће ту посла за медицинаре, техничаре, музикологе, туризмологе, археологе. Звучи компликовано, а у ствари није.

И истраживач је бригадир, јер је истраживање само нови тип радних акција, њен научни део. Није потребно да сте млади научник, ни да сте члан истраживачких клубова. Довољно је да волите природу, да желите да радите и да се дружите. Акција има више програма па ће зато бити посла за све. У Живиницама ће се мерити крвни притисак становника, у Тузли ће историчари проучавати токове НОБ-а и револуције, док ће се код Вукована испитивати обичаји и живот народа. У Словенији ће се пребројавати млинови и стругаре, а у Бајиној Башти скупљати хранљиво биље. Скакавац и ракови на жару, дивља шаргарепа у лонцу и купине и лешници уместо колача само су део богатог јеловника „исхране у природи“.

Прошле године на акцијама у Србији млади истраживачи су нашли злато, открили нове звезде и комете, али и нову врсту шкорпиона. Открили су да је Власинско језеро хладно, богато рибом, али и загађено. Све то је дало резултате који су искоришћени за даљи научни и привредни рад. Општина Лесковац је, по подацима бригадира, израдила туристичку карту и туристички водич. Значи, све што се открије и истражи биће искоришћено као научни податак.

Прва савезна истраживачка акција одвијаће се у три фазе. Прва, припремна, на којој ће се пионири и омладинци упознати са оним што ће радити. Друга, у којој ће спровести теренске радове, сакупљати податке, разговарати, снимати, писати. И трећа, када ће се сви сакупљени подаци сређивати и проучавати. Право учешће на њој имају сви пионири и омладинци из Југославије, јер на акцији ће постојати и бригада пионира, истраживачког подмлатка.

Поред истраживања биће ту и забаве, друштвених активности. Дискотека у кањону реке, логорска ватра у пећини, предавања на месечини. Кад пођеш у бригаду истраживача, понеси гитару, песмарицу, али и термос, ножић, добре ципеле за пешачење, батеријску лампу. Буди спреман да се бориш са природом, али и да уживаш у њој. Спаваће се у школама или под шаторима, радиће се на сунцу и киши. Бригадири неће бити сами. Предводиће их професори, стручњаци, научници, искусни истраживачи.

Сви који желе да дођу у бригаду истраживача треба да попуне пријаву, да буду сигурни да то заиста желе и да је пошаљу на следећу адресу: ССО Србије, „Млади истраживачи“, Хо Ши Минова 27, 11070 Нови Београд. Најкасније до 1. јула 1979. године. О свему осталом побринуће се „Млади истраживачи“.

Они ће одабрати учеснике, позвати их и организовати бригаду која ће радити од 28. јула до 19. августа на теренима широм наше земље. Бригадири срећно!

М. Л.

ПРИЈАВА

Име и презиме _____

Истраживачки програм: (заокружити) историчари, туризмолози, социолози, медицинари, социолози, исхрана у природи, стоматолози, археолози, етнолози, еколози, спелеолози.

Година рођења _____

Адреса стана:

(република или покрајина) _____

(место) _____

(улица и број) _____

Телефон _____

Занимање _____

Назив и врста школе тј. Организације удруженог рада

_____

_____

Напомена: (навести знања, способности и искуства која могу бити корисна непосредно или посредно у одабраном истраживачком програму)

_____

_____

(својеручни потпис)

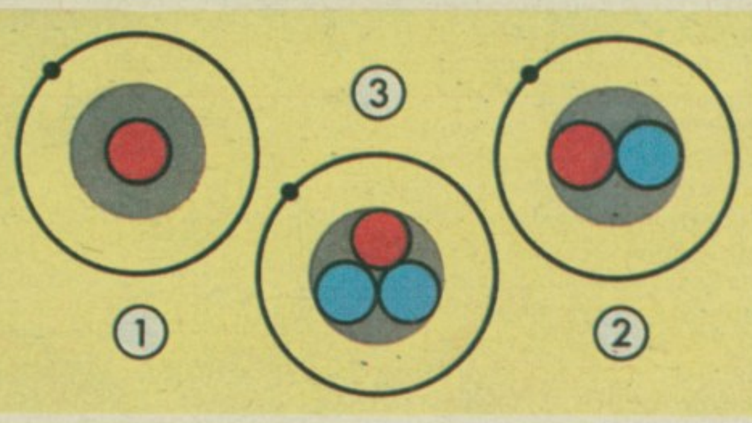
За млађе од 18 година потпис родитеља или старатеља

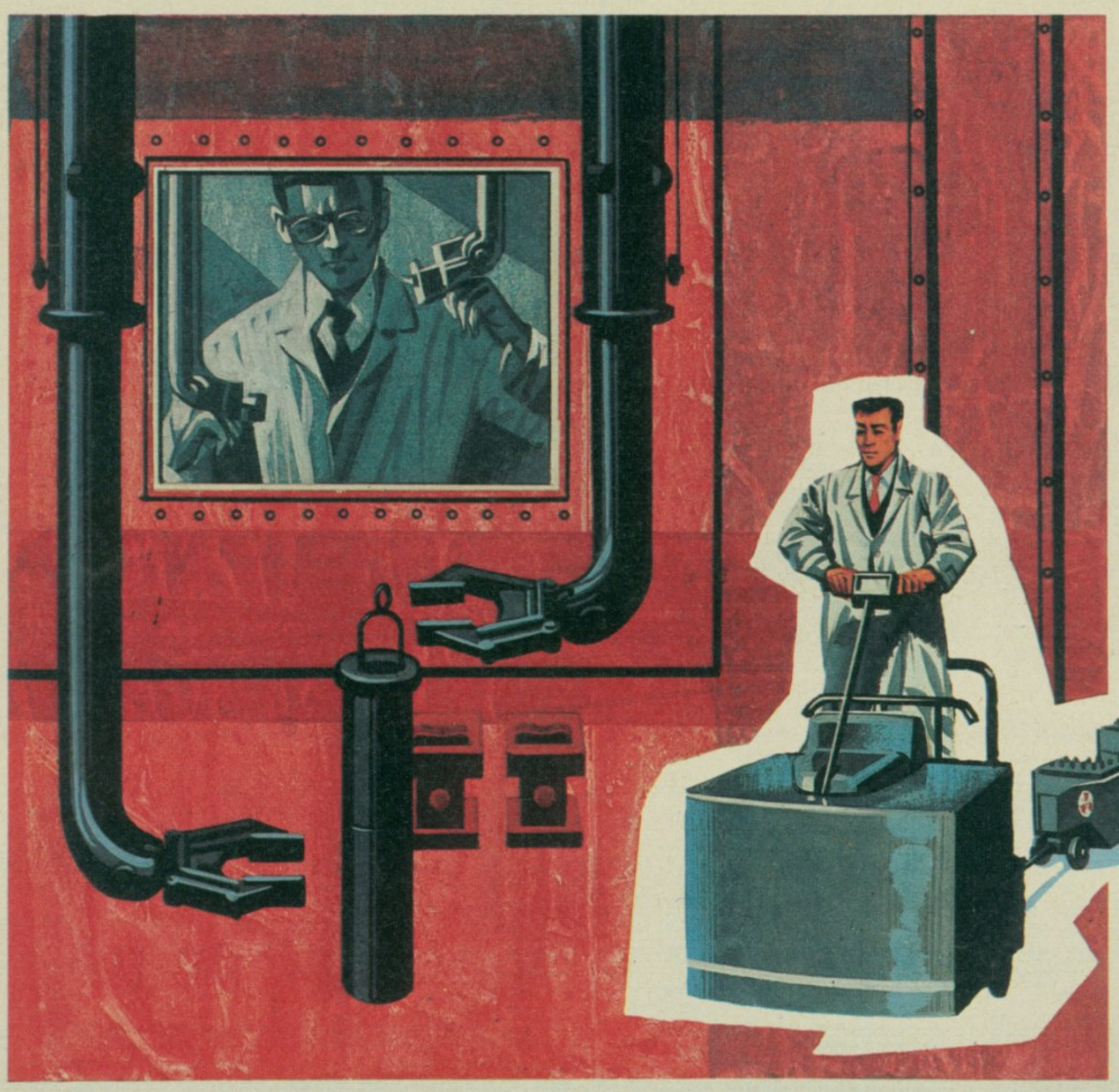
_____

ПРОНАЛАСЦИ КОЈИ СУ МЕЊАЛИ СВЕТ

ИЗОТОПИ СТИЖУ СВУДА

РАЗЛИЧИТА СТРУКТУРА — Атоми хемијских елемената састоје се од позитивно наелектрисаног језгра и негативно наелектрисаних електрона који круже око њега. Језгро је састављено од протона (позитивно наелектрисане честице) и неутрона (електро неутралне честице). Броју протона одговара број електрона (од броја протона зависи место хемијског елемента у периодном систему елемената, односно зависе његове хемијске особине) Од овога, унеколико, одступају атоми хемијског елемента водоника. Језгро атома водоника је, у ствари, само један протон (слика десно, 1). Али, језгро овога атома може, поред протона, да садржи или један неутрон (2) или два неутрона (3). У сва три случаја атомско језгро има један протон, па сви ови атоми имају исте хемијске особине, али се међусобно разликују по тежини — ове три врсте атома су изотопи истог хемијског елемента (водоника).

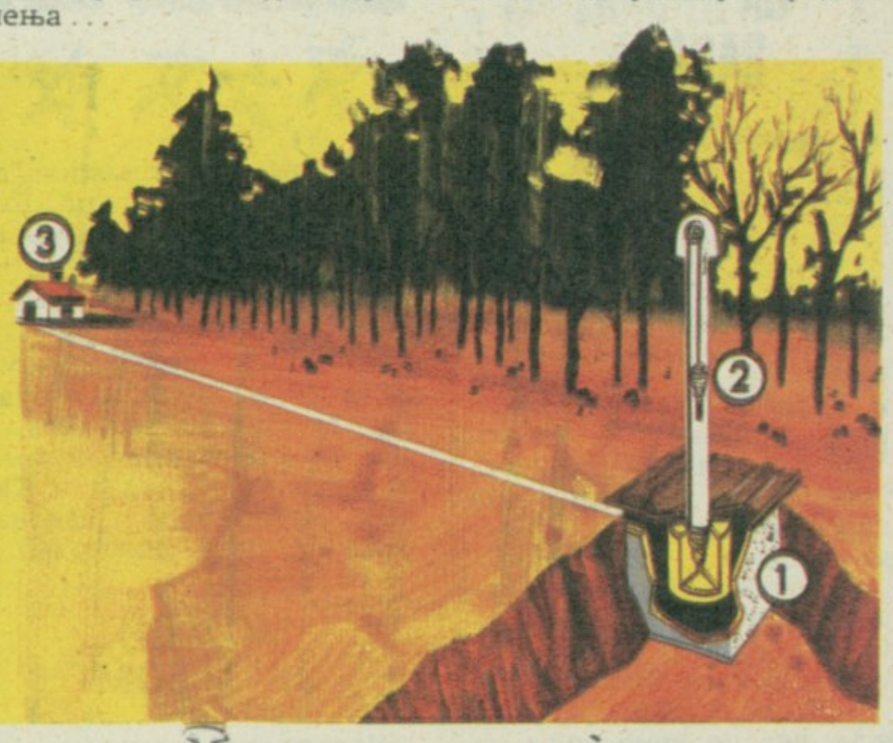
ИЗОТОПИ — Хемијски елементи истих хемијских особина, а различитих тежина, називају се изотопи (по грчким речима isos — исто и topos — место) што значи да заузимају исто место у периодном систему елемената. Они који се налазе у природи у већини случајева су смеша изотопа тога елемента. Изотопија, појава да један хемијски елемент има више изотопа, откривена је најпре код радиоактивних елемената, али је касније установљено да и елементи који нису радиоактивни имају своје изотопе — разликују се радиоактивни и стабилни изотопи. Убрзо по открићу, радиоактивни изотопи почели су да се користе у практичне сврхе. Међутим, ова примена је била врло ограничена јер се до изотопа тешко долазило. Шира примена радиоактивних изотопа почела је пре тридесетак година када је пронађен начин њиховог вештачког добијања.

ГАЈГЕРОВ БРОЈАЧ — При раду са радиоактивним изотопима врло значајну улогу играју уређаји за откривање и регистровање радиоактивних честица. Како радиоактивни зраци нису видљиви, ови уређаји су важни и у склопу заштите од штетног деловања радиоактивног зрачења. Један од првих уређаја ове врсте је Гајгеров бројач који је конструисао немачки физичар Гајгер (Hans Geiger, 1882—1945). Принцип рада овог бројача заснива се на чињеници што радиоактивни зраци при пролазу кроз неку средину, на своме путу, стварају јоне, па се ова појава коришћењем одређених промена може учинити видљивом. Постоје различити бројачи ове врсте — углавном се разликују према намени: неки се користе за испитивања на терену (слика десно), други за рад у лабораторијама и сл.

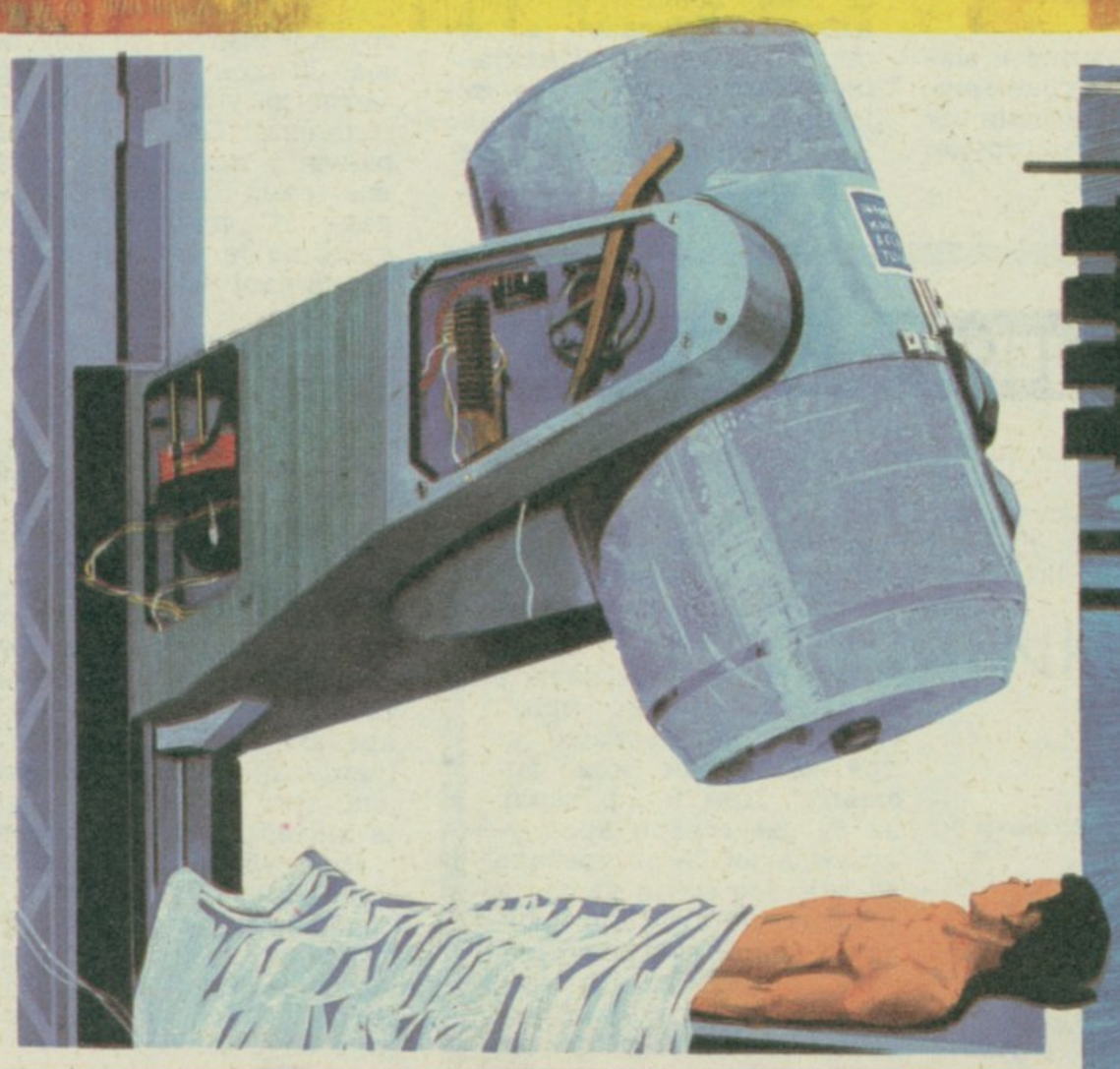
ПРИМЕНА ИЗОТОПА — Радиоактивни изотопи имају данас врло широку примену нарочито у медицини и разним гранама технике. Није мали број стручњака у свету који данас сматрају да ће човечанство у области нуклеарних истраживања највеће користи имати од њихове разноврсне примене. Многа питања која су од врло великог значаја за физику, хемију, биологију, могла су да се објасне тек када су у експериментима почели да се користе изотопи. Велике могућности њихове примене заснивају се на чињеници да изотопи истог хемијског елемента имају исте хемијске особине, а њихово присуство може без тешкоћа да се установи коришћењем Гајгеровог бројача или сличних инструмената. Они при разним процесима делују као „шпијуни", — захваљујући њиховој радиоактивности, пратимо њихово кретање, а самим тим и кретање свих атома тога хемијског елемента. Овако, на пример, без икаквих тешкоћа може да се контролише дебљина облоге високе пећи која се током времена троши. При изградњи пећи у облогу се, на одређеној дубини, угради изотоп, тако да се контролисањем лива који излази из пећи долази до жељених података. Ако у ливу нема радиоактивног изотопа, то је знак да се облога још није истрошила до места где је он уграђен. Друга врста примене радиоактивних изотопа користи, у ствари, радиоактивност, односно деловање радиоактивних материја на друге материје. Многе материје мењају своје особине под утицајем радиоактивног зрачења . . .

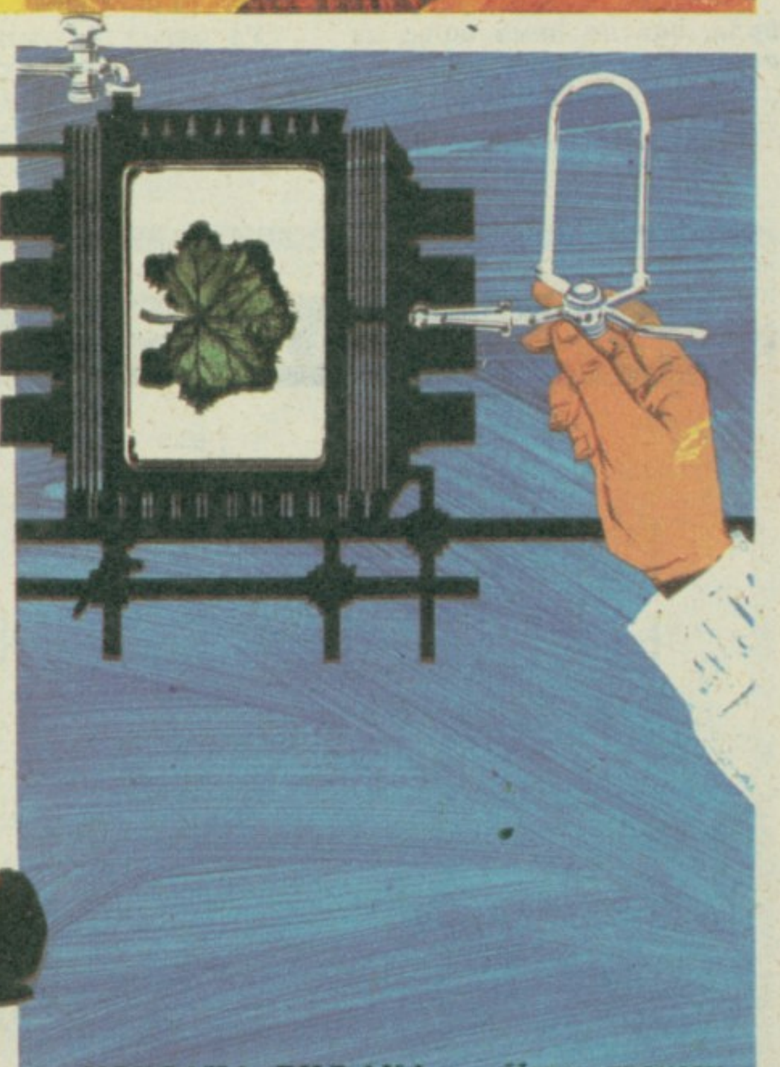

ВЕЛИКА ОПРЕЗНОСТ — Примена радиоактивних изотопа захтева одговарајуће заштитне мере, јер радиоактивни зраци штетно утичу на човечји организам. Ове слике илуструју коришћење радиоактивних изотопа на отвореном простору, за одређена научна испитивања. Радиоактивни изотоп налази се у специјалној оловној посуди (1). Уређај који се за то користи омогућава да се изотоп, по жељи, извади из посуде (2) и да се, по обављеном експерименту, врати на пређашње место. Све ово ради се командовањем са приличне удаљености (3).

НЕЗАМЕНЉИВ У МЕДИЦИНИ — У доста случајева примена радиоактивних изотопа у медицини, како у дијагностици тако и у терапији, заснована је на томе што се поједини хемијски елементи, када доспеју у људски организам, нагомилавају у одређеним органима. Такав је случај са јодом — он се скупља у штитној жлезди, а којом ће се брзином ово скупљање обављати, зависи од активности жлезде. Ако јод који се уноси у организам садржи у врло малој количини радиоактивни јод, мерењем радиоактивности можемо доћи до података о активности жлезде, што значи да се он може користити и за лечење. Данас се за лечење појединих врста тумора користе кобалтне бомбе (слика десно). То су уређаји који, као извор снажног гама-зрачења, користе радиоактивни изотоп кобалта (кобалт-60).

КОНТРОЛА ДЕБЉИНЕ ЛИМА — У техници се, поред осталог, радиоактивни изотопи могу применити и као стална контрола појединих производних операција. На пример, при ваљању гвозденог лима врло је значајно да лим има равномерну дебљину. Коришћењем радиоактивних изотопа, ова контрола може да се врши без заустављања производног процеса (слика лево). Радиоактивни извор (1) емитује зраке који продиру кроз траку лима (2) док бројач (3) стално врши мерење јачине пропуштеног зрачења. Како интензитет пропуштеног зрачења зависи од дебљине лима, то је свака промена коју показују бројач знак да је дошло до промене његове дебљине. Радиоактивни изотопи могу да се користе за спречавање кварења појединих животних намирница (слика десно), али ова примена, због опасности, још захтева многа испитивања.

ИСХРАНА БИЉАКА — Неки процеси који се одигравају у биљкама не би могли да се разјасне без коришћења изотопских метода. Познато је, на пример, да биљке у току вегетације из земљишта узимају фосфор, па се он додаје земљишту у облику фосфатних ђубрива. Раније коришћеним методама није могло да се установи када и колико фосфора биљка узима из додатног ђубрива а колико из земљишта. Међутим, ако се ђубриву додају мале количине радиоактивног фосфора, мерењем радиоактивности у биљци, током вегетације, до ових се података долази без тешкоћа. Тако је, на пример, на овај начин доказано да житарице у почетку вегетације узимају из ђубрива 65% фосфора, док касније овај проценат падне на свега 15%.

НАПАД у ЗОРУ

Сунце је тек почело да се помаља на истоку кад се шест јахача приближило вододелници између Вашита реке и Геицеби Крика.

— Требало би да пронађемо место за логор — рекао је први у колони, извидник Амос Чепмен.

— Да се попнемо до врха брда, одатле ћемо боље да осмотримо терен — предложио је његов друг Били Дикенс.

— У реду! — сложила су се и остала четворица. Било им је већ доста јахања: целу ноћ провели су у седлу. Мало одмора ником није било наодмет.

У колони по један кренули су ка врху. И таман кад су стигли до њега, с оне стране гребена избило је стотинак Команча и Кајова Индијанаца. Изненађење је било обострано...

МОМЦИ, ЗА МНОМ!

Уз ратничке крике и махање копљима украшеним перјаницама Индијанци су се поделили у две групе: било је очигледно да хоће да опколе шесторицу припадника америчке војске. Белцима је било јасно да имају минималне изгледе да извуку живе главе.

Први се снашао Били Диксон: скочио је из седла и, крију̂ћи се иза коња, кренуо наниже, ка невеликом удубљењу у земљи. Оно је ипак представљало неки заклон.

— Момци, за мном! — повикао је стигавши до ивице удубљења. И док су се они повлачили према њему, покушавао је пушком да задржи Индијанце на растојању. То му није пошло за руком: било их је превише. Киша стрела и метака засипала је његове другове: један од њих погодио је Џорџа Смита у пруди.

Смртно рањен, човек је пао тачно под копите свог коња који се, узнемирен и преплашен пуцњавом, дао у трк вукући за собом свог господара. Бил Диксон је беспомоћно гледао како тело његовог мртвог друга одскаче од земље, удара о камење и запиње за жбунове. За Џорџа Смита више ништа није могло да се уради.

У међувремену, мала група је стигла до удубљења. Диксон је одмах приметио да у њој нема Амоса Чепмена. Овај је, тешко рањен у ногу, остао да лежи само десетак метара даље. С пушком у руци настојао је да што скупље прода свој живот.

НАЈДУЖИ ДАН

— Не могу овако да га оставим — процедио је Диксон кроз зубе. Знао је и да би Чепмен учинио за њега оно што је он сада намеравао да уради: да покуша да га спасе. Али, како? Индијанци их ниједног тренутка нису пуштали да предахну. Непрестано су јуришали. А опет није смео још дуго да оклева ако је желео да спасе Чепмена.

Прильубивши се уз земљу, Диксон је испузао из удубљења. Али, истог тренутка му је поред самог ува просвирао метак. Морао је да се врати. Ипак, није одустао.

— Штитите ме! — довикнуо је осталој тројици и кренуо из заклона.

Послушали су га. Изложени непрекидној пальби, Индијанци им се нису овог пута много приближили. Диксон је то искористио: у неколико скокова нашао се крај Чепмена, натоварио га на леђа и кренуо назад.

Био је то најдужи пут који је у свом животу прешао. Чепмен је био нешто нижи растом од њега, али прилично тежак Диксон је осећао како га његово тело притиска и вуче ка земљи. Колена су му клецала, пред очима избијали црвени колутови, а дах застајао у грлу. Чинило му се као да ће се сваког часа угушити. Па ипак, успео је да се некако довуче до удубљења. Потпуно изнемогао, свалио се на земљу. Желео је да остане тако и сатима лежи. Индијанци су их опет засули стрелама.

— Требало би да направимо грудобран — рекао је задихано и почео ножем да копа земљу. Остали су га послушали. Чак и рањени Чепмен.

Један час касније, импровизовани грудобран био је готов.

ИНДИЈАНЦИ СЕ ПОВЛАЧЕ

Сунце је већ високо одскочило а петорица у удубљењу још су одолевала нападима индијанских ратника. Међутим, како је време одмицало били су у све безизлазнијем положају: понестајала им је муниција а и воде више нису имали. Жеђ је нарочито мучила Чепмена који се сав тресао од грознице.

— Воде, воде! — јечао је.

Нису могли да му помогну: у чутурама више није било ни капи.

Помоћ је стигла неочекивано. С неба. Подигла се страшна олуја, праћена грмљавином и кишом која је лила као из кабла. Мало-помало, удубљење у којем су се налазили почело је да се пуни водом. После пола часа она им је већ досезала до чланака.

Не могавши да се савлада, Чепмен је жудно пио, великим гутљајима. Није марио што је вода помешана са блатом.

Подврискујући, Индијанци су се повукли. Где, то људи у удубљењу нису знали. Као ни то да ли ће их поново напасти чим престане киша. У међувремену почело је да се смркава а невреме није јењавало. Дувао је све јачи, ледени ветар.

Седећи у блату које је допирало до колена, Чепмен је почео да бунца.

После бесане ноћи, Диксон је одлучио да у зору пође по помоћ.

Препешачио је читав километар пре него што је у влажној земљи опазио трагове. Показивали су да је група коњаника недавно прошла туда. Два сата касније Диксон је успео да је стигне: дошло му је да запева од среће кад је пред собом угледао одред коњице која је пратила комору упућену у логор генерала Нелсона Мајлса. Знао је да су он и његови другови спасени. И не само то. Поверљиви извештај који је генерал Мајлс послао по њима у логор Сапли, ипак ће стићи на време.

О. В.

ПРОБАЈТЕ, УКУСНО ЈЕ!

ЦРВИ НАШИ НАСУШНИ

Један амерички фармер узгаја црве. Била би то стварно само његова ствар, да их Цими Вулф из околине Чикага и не продаје. На велико. За сада његова фирма „Ворлд вајд вормс Инц." још не изводи своје производе и на инострано тржиште. Шта ће људима црви?

Шта, на пример, кажете о пљескавици од црва? Или о шољици кафе уз црвљив колач или бисквите? Цим Вулф тврди да су ове ствари врло укусне, а он би то требало да зна. Једе их уз све и у свему, од супе до чоколаде. Онда је кренуо да убеђује људе да су оних милион црва колико их расте на његовој фарми врло укусни и — здрави.

Стављајте их у зачине за салате, колаче, пеците на маслиновом уљу са белим луком — агитује овај поклоник здравља и нове дијете.

Људи се још двоуме. Неки (радозналији, храбрији, лаковернији?!) купују дехидриране црве у капсулама као неку врсту витамина или у праху којим зачињавају своја јела.

И док су обични људи још неодлучни, произвођачи хране за псе показују необично интересовање за Цима и његове црве. С Цимом би склопили уговоре, црве би — у конзерве. Ентузијазам показују и сточари. Они су мишљења да би црви били хранљив додатак сточној исхрани.

НОСЕЋИ ПОВЕРЉИВЕ ИЗВЕШТАЈЕ У САПЛИ ЛОГОР, ШЕСТОРИЦА ПРИПАДНИКА АМЕРИЧКЕ КОЊИЦЕ ПУТОВАЛИ СУ САМО НОЋУ ДА БИ ИЗБЕГЛИ СУСРЕТ С НЕПРИЈАТЕЉСКИ РАСПОЛОЖЕНИМ ИНДИЈАНЦИМА. ИПАК, ЈЕДНО ЈУТРО СРЕДИ СУ СТОТИНАК РАТОБОРНИХ КОМАНЧА И КАЈОВА.

60 ГОДИНА САВЕЗА КОМУНИСТА ЈУГОСЛАВИЈЕ

НЕМИРНО ПОПОДНЕ У С

ЧЕТВОРИЦА СКОЈЕВАЦА БИЛИ СУ, ТАКО РЕЋИ, ДЕЦА, АЛИ СУ ИПАК У ЗАСЕДИ ХРАБРО ЧЕКАЛИ ОЗЛОГЛАШЕНОГ БУГАРСКОГ АГЕНТА МАНЕТА МАЧКОВА.

Руна није задрхтала: Кочо Битољану

Иако је било тек девет часова пре подне, у Градском парку у Скопљу већ су се видели шетачи, понајвише мајке са децом. Побочном стазом полако су корачали млађи човек са завијеном руком и један седамнаестогодишњак и тихо разговарали. Чим је дечак стигао на састанак, саговорник га је дочекао речима:

— Ја сам илегалац и ако нам прију агенти, морају да бежим! Ти немој, реци да ме не познајеш и да сам застао због шибице... да припалим цигарету!

Млађић је климнуо главом. И не бих много слагао, помислио је. Саговорника није познавао. Јуче му је у очевој кафани речено да дође данас у девет на састанак и он је дошао. Није знао да поред њега корача Никола Коле Чашуле, секретар Месног комитета СКОЈ-а Скопља, али је схватио да саговорник није тек тако посручио да жели да га види. Нарочито сада када је стао да се распитује о скојевској организацији Друге мушке гимназије чији је истакнути члан био и дечак. Истина, Чашуле је загледао дечакове кратке панталоне и похабане сандале, питајући се у себи како то — скојевац па „панталонице", али гимназијалац томе није придавао значај. Ватрено је објашњавао Чашулу о бројности скојеваца у Другој мушкој и њиховим акцијама, оданости Партији, информисаности...

Чашуле је пажљиво слушао и после двадесетак минута растао се од свог млађег друга заказавши му нови састанак истог дана увече у 8,30 код Соколског дома.

Био је 10. август 1942. године.

ВЕЧЕРЊИ САСТАНАК

Кочо Битољану, како се осамнаестогодишњак звао, размишљао је целим путем до куће о малопређашњем разговору. На крају је закључио да се припрема велики подухват и да се рачуна на његове другове из гимназије. Зашто би се иначе тај са завијеном руком интересовао за скојевце Друге мушке. О њиховој изузетној организованости и активности Месни комитет Партије зна много... Једино му није било необично што га је непознати замолио да га ословљава са — Доктор. Разумео је, рат је. Скопље је врвело од бугарских полицајаца, конспиративност је била неопходна...

Набивши руке дубоко у џепове панталона, Битољану шутну један каменчић и пожури. Поверење које се указује скојевцима испуњавало га је задовољством. Премда су били млади, они су се понашали као зрели људи. Акције које су предузимали нису биле непромишљене, напротив.

Гимназијалац је једва сачекао вече. Међутим, овог пута Чашуле није дошао сам. Човека кога је довео представио је као — Црног из Месног партијског комитета. Сва тројица су пошли ногу пред ногу околним улицама. Чашуле је ћутао, а Црни испитивао Битољана, о истим стварима које су јутрос занимале Доктора. Изненада, Црни је застао и упитао дечака:

— Да ли си, друже, спреман да обавиш сваки задатак који пред тебе постави Партија?

Питање је дошло као гром из ведра неба. Нормално да би обавио, зачудио се Битољану, и не само он, већ листом сви скојевци у граду... заустио је да то каже, али га је Чашуле претекао:

— Знамо ми њега, али не треба нам само он!

Црни, у ствари Павле Наков, готово је шапатом објаснио Битољану да три до четири скојевца треба да учествују у акцији, инсистирајући да му младић спише неколико најбољих из своје гимназије. Неколико тренутака је ћутао, а онда опалио као из топа:

— Јеси ли чуо за агента Мачкова?

МУЧИТЕЉ ИЗ ГРУПЕ »А«

Битољану се трже. Ко није чуо за Манета Мачкова. Предратни благајник Секције грађевинских радника, Мачков је почео црну каријеру покравши синдикални новац. Избачен је из Синдиката, али му је познавање свих његових активиста користило када је започео рат. Пошто се ставио у службу бугарских окупатора, постао је један од њихових најбољих полицијских агената у Скопљу. Специјалност му је била хватање напредних радника и комуниста с којима је до јуче јео заједнички хлеб. Лично је руководио хапшењем и премлаћивањем и веома брзо постао изузетно „цењен" агент групе „А", односно одељења бугарске политичке полиције. Углед му је посебно порастао после нечувеног мучења и убиства истакнутог македонског револуционара Цветана Димова.

Још у септембру 1941. Партија га је осудила на смрт, али ликвидација није успела. Мачков је постао опрезан. Знао је да комунисти неће одустати од намере да га убију.

Био је у праву: скопска партијска организација примила је на себе тај задатак. Искуство је говорило да акција мора бити добро испланирана и зато је њена организација поверена Николи Чашулу и павлу Накову. И један и други били су убеђени да је најбоље за акцију ангажовати скојевце јер су због дечачког изгледа били неупадљиви, лако су се кретали окупираним градом, могли су сваком да приђу, а да не изазову подозрење и — што је најважније — нису живели у илегалности. Избор је пао на Другу мушку гимназију. Разуме се, Битољану то све није знао, али му је при помену Мачкова муњевито синуло кроз главу шта је посреди. Наков и Чашуле су потврдили његову претпоставку питајући га кога предлаже за акцију. После краћег размишљања, Битољану је препоручио најактивнијег скојевца у гимназији Трпета Јаковлевског и секретаре скојевских група у својим одељењима Димчета Бражанског и Блажу Белопету.

ИЗНЕНАДНЕ ЗАМЕНЕ

Момци су одушевљено прихватили учествовање у акцији. Истина, на захтев Накова, Битољану ништа ближе није рекао, није поменуо ни Манета Мачкова, али ни они нису много запитквали.

У следећа два дана одржана су два састанка групе у стану Бражанског. Чашуле и Наков су присуствовали на оба. Чашуле је донео три револвера и две бомбе и показао младићима како се рукује оружјем.

У следећа два дана одржана су два састанка групе у стану Бражанског.

У среду, 13. августа Наков је одлучио да упозна групу са детаљима акције. Кад су чули да треба ликвидирати Манета Мачкова, Јаковлевски, Бражански и Белопета су ћутали као заливени. Некима се појавило бледило на лицу. Сви одреда гледали су у под. Налазили су се пред великом одговорношћу и ... смрћу. Мане Мачков је лисица, неће се он дати лако. Али они су скојевци, како погледати старијим друговима у очи. Одустати? Не! Сви су се изјаснили да прихватају задатак. Нису их чак поколебале речи Накова да ликвидација мора бити изведена усред бела дана како би имала већег одјека у народу.

Договорили су се да оружје до сутра остане у стану Бражанског и одатле крену у заседу у близини агентове канцеларије. Двојица ће пуцати, двојица штитити одступницу. За напад је изабрано подне, када Мачков иде на ручак.

Истог дана увече Блажа Белопета је одустао: уплашио се, дошао је код Битољана кући и поштено признао. Уместо њега Ја-

КОПЉУ

ковлевски и Битољану су одмах укључили у групу ученика седмог разреда Бранка Фрицханда. Сада су опет била четворица. Само до сутра... Сутрадан је одустао и Бражански. Не својом, већ вољом мајке која је пронашла оружје и добро изгрдила сина помињући „голобраду децу", рат, шта ли... Бражански је хтео да пукне од муке.

Група је и по други пут обновљена: место Бражанског заузео је Ангелче Михајловски.

АНГЕЛЧЕ ДАЈЕ ЗНАК

Наредних дана скојевци су вребали и пратили Мачкова. Узалуд. Згодну прилику никако нису могли да улуче. Или је агент био у друштву полицајаца, или у маси света, или би га они касно угледали.

Сваке вечери Наков и Чашуле примали су неповољан извештај.

— **Сачекајте га пред кућом!** — предложио је Чашуле.

Скојевци су размотрили предлог. Допао им се. Мачков је становао у крају познатом као Буњаковац.

У четвртак, 20. августа група се „укопала" у околини још у 13 часова: тројица су заузела бусију иза угла улице где Мачков скреће, а Ангелче преко пута, одакле је имао добар преглед. Његов задатак био је да руком прође преко косе када агент наиђе.

Време се споро вукло, а сунце убитачно пекло. Уморивши се од стајања, Јаковлевски, Фрицханд и Битољану сели су на степеник неке затворене радње. Зној им је цурио низ лице, но, око срца им је било хладно. Мачков је чудовиште и треба га савладати. Можда ће се неком од нас данас угасити живот, јер агент неће свој лако да прода — црне је мисли по глави претурао Бранко Фрицханд. Битољану је покушао да заподене шалу. Није ишло: на лицима се појавио кисели осмех.

Назад се могло, али они нису хтели назад.

Четрнаест часова. Ништа!... Петнаест. Ништа!... Прошло је и пола четири. Одједном, Михајловски је загладио косу. Три скојевца скочише као опарени и кренуше према углу. Из појаса извадише револвере.

Мачков се појавио. Завио је иза угла брже него што се очекивало. Скојевци су му пошли у сусрет и кад су се нашли поред њега, потегли оружје. На лицу израз неверице.

Меци су га одбацили; скојевци су непогрешиво гађали. Прво се повио у страну, а затим посрнуо и стропоштао на плочник. Пресуда Партије, најављена у прогласу раније кришом растураном по Скопљу — била је извршена.

* * *

У великој полицијској блокади после ликвидирања Манета Мачкова, Павле Наков је пао у руке Бугара. Осуђен је на смрт и обешен у Скопљу. Никола Коле Чашуле је данас угледни књижевник и друштвено-политички радник, главни актер догађаја — Кочо Битољану — је председник Председништва Градске конференције СК Скопља и члан Председништва ЦК СКМ, Бранко Фрицханд виши саветник у Извршном већу Собрања СР Македоније, Ангелче Михајловски председник Конференције ССРНЈ општине Центар, а Трпе Јаковлевски извршни секретар Председништва ЦК СКЈ.

М. Тодоровић

МИНИ-КВИЗ

1. Где се налази пећина Алтамира и зашто је позната?
2. Артемида је...
3. Шта је бели угаљ?
4. Виљета је...
5. Ко је написао „Робинсона Крусоа"?

ОДГОВОРИ:

1. На Пиринејима, у Шпанији. У њој су 1879. године на стенама пећине слике из такозване мадленске епохе, 30.000 — 10.000 година пре н. е. Необично постојаним бојама насликани су бизон, дивљи коњ, дивља свиња... На се оне сликe убрајају у најзначајнија дела праисторијске културе. 2. У хеленској митологији богиња лова, а код Римљана се назива Дијана. 3. То је назив за воду као извор енергије у хидроцентралама. 4. Украсна сличица или штампани уредне на почетку и крају књиге. Приобичено је представљала сликy или неке лоте (на француском — vignes) па отуда и име. 5. Даниjел Дефо (1660—1731) енглески књижевник, творац епистеског романа и први писац политичких репортажа.

ЕГЗОТИЧНО ДРВО

СА СВИХ СТРАНА ~ МАНГО

ЛЕГЕНДА ПРИЧА ДА ЈЕ, НЕКАД ДАВНО, ЈЕДАН БРАМАНИН ПРОДАО СВОЈУ ЖЕНУ ЗА ПЛОД ЧУДЕСНОГ ДРВЕТА.

Стихови „Манго, манго, наше дрво дивно, тегобе телу блажиш, а душу мириш милно" певају се у Индији у ритму калипса — у хвалу воћки која је доскора за већину људи била само једно од егзотичних имена. Данас се, међутим, саднице овог дрвета извозе у читав свет и врло је вероватно да ће ускоро манго имати примат над осталим тропским воћем.

Ако бисте га пробали у мексичкој држави Јукатан, био би то велик и веома сочан плод наранџасте боје који по укусу истовремено подсећа на јабуку, бадем, брескву и кајсију. У Банкгоку је то омањи киселкаст плод бледожуте боје. И, наравно, спонтано бисте упитали домаћина да ли је сигуран да је то заиста манго. Уврежен, рекао би да је то најбољи манго на свету. У ствари, свуда бисте чули исто: у Индији, Малезији, на Хавајима, Флориди.

Постоји манго величине шљиве, а има и гигантских плодова који теже и до два килограма. Могу бити овални, округли, облика срца или бубрега, скупљени или врло мешнати. Док боја љуске варира од најблеђе жуте до јаркоцрвене, дотле је унутрашњост плода углавном жуте или наранџасте боје. Слатког је укуса, мада може бити и кисео, опор или — ако плод потиче од неког дивљег стабла — подсећа на терпентин.

Манго (Mangifera indica) припада коштуњавом воћу. Стабло је велико и зимзелено, високо од 9 до 27 метара. Лишће је дугуљастог облика тамнозелене боје. Цвета у малим бокорима који пријатно мирише.

Јестиви манго (плодови дивљег стабла нису за јело) Индијци гаје већ више од 4 хиљаде година тахо да је постао саставни део њиховог живота. Манго је толико присутан у животу Индијаца да чак постоје и истоимене птице, затим рибе које се продају на пијацама Калкуте у време кад и воће манго. И најзад — манго се зову и кише које падају у Индији у најтоплијем периоду године.

Као сећање на легенду која каже да је Буда од свог верног следбеника добио на поклон манго воћњак, да би у његовој дебелој хладовини могао да се одмара, у будистичким и хинду храмовима широм Индије могу се и данас видети уклесане фигуре плодова, цветова и лишћа манго дрвета. Цветови чијих пет латица симболизују пет стрелица Кама Деве, бога љубави, традиционално се приносе Сарасвати, богињи културе и говорништва. На Тајланду постоји врста необичног назива — „браман који продаје жену", везана за причу о једном следбенику Браме који је, некад давно, продао своју жену да би могао да купи мало овог воћа.

Један кинески путописац је први странац који помиње манго. Он је посетио Хиндустан између 629. и 645. године н. е. Међутим и Александар Велики је, вероватно, сазнао за манго кад је освојио северну Индију, у 3. веку старе ере. Према неким историчарима, македонски ратници су се чак поразболевали од дизентерије јер су претерано јели ово воће. Турски песник 14. века Амир Кхусру написао је: „Манго је понос сваког врта, најдивније воће Хиндустана". Велики Акбар који је владао у Делхију од 1556. до 1605, наредио је да се засади 100 хиљада стабала овог воћа, у време кад су воћњаци били реткост.

У прошлости су мангом трговале само земље из непосредног суседства, јер је постојао проблем амбалаже и транспорта, а уз то, највећи део производње је трошило домаће тржиште. Али семе и саднице манго дрвета временом су преплавили највећи део земаља југоисточне Азије.

Западни свет је упознао манго око 1700. године кад су Португалци почели да га узгајају у Бразилу. У Флориду је ово егзотично воће стигло 1833. Данас је ситуација другачија. Земље произвођачи у овом послу виде изворе добре и сигурне зараде.

Д. В.

БИМ И БУМ

BABALU стрип

МАРК ТРЕЈЛ

У ДОЛИНИ СМРТИ

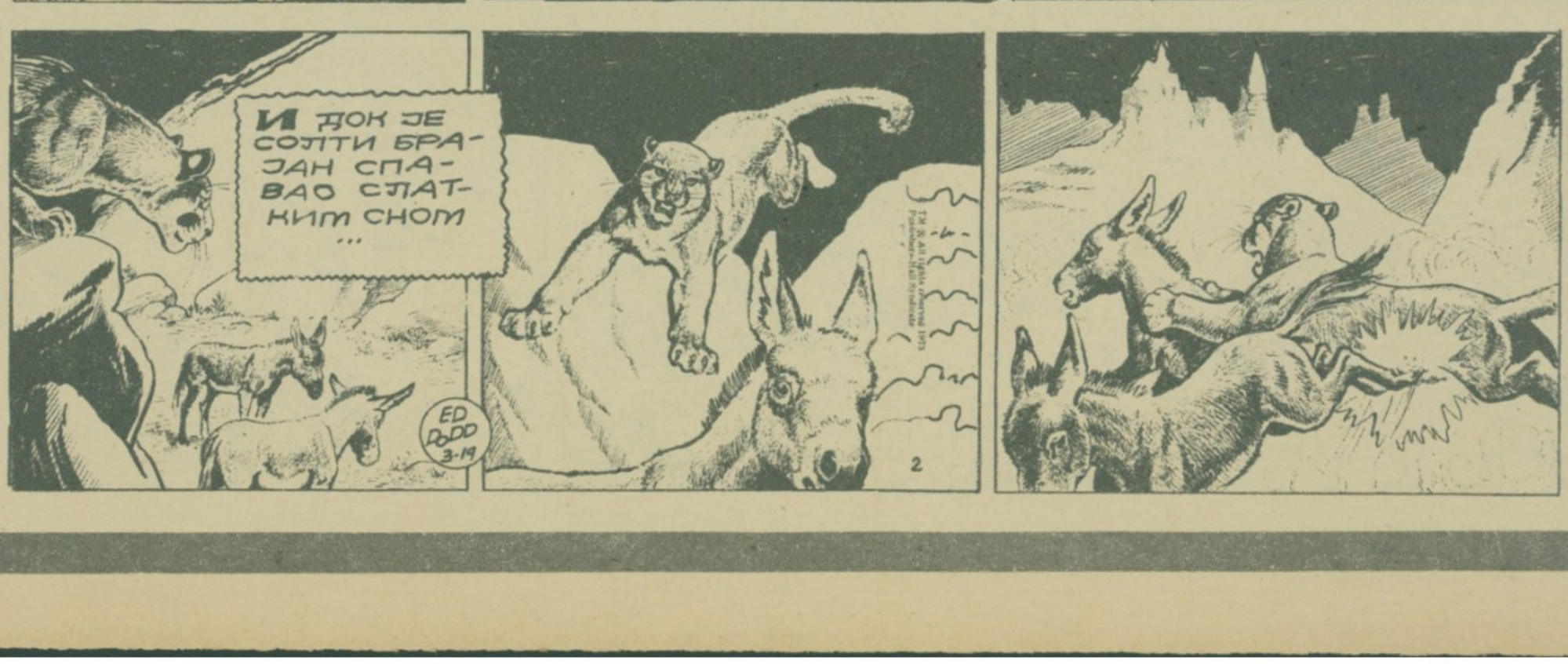
МАРК ТРЕЈЛ

У ДОЛИНИ СМРТИ

МАРК ТРЕЈЛ — У ДОЛИНИ СМРТИ

МАРК ТРЕЈЛ У ДОЛИНИ СМРТИ

МАРК ТРЕЈЛ
У ДОЛИНИ СМРТИ

МАРК ТРЕЈЛ — У ДОЛИНИ СМРТИ

МАРК ТРЕЈЛ

У ДОЛИНИ СМРТИ

ПРЕКОПИРАО САМ МАПУ И ВРАТИО ЈЕ У ЊЕГОВ ОПАСАЧ?

ED DODD 4-9

КАД СЕ ПРОБУДИ, НЕЋЕ НИ ЗНАТИ ДА ЈУ ЈЕ НЕКО ИМАО У РУКАМА? ПАЗИ ДА НИКО НИШТА НЕ ПРИМЕТИ?

НЕ БОЈ СЕ! ЗНАШ ТИ ДА САМ ЈА СТАРА ЛИСИЦА!

КАСНИЈЕ...

КАКО ЈЕ СТАРИ?

БРЗО СЕ ОПОРАВЉА!

ПРИЧАЈТЕ МИ О СЕБИ, СИНДИ!

ВОЛИМ ОВАЈ СВОЈ ПОЗИВ, АЛИ ИМАМ ЈЕДНУ ВЕЛИКУ ЖЕЉУ!

ЕВО МЕ! СИНДИ, ИДИ СЕ ОДМОРИ! ЈА ЋУ БРИНУТИ О ПАЦИЈЕНТУ!

ED DODD 4-10

ДОБРО МИ ЈЕ!

БОЈИМ СЕ ДА СУ ТО САМО ПУСТИ СНОВИ!

О ЧЕМУ СБ РАДИ?

ЗАШТО НЕ ПОКУШАТЕ?

ВОЉЕЛА БИХ ДА ПОСТАНЕМ ХИРУРГ!

ЗАТО ШТО ЈЕ ШКОЛОВАЊЕ ВЕОМА СКУПО? ДОДУШЕ, ВЕЋ САМ НЕШТО УШТЕДЕЛА, А И ВОЉА ME ЈОШ НИЈЕ ИЗДАЛА!

ED DODD 4-11

А ВИ СТЕ НОВИНАРИ ФОТОГРАФ?

ДА! ПИШЕМ РЕПОРТАЖЕ О ДИВЉИМ ПРЕДЕЛИМА И ЖИВОТИЊАМА!

ЗАТО ВРЕМЕ...

ТАКО СТЕ ПАЖЉИВИ ПРЕМА МЕНИ!

А КАКО И ДА НЕ БУДЕМ! ОДАВНО НИСАМ ИМАЛА ОВАКО ДИВНОГ ПАЦИЈЕНТА!

ED DODD 4-12

ВАША ЖЕНА ЈЕ СИГУРНО МНОГО СРЕЋНА С ВАМА!

НЕМАМ ЖЕНУ! ЈА САМ СТАРИ ПУСТИЊАК!

МАРК ТРЕЈЛ — У ДОЛИНИ СМРТИ

МАРК ТРЕЈЛ У ДОЛИНИ СМРТИ

МАРК ТРЕЈЛ У ДОЛИНИ СМРТИ

МАРК ТРЕЈЛ

У ДОЛИНИ СМРТИ

МАРК ТРЕЈЛ

У ДОЛИНИ СМРТИ

МАРК ТРЕЈЛ

У ДОЛИНИ СМРТИ

ЗАКОН КОЛТА

КОВАЧУ, ИЗГУБИЋЕШ ПОСАО АКО НАСТАВИШ ДА ДАЈЕШ ПРЕДНОСТ ФАРМЕРИМА А НЕ НАМА КАУБОЈИМА!
РЕКАО САМ ТИ ВЕЋ... КО ПРВИ ДОЂЕ, ПРВИ ЋЕ БИТИ УСЛУЖЕН!
1488
НЕ БИХ ТИ САВЕТОВАО ДА СЕ ПРИДРЖАВАШ ТОГ ПРАВИЛА!
ШТО СИ БЕСАН, ХАЈПЕ? СВИ МОЖЕМО ЛЕПО ДА ЖИВИМО! ОВДЕ ИМА МЕСТА ЗА СВЕ НАС!
СЕНТИМЕНТАЛНА БУДАЛО! ОВДЕ ИМА МЕСТА САМО ЗА НАЈЈАЧЕ, А ТО СМО МИ, КАУБОЈИ!
НЕ МИСЛЕ СВИ КАУБОЈИ КАО ТИ!
1489
ДОБРО ЈУТРО, ШЕРИФЕ!
ДОБРО ЈУТРО, ФРЕНК! ВИДИМ, ХАЈП ЈЕ БЕСАН ИЗЛЕТЕО ИЗ КОВАЧНИЦЕ!
МА, ПУСТИ ГА! БУНТОВНИК БЕЗ РАЗЛОГА!
ШТА МОГУ ДА УЧИНИМ ЗА ТЕБЕ?
НИШТА! ДОШАО САМ ДА ТИ ПРЕНЕСЕМ ПОРУКУ!
СРЕО САМ ЏЕНЕТ! ЗАМОЛИЛА МЕ ЈЕ ДА ТЕ ПОДСЕТИМ НА ВАШ ВЕЧЕРАШЊИ САСТАНАК!
ХВАЛА, ШЕРИФЕ, АЛИ НА ТО НЕ ТРЕБА НИКО ДА МЕ ПОДСЕЋА!
ПРЕТПОСТАВЉАО САМ! РЕКЛА ЈЕ ЈОШ ДА НЕ ЗАБОРАВИШ ДА ДОНЕСЕШ НОВЕ ШИНЕ!
НОВЕ ШИНЕ? АХ, ДА!

ЗАКОН КОЛТА

ТЕК ШТО ЈЕ НАПУСТИО КОВАЧНИЦУ ...
ШЕРИФЕ!

НЕШТО СЕ ДОГОДИЛО, БРЕНДЕ?
ДА? МОРАЋЕШ НЕШТО ДА ПРЕДУЗМЕШ, ДИЛОНЕ!

СВЕ ЈЕ ВИШЕ НАСЕЉЕНИКА КОЈИ НАМ ОДУЗИМАЈУ ПАШЊАКЕ? ТОМЕ МОРА ДА СЕ СТАНЕ НА ПУТ!

УДРУЖЕЊЕ КАУБОЈА ЈЕ ОГОРЧЕНО? ПРЕ НЕКИ ДАН НАМ ЈЕ НЕСТАЛО И ПЕДЕСЕТ ГОВЕДА!

ВИ МИСЛИТЕ ДА СУ ИХ ФАРМЕРИ УКРАПИ!

СИГУРНИ СТЕ У ТО? НЕКЕТО ВАЉДА МИ ДА КРАДЕМО ЈЕДНИ ОД ДРУГИХ!

ТАДА ЈЕ ИСТУПИО ЛЕСТЕР ХАЈП ...
ШТО УОПШТЕ ТРАЖИТЕ ПОМОЋ ОД ШЕРИФА? ИДЕМО САМИ ДА УХВАТИМО КРИВЦА!

ТАТА, ДОЛАЗЕ КАУБОЈИ? ЗНАШ КОЛИКО НАС МРЗЕ!

ЗНАМ, ЏЕНЕТ! УБИ У КУКУ! ИВИБИ БУ ЈА НА КРАЈ С ЊИМА!

МАЛФОРДЕ, ТИ СИ ОБИЧНА ЛОПУЖА!
КАД БИ МИ ТО НЕКО ДРУГИ КАЗАО, ЈА БИХ СЕ УВРЕДИО! АЛИ, ВАМА ЛАЖЉИВЦИМА НИКО НЕ ВЕРУЈЕ!

ЧУЈЕТЕ ГА? ОН ВРЕБА! УХВАТИТЕ ГА, МОМЦИ!

ВЕЖИТЕ ГА! ВИДЕЋЕ ОН КАКО СЕ ПОСТУПА СА КРАДЉИВЦИМА!

ЗАКОН КОЛТА

СТАНИТЕ ИЛИ ПУЦАМ!
ХЕЈ! ЈЕ ЛИ' ОВО МАЛФОРДОВА КЋИ? ШТА СИ ТО НАУМИЛА, ЛУТКИЦЕ?

ДА ПОВУЧЕМ ОКИДАЧ АКО ОДМАХ НЕ ПУСТИТЕ МОГ ОЦА!

ОНА ТО ОЗБИЉНО МИСЛИ? ОТИЋИ ЋЕМО, АЛИ ЋЕМО РЕЋИ ШЕРИФУ СВЕ ШТО ЗНАМО!

ШТА ВИ ЗНАТЕ? ЗА ШТА ОПТУЖУЈЕТЕ МОГ ОЦА?

НАШЛИ СМО ЗАКЛАНО ЈУНЕ НА ВАШЕМ РАНЧУ? НОСИ ЖИГ, СЛОВО К!

ШЕРИФ ЋЕ СИГУРНО БИТИ ИЗНЕНАЂЕН КАД ОВО ЧУЈЕ!

МАЛО КАСНИЈЕ НА МАЛФОРДОВО ИМАЊЕ СТИГАО ЈЕ ШЕРИФ...
ЖАО МИ ЈЕ, ДЕЈВЕ, МОРАМ ДА ТЕ ОДВЕДЕМ У ГРАД! ОПТУЖЕН СИ ЗА КРАЂУ!

МОЈ ОТАЦ НИЈЕ ЛОПОВ И ВИ ТО ЗНАТЕ, ШЕРИФЕ? НЕКО ЈЕ НАМЕРНО ОСТАВИО ЈУНЕ КОД НАС?

ЗНАМ КАКО СЕ ОСЕЋАТЕ, ЏЕНЕТ? УЧИНИЋУ СВЕ ЗА ВАШЕГ ОЦА?

ЏЕНЕТ ЈЕ ОДМАХ ОДЈУРИЛА У КОВАЧНИЦУ ФРЕНКА ЕВАНСА...
НЕ БРИНИ! ШЕРИФ ЈЕ ДОБАР ЧОВЕК! НЕЋЕ ДОЗВОЛИТИ ДА НЕВИН ЧОВЕК СТРАДА!

ИЗВУЋИ ЋУ ЈА ОЦА ИЗ ЗАТВОРА! НЕ МОГУ ДА ПОДНЕСЕМ ДА ЧАМИ ТАМО БЕЗ РАВЛОГА!

СВЕ ЈЕ ТО ХАЈДУКОВО ДЕЛО! МОТРИЋУ НА ТОГ БЕДНИКА!

ЗАКОН КОЛТА

ДОКТОРЕ, НЕ ВЕРУЈЕМ ДА ЈЕ ДЕЈВ КРАДЉИВАЦ!

ЗАШТО ГА ОНДА ДРЖИТЕ ОВДЕ?

МОРАМ! УДРУЖЕЊЕ КАУБОЈА ИМА ДОКАЗА ПРОТИВ ЊЕГА!

НЕШТО МИ САМО НИЈЕ ЈАСНО...

АКО ФАРМЕРИ ПОТКРАДАЈУ РАНЧЕРЕ, ГДЕ, ДО БАВОЛА, КРИЈУ ТУ СТОКУ?

МЕНИ СЕ СВЕ ЧИНИ ДА ЈЕ НЕКО ТРЕЋИ УМЕШАН У СВЕ ОВО!

ЗАВАДИО ЈЕ ДВЕ СТРАНЕ И ИЗВЛАЧИ КОРИСТ ИЗ ТОГА!

МОЖДА СТЕ У ПРАВУ, ДОКТОРЕ! МОРАМ ТО ДА ДОКАЖЕМ ПРЕ НЕГО ШТО ДОЂЕ ДО ПРОЛИВАЊА КРВИ!

ПОЗВАЋУ ФАРМЕРЕ НА САСТАНАК!

СТИГАО ЈЕ ФРЕНК, ШЕРИФЕ!

НЕ РАДИШ ДАНАС, ФРЕНК?

НЕ, ЧЕСТЕРЕ!

ИДЕМ ДА ПОМОГНЕМ ЏЕНЕТ! НЕ МОЖЕ САМА ДА ВОДИ РАНЧ!

ПОКИ БУ С ТОБОМ, ФРЕНК! ЖЕЛИМ ДА ПОРАЗГОВАРАМ С ФАРМЕРИМА!

БАШ ФИНО! ИМАЋУ ДРУШТВО!

ЗАКОН КОЛТА

НАДА СУ СТИГЛИ НА ФАРМУ ДЕЗБИДА МАЛФОРДА...

ЧЕНЕТ, ГДЕ СИ?

ЧУДНО! ЗНАЛА ЈЕ ДА ЋУ ДОЋИ?

СВЕЖИ ТРАГОВИ КОЊСКИХ КОПИТА!

1504

ПОЗНАЈЕМ ИХ! ПРИПАДАЈУ ХАЈПОВОМ КОЊУ!

САМО АКО ЈОЈ ЈЕ УЧИНИО НЕШТО НАЖАО ...!

НЕ ДОНОСИ ПРЕРАНО ЗАКЉУЧКЕ! МОЖДА ЈЕ ПРИЈАТЕЉСКА ПОСЕТА!

ТРАГОВИ ВОДЕ ПРЕМА СЕДИШТУ УДРУЖЕЊА КАУБОЈА! ИДЕМО ТАМО!

1505

ЗДРАВО, БРЕНДЕ!

ШТА МОГУ ДА УЧИНИМ ЗА ВАС?

ЖЕЛЕО БИХ ДА РАЗГОВАРАМ СА ХАЈПОМ!

НИЈЕ ОВДЕ! КРЕНУО ЈЕ ПРЕМА ПАШЊАЦИМА НА ЈУГУ! ПРЕ ТОГА ЈЕ БИО НА МАЛФОРДОВОЈ ФАРМИ!

ЗАШТО?

ЈА САМ ГА ПОСЛАО ДА ПРЕНЕСЕ ПОРУКУ ДЕВОЈЦИ!

КАЗАО МИ ЈЕ ДА ЈЕ НИЈЕ НАШАО!

ПОЛАКО, ФРЕНК! ХВАЛА НА ОБАВЕШТЕЊУ, БРЕНДЕ! ИДЕМО ЗА ХАЈПОМ!

АЛИ...

НЕ СВИЂА МИ СЕ ОВО! ЧЕНЕТ НЕ БИ ОТИШЛА КАД ЗНА ДА ДОЛАЗИМ!

16

1507

ЗАКОН КОЛТА

СТАНИ! ИЗГЛЕДА ДА ЈЕ ХАЈП СКРЕНУО С ПУТА!

ЗНАЧИ, НЕ ИДЕ ТАМО КУДА ГА ЈЕ ШЕФ ПОСЛАО!

КО ЗНА! МОЖДА ЈЕ ИМАО РАЗЛОГА!

ХММ!

РАДИ ОН НЕШТО НА СВОЈУ РУКУ, СИГУРАН САМ!

НАСТАВИТЕ ОВИМ ПУТЕМ!

НА СРЕЋУ, ТРАГОВИ СЕ ЈАСНО ВИДЕ!

ЧАС КАСНИЈЕ ...

ОВДЕ ЈЕ ЗАСТАО ДА БИ СЕ НАПИО ВОДЕ!

СПУШТА СЕ МРАК! ТРЕБА ДА СЕ ВРАТИМО!

АЛИ,.. ХАЈП...

ОН ОЧИГЛЕДНО ПОЗНАЈЕ ТЕРЕН И МОЖДА СЕ ВЕЋ ВРАТИО! УОСТАЛОМ, НЕМАМО НИКАКВИХ ДОКАЗА ПРОТИВ ЊЕРА!

АЛИ, ЦЕНЕТ ЈЕ НЕСТАЛА, А ХАЈП ЈУ ЈЕ ПОСЛЕДЊИ ПОСЕТИО!

1510

ОКЕЈ, ФРЕНК! ПРЕСПАВАЋЕМО ОВДЕ И СУТРА НАСТАВИТИ ТРАГАЊЕ!

КАСНИЈЕ...

ШЕРИФЕ, ПРОБУДИ СЕ!

БУЂАН САМ! ЧУО САМ ИСТО ШТО И ТИ!

БУКА ДОГМИРЕ ИЗА ОНИХ СТЕНА!

19

ЗАКОН КОЛТА

АКО МЕ ОЧИ НЕ ВАРАЈУ, ОВО ЈЕ СПЛАВ!

ТО ЈЕ ОНАЈ ПОТОК НА КОЈИ СМО ДАНАС НАИШЛИ? ЈЕДНИМ ДЕЛОМ ПРОЛАЗИ ИСПОД ЗЕМЉЕ И ОВДЕ ИЗВИРЕ?

ПОГЛЕДАЈ! ТРАГОВИ ГОВЕДА! ПРЕВЕЗЛИ СУ ИХ ОВИМ СПЛАВОМ!

ХЕЈ! РЕКА ПРОТИЧЕ КРОЗ ТУНЕЛ!

ШТА ДА РАДИМО?
АКО ЖЕЛИМО ДА ЗНАМО КУДА ВОДИ ТУНЕЛ, ПЛОВИМО ДАЉЕ!

УКРЦАЈМО И КОЊЕ! МОЖДА ЋЕ НАМ БИТИ ПОТРЕБНИ!

ЈА ЋУ ДРЖАТИ МОТКУ, ТИ СЕ ПОБРИНИ ЗА КОНОПАЦ!

ПАЗИ ДА СЕ НАГЛО НЕ ОДМОТА!

МОТКА ЋЕ НАМ ПОМОЋИ ДА НЕ УДАРИМО У ЗИД ТУНЕЛА!

ИЗГЛЕДА ДА ИМАШ ИСКУСТВА С ОВИМ, ФРЕНК?
20

ОДРАСТАО САМ КРАЈ РЕКЕ! МОЈ ОТАЦ ЈЕ ИМАО СКЕЛУ!

ПОСТАЈЕ СВЕТЛИЈЕ! БЛИЗУ ЈЕ ИЗЛАЗ!
1615
ПОЛАКО САДА! КО ЗНА ШТА НАС ТАМО ЧЕКА!

ЗАКОН КОЛТА

ОВДЕ ЋЕМО ДА ВЕЖЕМО СПЛАВ?

ПОГЛЕДАЈ! ДОЛЕ ЖИГОШУ ГОВЕДА!

ИЗГЛЕДА ДА СМО ПРОНАШЛИ ГНЕЗДО КРАДЉИВАЦА СТОКЕ!

У ПРАВУ СТЕ! ДОЛЕ ОПАСАЧЕ!

ГЛЕ, ГЛЕ! ПА ОВО ЈЕ ШЕРИФ! ШЕФ ЋЕ БИТИ СРЕЋАН КАД ВАС ВИДИ!

ШЕФ ВАМ ЈЕ ХАЈП, ЗАР НЕ?

УШЛИ СТЕ У ТРАГ ХАЈПУ? ДОБРО ЈЕ ОНДА ДА САМ ВАС УЛОВИО!

ПОЛАЗИТЕ!

СЕМ ВОДИ ДВОЈИЦУ!

ИДЕМО МУ У СУСРЕТ!

ДОБРО ДОШЛИ У МОЈЕ СКЛОНИШТЕ!

ОД ПРВОГ ДАНА САМ ЗНАО ДА ЈЕ СВЕ ОНО ТВОЈЕ ГАСЛО, ХАЈП!

НИШТА ТИ НЕ ВРЕДИ ШТО СИ ТАКО ПАМЕТАН, ФРЕНК! САДА СИ У МОЈИМ РУКАМА!

ОВДЕ СМО ЗАВРШИЛИ ПОСАО И МОЖЕМО ДА КРЕНЕМО!

ПРЕ ТОГА ЋЕМО УНИШТИТИ СВЕ ТРАГОВЕ!

ДА, ШЕФЕ!

ЗАКОН КОЛТА

У КУЋИ-ЦИ...

ФРЕНК, ОВО ЈЕ СТРАШНО! ТАЈ ХАЈП ЈЕ ЧУДОВИШТЕ!

КАКО СИ ДОСПЕЛА ОВАМО?

ХАЈП ЈЕ ДОШАО КОД МЕНЕ И ПРЕДАО ПИСМО УДРУЖЕЊА КАУБОЈА!

КАКВО ПИСМО?

БРЕНД, КОЈИ ЈЕ НА ЧЕЛУ УДРУЖЕЊА, НЕ ВЕРУЈЕ ДА ЈЕ МОЈ ОТАЦ КРИВ И ПОЗВАО ME ЈЕ ДА РАЗГОВАРАМО!

ЧЗ ПУТ СМО СЕ СВАЂАЛИ И ЈА САМ ХАЈПУ КАЗАЛА ДА ЈЕ ПАЖЊО ОПТУЖИО МОГ ОНАТ

ОН ЈЕ ОНДА НАРЕДИО СВОЈИМ ЉУДИМА ДА МЕ ДОВЕДУ ОВАМО, САМ ЈЕ ОТИШАО КОД БРЕНДА И СИГУРНО МУ КАЗАО ДА НЕ ЖЕЛИМ ДА ГА ВИДИМ!

ОХ, КАКО ЈЕ СВЕ ТО ДИРЉИВО!

ШТА ЋЕШ ДА УЧИНИШ С НАМА, ХАЈП!

КРОЗ НЕКОЛИКО ЧАСОВА МОТНИ И ЈА ОДЛАЗИМО НА НОВ ПАШЊАК!

ПОВЕДА ЋЕМО ПРОДАТИ ЈЕДНОМ ТРГОВЦУ! А ШТО СЕ ТИНЕ ВАС ТРОЈЕ...

...ПУСТИЋЕМО ВАС!

ТИ СИ ЛУД, ХАЈП!

ВАРАШ СЕ! ПОСТАВИЋЕМО ДИНАМИТ У ТУНЕЛ!

ДОК ОНИ ПРОНАЂУ ИЗЛАЗ ОДАВДЕ, МИ ЋЕМО БИТИ ТРИ ДРЖАВЕ ДАЛЕКО ОДАВДЕ!

ЗАКОН КОЛТА

ИДЕМ ПО ДИНАМИТ!

БАР ЋЕ ОВОЈ ТВОЈОЈ ПРЉАВОЈ ИГРИ ДОЋИ КРАЈ, ХАЈП!

НИСАМ НИ МИСЛИО ДА СЕ ЗАДРЖАВАМ ДУГО ОВДЕ? КРЕЋЕМО, МОМЦИ!
1524

ЧУДНО! ХАЈП ЈЕ ОСТАВИО СВОГ ЧОВЕКА ДА НАС ДРЖИ НА ОКУ НЕКО ВРЕМЕ? ТО ЗНАЧИ ДА ЈЕ И ОН У ИСТОМ СОСУ С НАМА!

НИЈЕ ИСТИНА! НЕ БИ ХАЈП ЖРТВОВАО НИЈЕДНОГ СВОГ ЧОВЕКА!

ТО ТИ МИСЛИШ!
ДО БАВОЛА!
1526

УСПЕЛИ СМО, ШЕРИФЕ!
УЗМИ МУ ПУШКУ! ИДЕМ ЗА ХАЈПОМ!

Шеф банде је управо товарио динамит на сплав...

ЈАСНО МИ ЈЕ ШТА ЈЕ НАУМИО!

ПРВИ ЋЕ ИЗИЋИ ИЗ ТУНЕЛА И АКТИВИРАТИ ДИНАМИТ? СВОЈЕ ПАЈТАШЕ ЋЕ ОСТАВИТИ НА ЧЕДИЛУ?

Шериф је морао брзо да реагује...

ДИНАМИТ
НЕ ПОКУШАВАЈ НИШТА, ХАЈП, ИЛИ ПУЦАМ У ТАЈ САНДУК!
1528

ЗАКОН КОЛТА

ПРОКЛЕТ БИО? КАКО СИ ИЗИШАО НАПОЉЕ?
ТО САД НИЈЕ ВАЖНО?
БАЦИ РЕВОЛВЕР, ШЕРИФЕ?
СЈАЈНИ СТЕ, ЏИМЕ?
СТАНИТЕ? ЗАР НЕ СХВАТАТЕ ДА ЈЕ ХАЈЛ ХТЕО ДА ВАС ИЗИГРА? ПОГЛЕДАЈТЕ БИСАГЕ?

ШТА? ПОКУПИО СИ САВ НАШ НОВАЦ? НЕ РАЗУМЕМ?
СВЕ ЈЕ ЈАСНО? НАУМИО ЈЕ ДА ПОБЕГНЕ ОД ВАС?
ТИ ГАДНИ...
ХАЈЛ ЈЕ БИО ЈЕДАН ОД НАЈБРЖИХ РЕВОЛВЕРАША...
ААХ!

ПУЦАО ЈЕ И ШЕРИФ...

КАДА СЕ ОКРЕНУО ПРЕМА ДРУГОМ БАНДИТУ...
СТАНИ, ШЕРИФЕ? НЕ ПУЦАЈ!

ОКЕЈ? ПОЂИ СА МНОМ?

МАЛО КАСНИЈЕ У ГРАДУ...
ТАЛФОРДЕ, ЖАО МИ ЈЕ ШТО САМ ТЕ ДРЖАО ОВДЕ?
ВАЖНО ЈЕ ДА СБ СВЕ ДОБРО ЗАВРШИЛО? ИДЕШ ЛИ С НАМА, ФРЕНК?

ДА? ОВО ТРЕБА ПРОСЛАВИТИ!

ФРЕНК ЈЕ СЈАЈАН КОВАЧ? ДА НИЈЕ ПРЕПОЗНАО СВОЈ РАД НА КОПИТУ ХАЈПОВОГ КОЊА, КО ЗНА ДА ЛИ БИСМО УХВАТИЛИ КРАДЉИВЦА?
24
КРАЈ

ГОПАЈ

By Bud Sagendorf

ИДИ У ДНЕВНУ СОБУ... ДЕДА ЈЕ ТАМО!

ПИХ! ПА ТО ЈЕ К'О ДА САМ ПОТПУНО САМ!

ХМ!

?

ИЛИ НЕ?

ДА?

?

?

ДРЖИ!

?

ПЛОП

АХА!

БАЦИО СИ ЈЕ КРОЗ ПРОЗОР!

ЕТО! САД МОРАМ НАПОЉЕ... ДА ЈЕ НАЂЕМ!

©1979 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

Bud Sagendorf

АХА! КИЋА ЋЕ МИ ДОНЕТИ ОДГОВОР!

ЗНАЧИ... ПАДА КИША! ОНДА ЋУ ОСТАТИ КОД КУЋЕ!

3-25

175 ГОДИНА ОД ПОЧЕТКА ПРВОГ СРПСКОГ УСТАНКА

БОЈ НА ИВАНКОВЦУ

— ДОСТА СМО С ДАХИЈАМА РАТОВАЛИ. ДОЋЕ ЗЕМАН ДА СЕ И СА ЦАРСКОМ ВОЈСКОМ ОГЛЕДАМО — РЕКАО ЈЕ КАРАЂОРЂЕ ПРЕ БОЈА НА ИВАНКОВЦУ КОЈИ ЈЕ ОЗНАЧИО ПРЕКРЕТНИЦУ.

У пролеће 1805. устаници су постали господари готово целог Београдског пашалука. Предали су им се сви градови, сем Београда, Шапца и Сокола.

У таквим ратним приликама у Стамбол су 24. маја 1805. стигли српски посланици: Стефан Живковић, трговац који је из Срема на почетку буне против дахија устанике снабдевао оружјем и џебаном, прота Алексије Живковић из Шопића и Петар Новаковић — Чардаклија, српски посланик код Руса у Букурешту. Они су Порту упознали с устаничким условима за мир. Карађорђе је тражио управу над свим градовима, уз обећање да ће Срби остати покорни султанови поданици.

Кад султан чу за толику дрскост до јуче покорне раје, уздрхта од гнева. Наредк да посланици буду под сталном стражом, а нишког пашу Хафиза постави за београдског везира с наређењем да сакупи војску, уђе у Београд, умири Пашалук, али да са Србима праведно поступа.

Кад је то сазнао, лукави и мудри Стефан Живковић оде пред Порту и објасни да би долазак Хафиз-паше у Београдски пашалук могао изазвати врло неугодне последице:

— Народ, немајући од нас никаква гласа, неће знати да Хафиз-паша долази по султановој вољи, него ће помислити да је од свог ћефа кренуо, па ће се потући и опет ће бити тргла белаја. Зато пустите мене да идем у Србију и да обавестим Карађорђа и народ да Хафиз-пашу, као султановог слугу, лепо дочекају и пропусте до Београда.

Турци му повероваше и пустише га. Уз Дунав, Живковић стиже у Србију и крену према Тополи, успут говорећи народу и устаницима:

— Добро нас је султан у Стамболу дочекао и пристао на све што смо тражили. Одредио је нишког Хафиз-пашу да дође у Београд с 300 људи, тек да се зна да је земља царска. Него, дочуо султан да је Хафиз у Нишком пашалуку сакупио неколико хиљада беспосличара и нешто крцалија, па уместо с 300 људи, читаву војску на Београд подигао. Зато је Порта мене послала напред да вам кажем: ако Хафиз-паша дође с више од 300 људи, да се бијемо с њим, јер се и он од султана одметнуо!

Такве гласине је Стефан Живковић посејао по народу, а кад се срео с Карађорђем и другим војводама испричао им је истину.

ОРДИЈА ОПКОЉАВА

Карађорђе одмах посла позив Миленку Стојковићу у Пореч да с војском Пожаревачке нахије похита и утврди се код Ћуприје, а Петру Добрњцу нареди да се Миленку придружи с Ресавцима. Сам поведе војску Смедеревске и Крагујевачке нахије према Јагодини.

Крајем јула састаше се Стојковић и Добрњац на десној обали Мораве, ниже манастира Раваница, ископаше два шанца код села Иванковца и утврдише га палисадима. У предњем, мањем шанцу заузеше положај Ресавци Стеве Синђелића. У већи шанац сместили су се Миленкови Пожаревљани и Хомољци Илије Стошића. Иванковац је држало 2500 устаника.

Са 5000 људи Карађорђе стиже до Јагодине и утврди се на Гиљу, левој обали Мораве обраслој густом шумом.

Истог дана гласник донесе Карађорђу непријатне вести:

— Босански Бећир-паша добио је наређење да удари на Мачву и заузме Шабац! Скадарски Ибрахим-паша креће с ордијом уз Ибар да се придружи Хафиз-паши!

Пола часа касније из Карађорђева стана у галопу одјурише три гласника.

— Брате Јакове! — јављао је Карађорђе војводи Јакову Ненадовићу у Бранковину. **— Држи Турке на Дрини да ми не би док се бијем с Хафизом на Морави у леђа ударили!**

— Брате Јанко! — гласила је порука војводи Катићу. **— Држи у приправ-**

ДУ—

ности твојих 4 хиљаде коњаника у Тополи, па кад добијеш глас, ти пожури у помоћ мени на Мораву, или Ненадовићу на Дрини, где преча потреба буде!

Трећи гласник понео је поруку проти Милутину Илићу-Гучанину да с Драгачевцима затвори пут преко Карановца скадарском паши и капетану Радичу Петровићу да са својим војницима помогне попу.

— **Коекуда!** — промрмља Карађорђе. — **Дође земан да се и с царском војском огледамо. Доста смо с дахијама ратовали!**

НЕМА ВИШЕ РАЗГОВОРА

Првих дана августа крену Хафиз-паша с војском од 20 хиљада људи из Ниша према Параћину. Толико је био сигуран у своју моћ да је понео товар конопаца да веже и веша непокорне кауре. Повео је и неколико кола пуних капица од абе и ножиће које ће покорној раји поделити кад јој одузме јатагане, кубуре и пушке.

Ипак, моћни паша није се усудио да крене друмом по десној обали Мораве, јер није желео да се са Црним Ђорђем сукоби у шумовитим брдима. Седамнаестог августа Хафиз-паша је с поруком за Миленка Стојковића према Иванковцу послао нишко-бањског ајана Смаил-агу са још два Турчина.

— **Мој господар Хафиз-паша шаље ти селам и савет!** — рече Смаил-ага кад је стао пред Миленка. — **Велику силу води. Зато га ти и Добрњац с миром пропустите до Београда да се крв не лије, а народ да положи оружје и да опет, као и раније, у спокоју покорна раја буде. Светли паша још ти берат шаље да будеш највећи кнез у Београдском пашалуку!**

Миленко Стојковић је мирно саслушао Смаил-агу, па му исто тако мирно одговорио:

— **Кад је Хафиз-паша пошао с царским ферманом онда нека иде Царским друмом, с оне стране Мораве, преко Јагодине и даље према Београду. А што ми берате и кнежевска одличја обећава, нека зна, да ја волим над овим крајем бити српски старешина, него бератом кнез над читавим Пашалуком! Ја Хафизу не дам да проће!... Иди, ага, нема више разговора!**

Чим је Смаил-ага отишао, Миленко посла курира Карађорђу:

— **Господару и брате! Сутра ће на мене Хафиз ударити! Зато примичи војску Иванковцу да на Турке с леђа удариш!**

ПРСА У ПРСА

Сутрадан, 18. августа изјутра, уз цилик зурли и свирала и ударање талам-баса, сручи се турска ордија на иванковачке шанчеве. Први јуриш турских коњаника устаници су зауставили плотуном и хицем из малог топа. Стева Синђелић с Ресавцима искочи из шанца међу коњанике у нереду, смаче неколицину, па се поново повуче у ровове. Сад на јуриш крену турска пешадија. Пиштале су шешане и крцалинке, косина пред утврђењем се бојила крвљу, падали су Турци као сноплье, али нису одустајали.

Од силног пуцања и претераног пуњења мали топ у првом шанцу се распрснуо око подне. Турци удвостручише јурише, упадоше у шанац и почеше се ножевима клати с устаницима. Успели су да истерају Србе из малог шанца, али се они придружише Пожаревљанима у другом шанцу и борба се настави до смирај дана. Турци нису могли да разбију одбрану Петра Добрњца и Миленка Стојковића.

Кад паде мрак, Хафиз-паша нареди да војска заноћи око шанца, па да сутра зором, коначно, у силном јуришу, прегази непокорну рају.

У току ноћи пашу је обузело неспокојство: старешине су му јавиле да су Срби побили преко 400 турских коња, да је сваки тридесети војник погинуо, а да је сваки двадесети допао рана. Пред зору га је поразила још једна вест:

—Ето Карађорђа на Мораву са 10 хиљада војника, три гвоздена топа и једним тешким кубузом (врста хаубице)! — јавили су извидници.

Хафиз-паша се уплаши, нареди да војска, још док је тама, напусти положаје и да се кришом врате у Параћин.

Док су се Турци повлачили, у Иванковац стиже Карађорђе са својих 5000 Крагујевчана и Смедеревца. Изљуби се с Миленком Петром, Синђелићем и осталим војводама, па нареди:

— **Дижите војску! Идемо за Хафизом на Параћин!**

ЂУЛЕ СТЕВЕ ПИСАРА

Наредног дана Карађорђе се утврђивао на узвишицама око Параћина. Топове је распоредио у једном винограду.

Увече је, уморан од три непроспаване ноћи и дугог марша, седео на топу грицкајући кришку погаче и натежући из чутуре. Под њим је светлео Параћин. Видело се да ври од узбуђења и страха. Српска војска која је изгубила само стотинак бораца уз песму и свирку славила је победу на Иванковцу.

У један мах до Карађорђа, тетурајући се од ракије, дође Стева Писар и помилова топ.

— **Чујеш, господару!** — замоли Стева Писар. — **Дај да и ја један топ избацим на Турке! Молим те! Само ми је да погодим онај пашин конак што највише светли!**

— **Остави се спрдње, богати!** — рече Карађорђе. — **Зар да убијеш пашу?**

— **Па баш да га убијем!** — замуцкивао је Стева. — **Допусти ми, срећне ти твоје!**

— **Одлази!** — рече оштро Карађорђе.

— **Господару!** — умеша се војвода Јанко Катић који се ту нашао. — **Човек те заклео у срећу! Испуни му жељу!**

— **Коекуде!** — прогунђа вожд и устаде. — **Удри кад си толико навалио!**

Стева Писар се узвртео уз топ, окретао шајтове, нишанио, па најзад викну тобџијама:

— **Пали!**

Кумбара пуче. Ђуле као свитац излете из цеви и ваде баш на кућу која је највише светлела.

— **Виде ли, господару, да ја убих пашу!** — рече Стева Писар поносно.

Сутрадан се, од јутра до предвече, око Параћина водила жестока битка. У сумрак, Турци одједном почеше да се преко Црвеног Брега повлаче из Параћина.

Из вароши изађоше седморица ерлија (грађанина) и дођоше пред Карађорђа. Најстарији међу њима, достојанствени човек дуге седе браде, исприча Карађорђу шта се збило и зашто је Хафиз-паша из Параћина побегао:

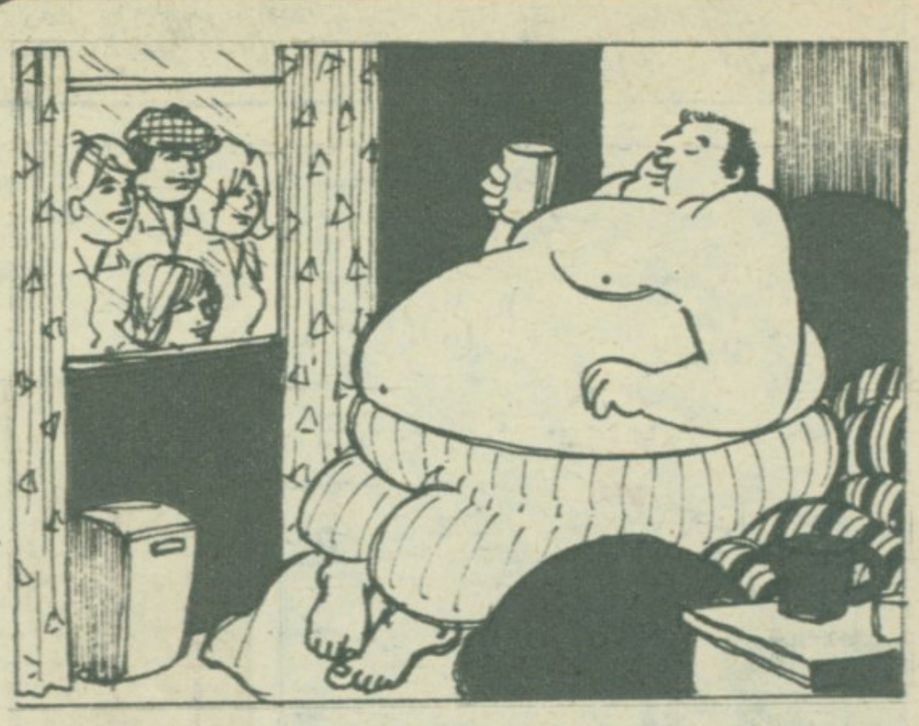
—Кад синоћ пуче онај твој топ, ђуле паде усред пашина конака. Имали смо шта видети! Парче ђулета преби паши ногу надвоје! Паша уви ногу у зобницу пуну врућих мекиња и оде. Ми сада остадосмо богу и теби, Бег-Ђорђе! Даваћемо ти што тражиш, само немој у нас мирне ерлије дирати!

— **Нећу на Параћин да војујем, јер је то Лесковачки пашалук** — рече му Карађорђе. — **А лесковачки паша није на нас војску дигао!**

Неколико дана касније Хафиз-паша је умро. Вероватно од ране, али су многи Турци веровали да је умро од срамоте.

Бој на Иванковцу је означио прекретницу у I српском устанку. Устаници су се уверили да се могу борити и против султанове војске.

А. Р.

НЕСЛАВНИ РЕКОРД

НАЈДЕБЉИ —ЗБОГ ДРОГЕ

Тело најдебљег човека на свету подсећа на безобличну и непокретну масу. Има 410 килограма и живот проводи лежећи. Ради у циркусу заједно са људима-пингвинима, женама са брадом, гутачима пламена... Живи издвојено од обичних људи, у једном селу бунгалова и каравана на Флориди. То је село Џипсонтон које се налази неколико миља од Тампа Беја, а необични људи, попут овог најдебљег на свету, настањени су у њему од 1924. године.

Прича о његовом животу опомена је свима који узимају дрогу. Почео је да се гоји после дугогодишњег узимања хашиша, дроге која доводи до тешких физичких и психичких поремећаја организма.

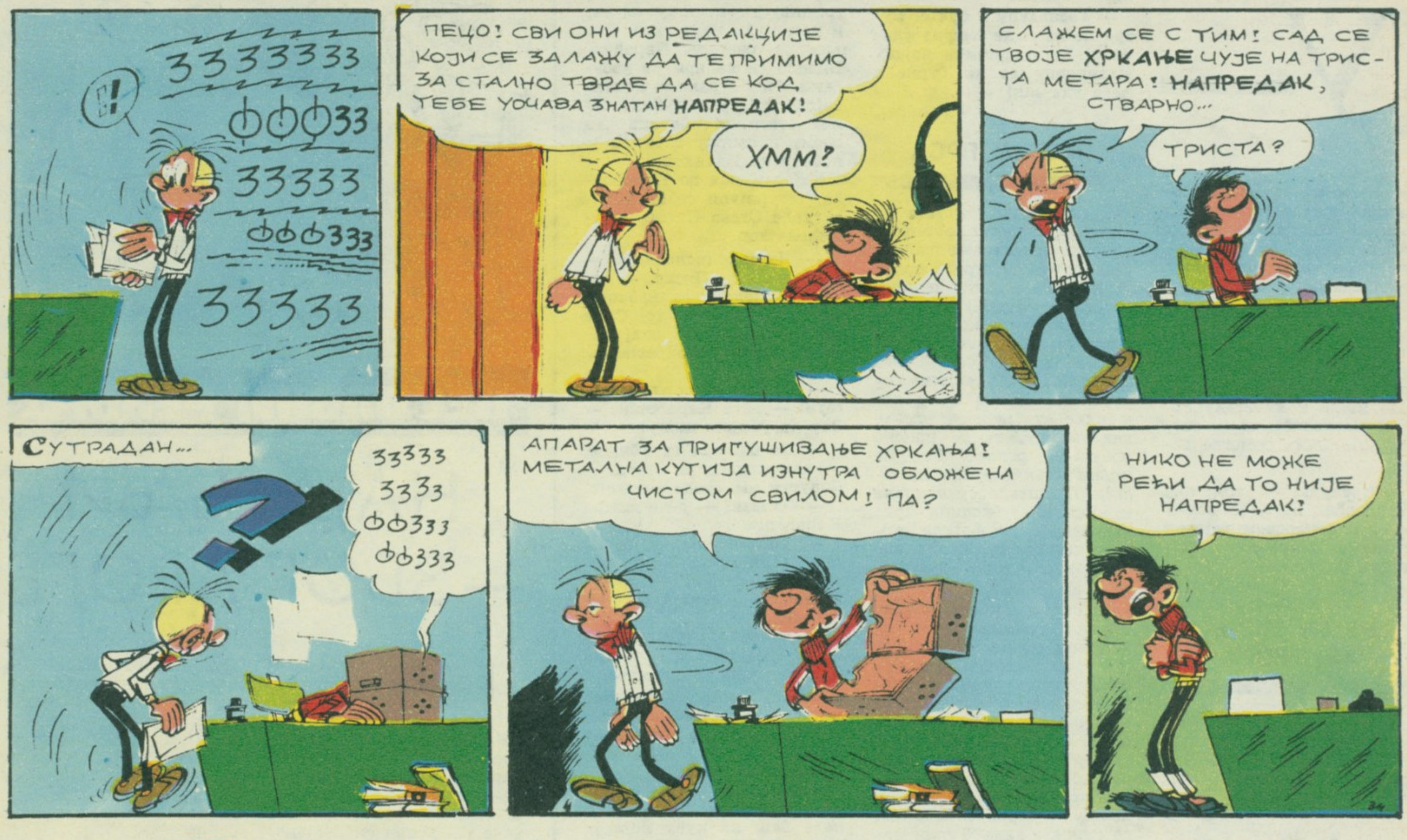
Чувене „дебељуце" били су и глумци Оливер Харди и Фети Арбакл, фудбалер Херман Кан и филмски редитељ и глумац Орсон Велс издвајали су се својом тежином од осталих, али она није прелазила 160 килограма.

Уз много труда и воље, сувишни килограми могу да се скину. Добро је познат случај Американца Вилијема Коба који је своју тежину од 420 килограма, колико је имао 1962. године успео да смањи на 130 и то у току три године.

Иначе, најдебљи човек свих времена био је извесни Роберт Хјуз, рођен 4. јуна 1926. године, у Илиноису, САД, када је тежио „само" 5 килограма и 100 грама. У шестој години живота имао је већ 92 килограма, у тринаестој 248, а када је постао пунолетан — досегао је висину од 184 сантиметра и тежину од 314 килограма. У својој 27. години био је тежак 428,5 килограма, а у фебруару 1958. године 485 килограма. Тада је почео да слаби. У тренутку смрти, у јулу исте године када је умро од уремије, тежио је, ипак, 472 килограма. Обим његовог струка износио је 3 метра и 10 сантиметара, обим груди — 2 метра и 62 сантиметра, а обим руке — метар и 2 сантиметра.

ПРИПРАВНИК ПЕЦА

МИСТЕРИЈА

ОСАМ СУСРЕТА СА ЂАВОЛОМ

НЕВЕРОВАТНИ ДОЖИВЉАЈИ СЛИКАРА ОПСЕДНУТОГ »НЕЧАСТИВИМ« СА КОЈИМ ЈЕ »ПОТПИСИВАО УГОВОРЕ«, БИЛИ СУ ИЗАЗОВ ЗА ОСНИВАЧА ПСИХОАНАЛИЗЕ СИГМУНДА ФРОЈДА.

II ОБЈАШЊЕЊЕ

Опратила су га два грађанина Потенбрина који су са собом носили и писмо у којем је парох овог града у Доњој Аустрији објашњавао Кристофов случај.

Овај младић, сабласт раздирана кајањем и ужасним страхом, допремљен је у манастир Маријацел, у Аустрији, 5. септембра 1677. у нади да ће монаси успети даураде оно што ни њему ни његовим сугрђанима није пошло за руком — из Кристофа је требало истерати ђавола.

УГОВОР ИСПИСАН КРВЉУ

Парохово писмо открило је да Јохан Кристоф Хајцман, сироче од своје седамнаесте године, није имао лак живот. Био је сликар, и то не нарочито надарен, о чему сведочи и триптих на којем и данас може да се види његових осам „сусрета са ђаволом" које је опседнути уметник насликао дрхтавом руком.

Да Кристофа опседа ђаво нико није знао све до онога дана када се, усред црквеног обреда, одједном у грчевима сручио на под цркве у Потенбрину. Напад се поновио и сутрадан, али је овога пута избио из јадног Кристофа са таквом снагом да се данас можда може посумњати и на то да је његовој силини помогао и сам парох — не баш он сам, већ неко сумпорно једињење које је употребио.

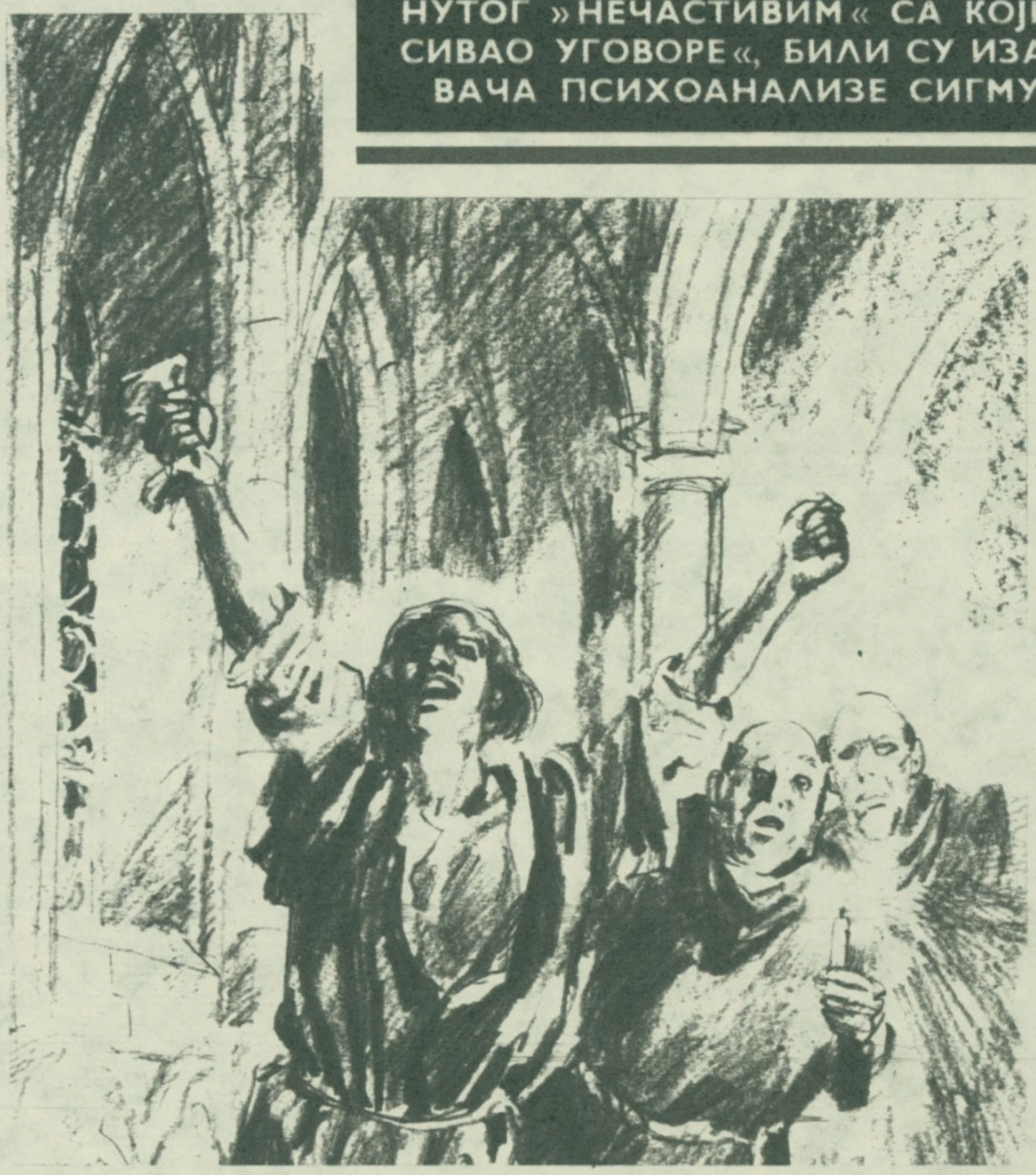
Први човек коме је Кристоф проговорио о својим страшним мукама био је баш тај парох. Њему је младић поверио своју тајну: девет година раније, у крајњој беди, пошто је изгубио веру у себе и своју уметност, без икакве наде да ће будућност бити боља, и пошто је већ седам пута одбио наваљивање „нечастивог", на крају је ипак попустио — својом крвљу је исписао и потписао уговор у којем, по истеку девет година, предаје своје тело и душу њему — ђаволу.

А тих девет година је протекло и страшни дан — 24. септембар 1677. године — сада се приближавао. Са примицањем датума језивог састанка са ђаволом растао је и ужас потписника уговора. Тако је парох, отац Леополд, одлучио да Кристофа пошаље монасима у Маријацелу.

У манастиру су га лепо примили, а затим се одмах дали на напорне „методе" којима је ђавола требало одагнати. Пуна три дана молитве и обреди монаха нису имали никаквог резултата. Тек у поноћ 8. септембра, како показује извештај манастирског писара, ђаво је попустио.

Хајцман се одједном истргнуо из руку својих спаситеља, појурио ка једном од прозора цркве и, машући парчетом хартије коју је одатле подигао, почео победоносно да кличе. У рукама је држао уговор — исписан крвљу, баш као што је и тврдио.

Словима исписани пакт са ђаволом монаси су видели, држали у рукама и прочитали. Али не и „нечастивог" у обличју грозног змаја који га је те ноћи ставио у прозор цркве. Њега је видео само Кристоф.

РЕПАТИ И НАЈСТРАШНИЈИ

Прича о борби коју је са „нечистим силама" пре три века водио сликар Хајцман у манастиру у Аустрији стигла је до нас захваљујући једном рукопису на латинском под називом Tropheum Mariano-Cellence. Како се из тог списа види, и самим монасима мора да се призна да нису веровали у потпуно оздрављење свог штићеника.

Пошто је ђаво наводно вратио уговор и тако поништио његову обавезу, Кристоф се извесно време осећао добро. Одлази у Беч, у кућу своје сестре, али повраћени мир не траје дуго. Испрва слаби и краткотрајни напади помрачења ума постају све учесталији и жешћи. Грчеви мишића и одузетост које је некада изазивао ђаво — сада изазивају појаве Христа и Богородице.

Маја 1678. године сликар поново одлази у Маријацел. Сада тврди да од ђавола мора да измами и други уговор склопљен пре онога који је већ повратио. У њему је, овога пута исписано црним мастилом, стајало да пристаје да буде „син и слуга" страшном господару. Опет у истом року — девет година!

После много дана молитви и молби монаха Кристоф им се одједном истргао из руку и одјурио ка олтару — на једном степенику, поцепан на четири дела а затим згужван у лоптицу, лежао је и други уговор.

Ђаво који Хајцману није давао мира данас је много јаснији. Није чак ни тешко погодити како је сулуди сликар све инсценирао, потпуно у власти аутохипнозе под чијим је утицајем извршавао, а затим потпуно заборављао, своја дела.

Јер, Хајцман никога свесно није варао. Да је измишљени ђаво за њега постајао све стварнији, сведочи и његових осам портрета „нечастивог": док га је у почетку представљао као пристојног господина са капом, пелерином и уредно подшишаном брадом, мало помало, портрети су постајали све ужаснији. На последњем, ђаво је полунаг, са огромним канџама на ногама, репом и четири дојке.

Тај репати и најстрашнији, наводно, вратио је Кристофу уговоре које су склопили.

Разјашњењу случаја Кристофа Хајцмана допринео је и дневник који је водио. У њему је Сигмунд Фројд, и сам заинтересован овим случајем, препознао различите фазе уметникове болести.

ЛЕПОТИЦА И НЕЧАСТИВИ

Дневник почиње после првог боравка у Маријацелу, у кући Хајцманове сестре у Бечу. Како се из њега види, „ђаво" је свом бившем савезнику опростио прво издајство (измамљивање уговора) — само под условом да му се врати. Нуди му успех у уметности, злато, а на крају чак и — престо. Све су то биле халуцинације изазване делиријумом уображене и неостварене величине.

У другој фази болести долази до реакције савести: уместо ђавола, сликар замишља да му се јављају Христ и Богородица који од њега захтевају да постане пустињак и шест година проведе у испосништву.

Да и врло лепе младе госпођице каткада могу да имају везе са измишљеним ђаволом, сведочи трећа фаза болести после које ће се Кристоф по други пут вратити у Маријацел. Двадесет и шестог децембра 1678. године он је у једној катедрали угледао младу жену изузетне лепоте. Ђаво и Кристоф можда и не би поново успоставили везу да се та лепотица није појавила у пратњи богатог и лепог кавалира.

Читавог дана Кристоф није могао да се отресе мисли о томе колико је тај човек срећнији од њега — исте вечери добио је напад. Прво се сручио на под, а када се повратио, почео је да се бацака вичући како га гуше неке страховита врућина и задах. Из носа и устију покуљала му је крв.

Напади су трајали пуних пет месеци, све док Хајцману, ваљда, слика лепе даме и срећног пратиоца није избледела.

Јохан Кристоф Хајцман умро је 1700. године у једном манастиру у Нојштату, у Баварској. Последње године живота провео је мирно, а издахнуо је после болести која га је дуго нагризала. Болест није имала никакве везе са мрачним силама или ђаволом — радило се, највероватније, о туберкулози.

М. И.

СУНЂЕР ЗА ДИСАЊЕ

Плућа су органи за дисање, за примање кисеоника из атмосфере. Имају их сви копнени кичмењаци и неки водени, као кит, на пример. Код човека су плућа парни органи (лево и десно крило) а смештени су у грудној шупљини. Десно плућно крило дели се у три, а лево у два режња.

700 МИЛИОНА АЛВЕОЛА

Ваздух, у коме се налази и кисеоник, долази до плућа системом цеви. Кроз носну шупљину, ждрело (pharynx) и гласну комору (larynx) улази у грахеју, која се у предњем делу грудне шупљине дели у десну и леву бронхију, а оне улазе у одговарајућа плућна крила. У њима се бронхије гранају у густ сплет бронхиола, које се завршавају ситним мехурићима — плућним алвеолама. Мембране алвеола су веома танке, влажне и прожете фином мрежом капилара који су тек толико широки да кроз њих могу да пролазе крвна зрнца и то једно по једно.

У алвеолама се удахнути кисеоник из ваздуха везује са хемоглобином из црвених крвних зрнаца (eritrocita), а избацује се угљен-диоксид и водена пара — продукти сагоревања у ћелијама, који долазе у плућа кроз вене, преко срца.

Због великог броја алвеола структура плућа је сунђераста, па је тако и увећана њихова површина. Рачуна се да у човечијим плућима има око 700 милиона алвеола и да њихова укупна површина износи око 90 квадратних метара. Таква грађа омогућује снабдевањем кисеоником свих ћелија. За време одмора њима је потребно око 300 литара кисеоника током 24 часа или 250 милиметара у минуту. При напорном физичком раду та се потреба, нормално, увећава чак и 10 или 15 пута.

МИШИЋИ ПОМАЖУ

У грудној шупљини плућа су обавијена двоструком мембраном од епитела — pleurom. На граници грудне и трбушне дупље, испод плућа је мишићна преграда или дијафрагма. При дисању се грудна шупљина аутоматски шири и скупља узајамним радом међуребарних мишића (који прекрећу ребра) и мишића дијафрагме. Када се мишићи ребара скупе, тада се грудна шупљина шири а са њом и еластична плућа надимају: притисак ваздуха у алвеолама постаје мањи од атмосферског, па плућа увлаче ваздух.

Тај процес се назива инспирација или удисање. Опуштањем међуребарних мишића и мишића дијафрагме смањује се запремина грудне шупљине, повећава се притисак ваздуха у плућима, па настаје експирација или издисање.

Ови мишићи, који шире и скупљају грудни кош, добијају импулсе преко нерава, а брзина њиховог грчења и опуштања зависи од хемијског састава крви. Ако се у њој налази већа концентрација угљен-диоксида, онда је скупљање и ширење грудног коша брже и обрнуто. Крв снабдевена кисеоником иде из плућа у срце, одатле се прелко артерија разводи по читавом телу.

ЧУВАЈТЕ СЕ ЕХИНОКОКУСА!

Током еволуције плућа су се развила из мехура за пливање неких фосилних риба, чији су живи представници рибе дводихалице: дишу шкргама, али када се вода у којој живе исуши, њихов мехур за пливање преузима улогу плућа. Код већине водоземаца плућа представљају дугачке кесе, налик на пливајући мехур риба. Даљом еволуцијом плућа су се поделила у велики број алвеола, као што је случај код гмизаваца, птица и сисара. Поред плућа, птице имају и ваздушне кесе, које олакшавају дисање у лету.

Плућа човека изложена су многим инфекцијама, а свакако су најопаснија обољења туберкулозе, тумори, разне упале. Ипак, разна паразитска обољења су најнеугоднија, пошто у плућима могу да се настане ситне глисте, као што су ехинококус или трихина. **Б. Ј.**

НА ВИСИНАМА

Алпинисти и пилоти који приликом пењања на високе планинске масиве или узлетања не поседују специјалну опрему, подлежу посебном стању организма названом — хипоксија. Услед смањења ваздушног притиска и недостатка кисеоника, долази од извесних поремећаја у организму који каткад могу и трагично да се заврше.

На висинама преко 2.500 метара, човек почиње убрзано да дише (да би плућа што боље снабдео кисеоником, а у исто време одстранио и велику количину угљен-диоксида) све док не досегне висину од приближно 5—6 хиљада метара. Тада се постиже максимум „проветравања" у плућима — приближно 65 одсто изнад нормале. На висини од око 3.500 метара код човека се јавља поспаност, тромост, ментални умор, главобоља, а понекад и еуфорија. Симптоми се појачавају са повећањем висине: главобоља постаје неподношљива, затим тело почиње неконтролисано да се грчи и трза, све док на висини од око 7 хиљада метара човек не западне у кому. Тада и крв све спорије циркулише, заправо постаје гушћа, јер недостатак кисеоника у организму подстиче брже стварање еритроцита, а у њима расте и количина хемоглобина — црвеног крвног пигмента.

У ДУБИНАМА

Приликом наглог урањања у дубине, запремина свих гасова у организму се смањује, јер се повећава притисак који споља делује на тело. Без посебне опреме рониоци не могу да се спусте на дубину већу од 30 метара, јер грудни кош почиње нагло да се улубљује. Зато, приликом спуштања, морају да удишу допунску количину кисеоника. Ако у средњем уву остане ваздух, може да се деси да пукне бубна опна, а ако је ваздух затворен у неком од носних синуса, јавља се јак бол.

Када човек брзо израња, а при том не издише ваздух, затвара му се душник, па могу да настану тешка оштећења плућа. Наиме, плућа се проширују до крајњих граница, притисак изнутра расте, па се ваздух утискује у плућне капиларе; тада може настати ваздушна емболија — мехурићи ваздуха прелазе у крв, после чега често наступа смрт.

Ако се ронилац довољно споро враћа на површину, растворен азот у његовој крви (сачињава 4/5 ваздуха који се удише из специјалних боца) одстрањује се довољно брзо, па не наступа декомпресијска болест. У обрнутим случајевима јављају се болови у ногама и рукама, гушење, јак умор и бол, а често колапс и несвестица. Јер, азот под високим притиском делује наркотично, а кисеоник токсично.

ПЛУЋА крошње од мехурића

ХИТ-СТРАНА

ПОЛИС (POLICE—)

ПОЛИС је име релативно нове енглеске групе која у последње време све више скреће пажњу на себе. Занимљиво је да овај трио постиже веће успехе у Америци него у својој домовини. Њихова плоча „Роксен" »Roxanne«) тренутно је једна од најслушанијих преко Атлантика.

Састав ПОЛИС оформљен је 1977. године. Основали су га ГОРДОН САМНЕР

(Gordon Sumner) и бубњар СТЈУАРТ КОПЛАНД (Stewart Copland), а нешто касније им се придружио и гитариста ЕНДИ САМЕРС (Andy Summers). Сви за собом имају изузетно богату музичку каријеру. Енди Самерс се овим послом бави већ 15 година. Крајем шездесетих година свирао је са Ериком Бардоном и његовим ЕНИМАЛСИМА (Eric Burdon & the ANIMALS). Једно време је, због финансијских проблема, био члан пратећег састава Нила Седаке. Затим више од две године проводи са Кевином Којном, а непосредно пре оснивања групе ПОЛИС свирао је са Кевином Ејерсом. Сличну биографију има и Стјуарт Копланд. Као бубњар, он се после колеџа придружио групи КЕРВД ЕАР (CURVED AIR), једној од познатијих „прогресивних" група. На гостовању у Њукаслу упознао је Гордона Самнера који је у то време свирао бас-гитару у једном одличном, али сасвим непознатом џез-саставу.

ПОЛИС су успели да за кратко време изграде свој карактеристичан стил. Музика коју изводе заиста је интересантна. Њихова мешавина регија, панка и диско-звука, звучи освежавајуће и зато им је вероватно и донела толико успеха. Композиције су им прилично дуге тако да на концертима ниједна песма не траје краће од десет минута. Са богатим импровизацијама, музичари успевају да избегну сваку монотонију и поред ограничења која им намеће њихова формација.

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

РОКСЕН (ROXANNE)

Изводи: ПОЛИС

Roxanne you don't have to put on
the red light
Those days are over
You don't have to sell your body
to the night
Roxanne you don't have to wear
that dress tonight
Walk the street for money
You care if it's wrong or if it's right
Roxanne you don't have to put on
the red light

I love you since I knew you
I woldn't talk down to you
I ave to tell you just how I feel
I won't sxare you with another boy
I know my mind is made up
so pyt away uour make up
told yuo once, I won't tell you again
it's a crime the way you . . .
Roxanne you don't have to pt on the
red light

БОБ ДИЛАН (BOB DYLAN)

Више од милион гледалаца одушевљено је пљескало БОБУ ДИЛАНУ у току његове турнеје по Америци, Аустралији и Јапану крајем прошле године. Пратио га је оркестар од девет инструмената и вокални трио састављен од девојака. Диланов оштар, монотон и назалан глас добио је флексибилност и професионалну зрелост. Његове песме говоре о љубави и личним осећањима. Дилан револуционар претворио се у Дилана песника. „Тачно је", каже он, „пре свега се сматрам песником, а тек онда музичарем".

Тридесет седмогодишњи Боб Дилан има за собом осамнаест година певачког стажа и једну деценију одсуства са позорница и фестивала. Дилан је започео каријеру певача шездесетих година. Заједно са Џоан Баез био је интерпретатор новог правца, „фолк" музике. Роберт Цимерман (то му је право име, а променио га је у Дилан према песнику Томасу Дилану) дошао је из родне Минесоте у Њујорк као осамнаестогодишњи младић. Почео је да свира у једном малом локалу где је срео Вудија Гатрија, Пита Сигера, Елиота Џека и Џоан Баез. Писац Роберт Шелтон случајно га је чуо како свира у том малом локалу и о њему написао чланак у „Њујорк тајмсу". Успех је дошао веома брзо. Његове песме »Blowin' in the Wind« и »The Times They are a-Changing« постале су химне младе, прогресивне и интелектуалне Америке. Младић рашчупане косе, који истовремено свира гитару и усну хармонику, постаје симбол антикомфоризма и џинс моде.

Његова прва криза наступила је већ 1964. године појавом БИТЛСА који су помрачили Диланову славу и запретили да ће заузети његово место међу новим генерацијама. Дилан се тада окреће року. Тај нови правац сматран је као издаја. Када се 1965. Дилан упутио на турнеју по Америци, Скандинавији, Енглеској и Француској доживео је праву катастрофу. Публика је очекивала Диланову фолк музику коју је навикла да слуша, а када је угледала електричну гитару и чула рок, почела је да звижди и виче. Дилан је скоро био приморан да напусти позорницу фестивала у Њупорту, у Енглеској. Од тада се више није појављивао и љубоморно је чувао свој приватни живот. У току две године није снимио ниједну плочу.

Своје ћутање прекинуо је 1968. године када је издао ЛП »John Wesley Harding«. Дилан се још једном појављује као бунтовник. Плоча је сматрана његовим значајним делом. Затим је уследио још један његов пораз. »Neshville Skyline«, тј. откриће „кантри" музике. Следе четири године ћутања, од 1970—1974. А онда, изненада, 1974. креће на турнеју по Америци сасвим измењен. „Платио сам цену усамљености", певао је. Његова нова ЛП плоча »Blood on the Tracks« оцењена је као изванредна. Уследила је турнеја по Европи. Говорило се да је на турнеју кренуо из економских разлога: развод од супруге Саре коштао га је веома много, а донео му је и много горчине која се одржава и у његовим песмама.

Свој приватни живот, као и до сада, Дилан помно чува. Његови биографи (има их најмање десетак) немају баш много материјала на који могу да се ослоне. „Осим речи из песама", каже један од њих, „никад није много рекао." Мало помоћи у том смислу нуди и Диланов филм „Ренардо и Клара", који је он сам режирао и снимио. Они који су га видели кажу да је јасно да је Ренардо сам Дилан, док Клара представља Сару.

Недавно је изишао Диланов албум »Live in Budokan« који је снимљен за време прошлогодишње турнеје по Јапану. У току је и рад на новом ЛП-ију

у чему му помажу и два члана групе ДАЈЕР СТРЕЈТС. После изласка овог албума, Дилан планира турнеју по свету.

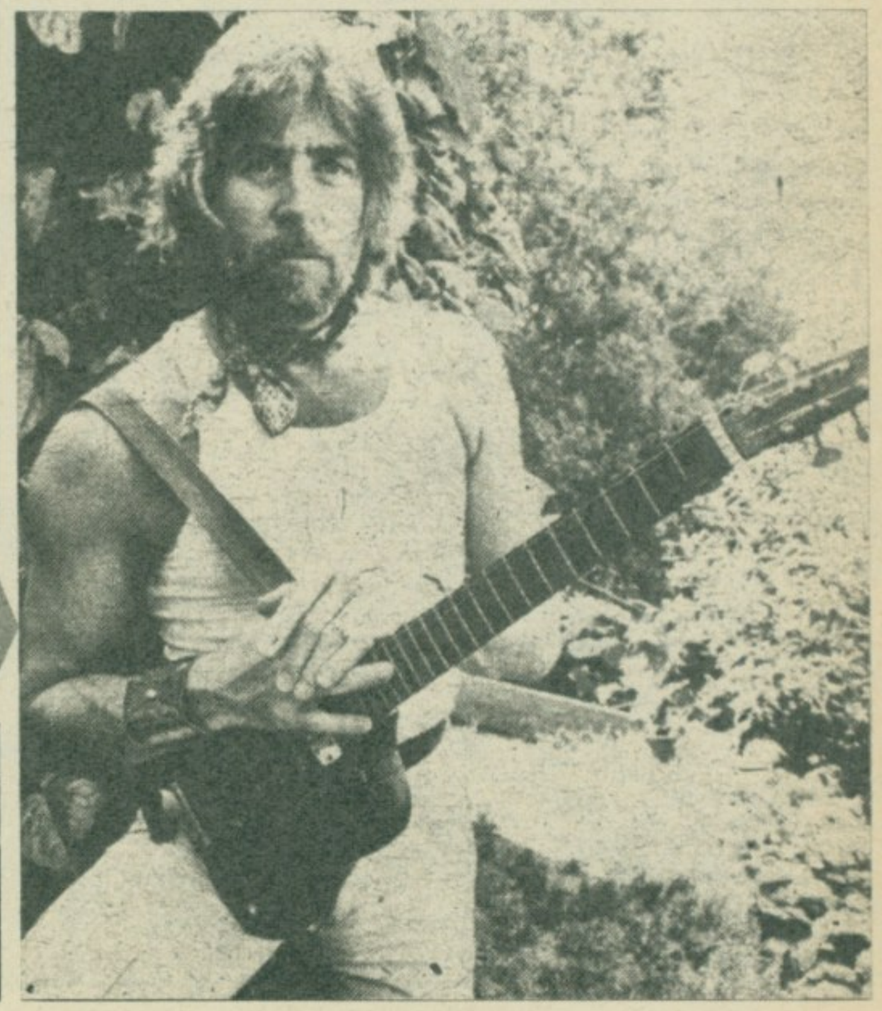

ЏОН МЕЈОЛ (JOHN MAYALL)

ЏОН МЕЈОЛ, велики мајстор блуз-гитаре, недавно је, после дуже паузе, издао своју нову плочу о којој, на жалост, ништа повољно не може да се напише. Назив плоче је „Доња граница" (Bottom Line).

Џона Мејола знамо као пионира енглеске блуз-гитаре и музичара који је створио читаву плејаду младих и талентованих гитариста. Многи од њих данас припадају светској рок-елити. Међутим, Мејол је временом све више губио оријентацију. Постепено се удаљавао од блуза и окретао џезу. На тај начин, изгубио је велик број присталица који су га, иначе, ценили као одличног гитаристу и правог виртуоза на усној хармоници. Последњих година Мејол се ретко појављивао на музичкој сцени. Повукао се на своје имање и готово да и није наступао. У међувремену је променио и диско-кућу, тако да сада снима за DJM.

Нова плоча »Bottom Line« само је потврдила све Мејолове недостатке. На њој се налази једна чудна мешавина блуза, џеза, па чак и фанка, што вероватно представља Мејолов покушај да освежи свој звук. Слушајући ову плочу, стиче се утисак да Џон Мејол безуспешно покушава да нађе своје место у савременим водама инструменталне и диско-музике. То му није пошло за руком и поред свесрдне сарадње његових многобројних пријатеља који су му помагали у снимању плоче. Надајмо се да ће његово следеће остварење бити успешније и да ће се Џон Мејол вратити својој усној хармоници.

ДУО СНОЛИ

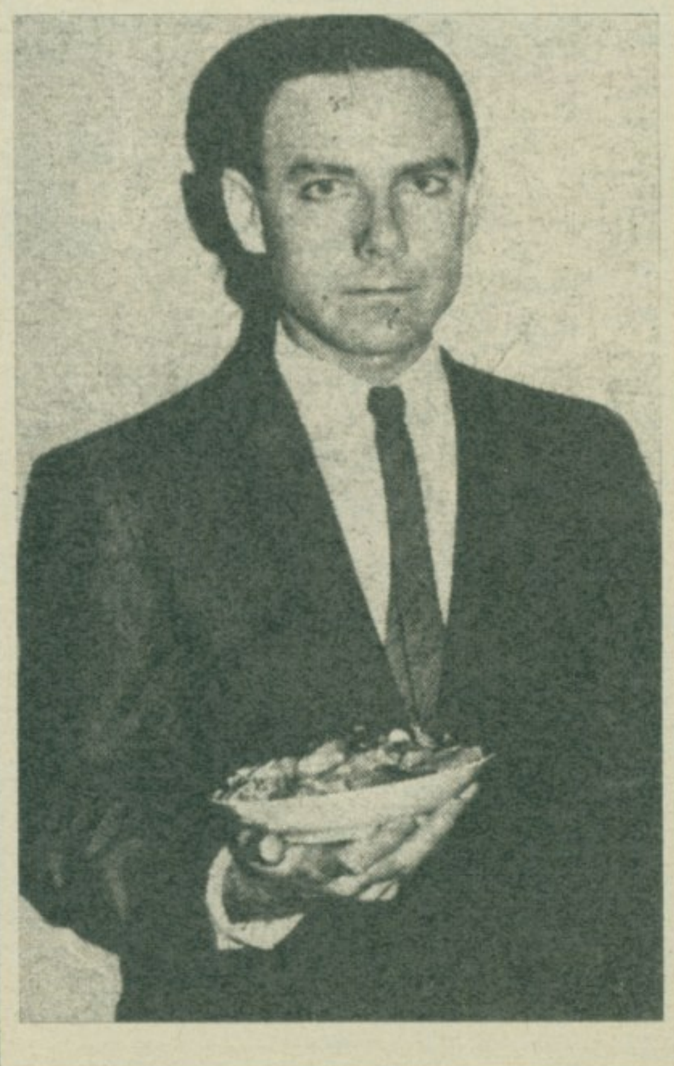
Све добре пријатељице, заљубљене у добру музику и уверене у своје гласовне могућности и таленат, одлучиле су пре нешто мање од годину дана да своје умеће представе и другима. По почетним слоговима њихових имена дует је добио име СН-ОЛИ (Снежана и Оливера). Већ на првим наступима публика их је прихватила и дала подстрек за даљи рад. Прошлогодишња турнеја са групом С.О.С а затим и неколико концерата у програмима најпознатијих домаћих естрадних уметника били су добра школа овом младом дуету. Неопходну рутину и искуство већ су стекле, тако да су сви они који су имали прилику да их уживо гледају у емисији „Поп-експрес" одушевљени њиховом природношћу и музикалношћу.

Снежана Стојановић и Оливера Крпан објавиле су недавно свој први сингл на којем се представљају композицијама „Прва прилика" и „Наш почетак" чији је аутор Драган Илић, клавијатуриста београдске рок-групе ГЕНЕРАЦИЈА 5. Симпатичне песмице, непретенциозно направљене, пријатне за слушање, имају само једну намену: да представе овај дует широј публици. А касније, можда већ ове јесени, нова издања с новим, нешто измењеним стилом који би, како се надају Снежана и Оливера, прихватили и млади и стари.

РОБЕРТ ФРИП (ROBERT FRIPP)

РОБЕРТ ФРИП је гитариста који већ дуго припада кругу најинвентивнијих енглеских музичара. Годинама је предводио чувени састав КИНГ КРИМСОН (KING CRIMSON) с којим је снимио неколико изузетних плоча, али без комерцијалног успеха. Када се 1974. године састав КИНГ КРИМСОН расформирао, Роберт Фрип се повукао и од тада је учествовао само на неколико снимања. Помагао је Брајану Иноу на његовим соло-албумима, а остварио је и незаборавне соло-деонице на плочи „Хероји" (»Heroes«) Дејвида Бовија.

Албум „Експозиција" (»Exposure«) је прво остварење које носи само име Роберта Фрипа. То, међутим, није соло-плоча у класичном смислу јер су и гостујући музичари имали готово исте могућности да се искажу као и сам аутор. Дерил Хол (Daryl Hall), Питер Габријел (Peter Gabriel) и Питер Хамил (Peter Hammil), који су били задужени за вокале, обавили су свој део посла изванредно. На моменте, као у композицијама „Ослобађање" (»Disengage«) и „Смеши се као Чикаго" (»She Smiles Like Chicago«), вокали звуче величанствено. Музичари Фил Колинс (Phil Collins), Брајан Ино (Brian Eno) и Бери Ендрјус (Barry Andrews) такође су у огромној мери допринели да ова плоча буде толико квалитетна. Међутим, у првом плану је ипак гитара Роберта Фрипа, који је још једном доказао да је гитариста највише класе и да своје квалитете уме да искористи на најбољи начин.

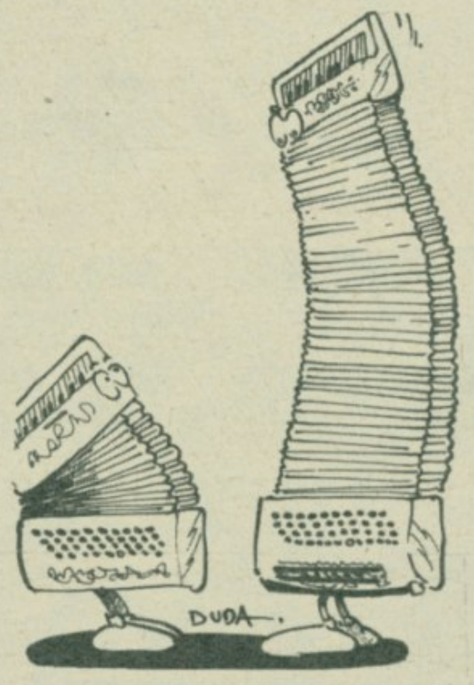
ЧИТАОЦИ ЈАВЉАЈУ...

ВЕСТИ ИЗ ЋУПРИЈЕ

Драгиша Дага Плавац, песник, композитор и гитариста из Ћуприје, ових дана ради на припреми свог првог сингла. На плочи ће се наћи две његове композиције. Овај младић, заљубљеник у поезију, већ неколико година пише песме и ускоро ће из штампе изићи и његова књига песама.

Предраг Ђоровић
Југ Богдана 1
Ћуприја
(хонорар 100 дин.)

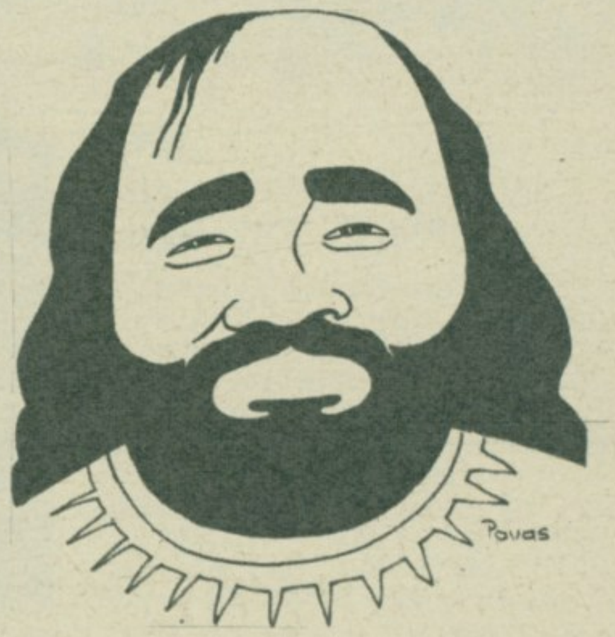

БЕРЗА ПЛОЧА

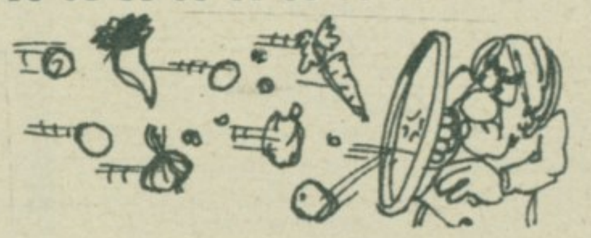
Дајем 10 нових ЛП плоча са музиком из Совјетског Савеза за 7 ЛП плоча група: BLACK SABBATH, WHO, SPACE, STATUS QUO, RAINBOW, SUZI QUATRO, KRAFTWERK или VILLAGE PEOPLE. Одговарам на свако писмо.

Борејко Александар
Мјежигорскаја 30 — 1
252071 КИЈЕВ — 71
СССР

НАША КАРИКАТУРА

ДЕМИС РУСОС (DEMIS ROUSOS)

ВАТРЕНИ ПОЉУБАЦ

Изишао је други сингл ВАТРЕНОГ ПОЉУПЦА у продукцији сарајевског ДИСКОТОНА. Композиције „Наврат-нанос и на своју руку" и „Од жеље да те љубим, хоћу просто да полудим" написао је Милић Вукашиновић, соло-гитариста и певач групе. Обе нумере су у стилу снажног, агресивног рока који је ВАТРЕНИ ПОЉУБАЦ довео у ред водећих састава у нашој земљи. После „њиховог „златног" ЛП-ија „Ох, што те волим, јој" очекује се да ће и други сингл освојити врхове топ-листа.

ЛЕТЊЕ ИГРЕ

1

АЈКУЛЕ И ПЛИВАЧИ

Може се играти појединачно, и у екипама. Један играч или једна екипа су пливачи и они легну у плићак тако да се рукама држе за дно. Игра се састоји у томе да играчи-ајкуле одвуку у дубљу воду пливаче, при чему смеју да их држе само за ноге. Пливачи имају право да се бране рукама, потапају ајкуле и сл. Кад пливач изиђе на обалу, ајкула му не може ништа. Ако нисте добри пливачи, играјте се само у плићаку.

2

ЧИЈЕ ЈЕ ДРВО

Игра је занимљивија што је у њој више играча. Један жмури, а за то време остали играчи приђу неком дрвету и крај стабла сакрију неки свој предмет. Играч који жмури броји до 20 и дотле свако треба да обележи своје дрво. После тога играч који је жмурио креће да тражи означена стабла, па када нађе све ознаке, стане на место где је жмурио, а остали се поређају око њега. Играч који је жмурио мора да према нађеном предмету погоди бар једно дрво. У тренутку када зикне „Оно дрво је Мирино!“, сви играчи потрче према своме дрвету, а играч који је жмурио покушава да пре његовог „власника“ стигне до било ког стабла. Ако не пронађе све ознаке, не погоди ниједну ознаку или не заузме дрво, играч који је жмурио поново жмури. Иначе, жмури онај који је изгубио своје дрво.

3

ЛОПТИЦА СКОЧИЦА

Нацрта се кредом или изгребе по замљи мрежа квадрата и у њих се упишу различити бројеви. Можете користити нашу слику као пример, а можете и узети втћи број квадрата, а уписивати бројеве које желите. Игру могу да играју два и више играча (може се играти и у екипама). Потребна је још и једна гумена лоптица која добро одскаче. Лоптицу треба бацити у мрежу квадрата тако да што више пута удари по земљи. Сабирају се сви бројеви у које лоптица удари. „Важи се“ и ако се лоптица одбије од зида или другог предмета, па наставн да скаче по бројевима. Побеђује онај чији збир буде већи. Игра се у десет кругова, а може и вишт, према договору.

КУПИТЕ МОЈУ ГИЉОТИНУ!

СЕЦИГЛАВЕ ПО ТРАДИЦИЈИ

КАДА ЈЕ ШАРЛ ЖАН САНСОН ПОСТАО ЏЕЛАТ, ИМАО ЈЕ САМО СЕДАМ ГОДИНА. ИАКО НИЈЕ МОГАО ДА ПОДИГНЕ СЕКИРУ, МОРАО ЈЕ ДА ОДЛАЗИ НА ГУБИЛИШТЕ И ПОСМАТРА КАКО ТО РАДИ ЊЕГОВ СТАРАТЕЉ.

Умирем, не признајући ниједан злочин који ми приписујете. Али, ипак, опраштам свима који су кумовали мојој смрти. Због! — тако је, наводно, узвикнуо Луј XVI пре него што је гиљотиниран 1793. године, у Паризу, за време француске револуције.

Ипак, постоји још једна верзија тог догађаја. А њу је касније испричао џелат Шарл Анри Сансон IV, човек који је имао ту „част" да гиљотинира и једног краља.

— Када је клекнуо испод гиљотине и поставио главу на дрвено постоље, уопште није личио на једног краља — причао је Сансон IV. **— У његовим очима огледали су се страх и унезверење, а толико је био узбуђен да није могао реч да проговори. Када сам повукао конопац гиљотине, краљ је почео да вришти.**

Његову окрвављену главу, са које је спала перика, подигао је затим Анри Сансон, син џелата, и са осмехом на лицу показао је окупљеном народу који је клицао:

— Живео Сансон! Краљ је морао да умре да би Француска живела!

ЖИВОТ ИЛИ СМРТ

И као што су се некада различита занимања преносила с колена на колено, са оца на сина, тако је и Шарл Анри Сансон IV био џелат само због традиције које је 200 година владала у његовој породици. Та, свакако најнеславнија династија у Француској, настала је, бар како се прича једне спарне јулске вечери, 1680. године.

Млади и лепи двадесетогодишњи официр гарде краља Луја XIV Шарл Сансон, корачао је замишљен пустим париским улицама. У војсци се веома истицао, чему је допринело и велико наслеђе од око 50 хиљада ливри злата па су му сви предвиђали блиставу каријеру. И док је тако размишљао о својим плановима и великој шанси да ускоро постане и заповедник краљеве гарде, изненада је испред себе угледао једну девојку која је хитала мрачним улицама. Сустигао је у неколико корака, а затим почео да јој ласка. Пошто девојка није одговарала на његово удварање, Шарл Сансон је изненада загрли и привуче себи.

— Ово ће вам се тешко осветити! — повика девојка.

Тог тренутка испред њих се створи један човек који је у руци држао нож. Већ на први поглед Шарл Сансон у њему препозна најпознатијег париског џелата Лерасера.

— Или ћеш се оженити мојом кћерком, или ћеш на месту остати мртав! — рекао је Лерасер замахнувши руком. — **Бирај!**

Зар будући заповедник краљеве гарде да се ожени кћерком џелата? Живот или смрт? Шарл Сансон је истог тренутка морао да донесе одлуку: ту, на лицу места, пред разгоропађеним џелатом, потписао је обавезу да ће се оженити његовом кћерком Мари... И ускоро га је његов таст научио како се најбрже и најлакше секу главе „сотона" и „вештица", криминалаца, скитница...

А када је Лерасер умро, Шарл је званично постао први париски џелат. Тако је настала династија Сансонових, врховних извршилаца смртних пресуда у Француској, ту титулу им је још 1688. године дао сам краљ Луј XIV.

ОМИЉЕНИЈИ ОД КРАЉЕВА

Сем популарности која се граничила са оном коју су уживали највећи црквени великодостојници и дворјани, приходи Сансона Првог били су огромни, јер је свака одсечена глава имала своју цену, па је ускоро саградио кућу у центру Париза, која по раскоши нимало није заостајала за краљевом.

Крајем 1699. године Сансон напушта ово занимање, одлази у „пензију", а дужност предаје свом најстаријем сину који се, такође, звао Шарл.

Шарл Сансон секао је главе наредних двадесет година, а затим је опет дошло време да дужност преда својим наследницима. Пошто је имао два сина, Шарла Батисту и Шарла Николу, избор је пао на последњег, па он 1722. године добија посао у Ремсу. Сем тога, музичар Сале, који се оженио Аном, кћерком Сансона, такође је одушевљено прихватио предлог свога таста: постао је џелат у Версају. Очигледно, породица џелата се разгранавала, а није могла да се пожали да нема посла.

Шарл Никола Сансон је умро 1762. године предајући дужност џелата своме сину Шарлу Жану. Међутим, иако је дечак тада имао само седам година, ипак је морао да одлази на губилиште и посматра како његов старатељ сече људске главе. Први пут је узео секиру у својој 18. години, али је због парализе, од које је ускоро оболео, секао главе само четири године. У међувремену је, ипак, успео да се ожени и добије сина, па је тако имао коме да преда дужност џелата.

Највећу славу од свих ових сециглава стекао је за време француске револуције Шарл Анри Сансон IV, коме је у послу помагао син Анри. Радили су данонођно и без одмора, и са истом страшћу одсецали главе племићима и дворјанима, жирондинцима, монархистима и јакобинцима.

ПРОСЛАВИО ГА РОБЕСПЈЕР

Међутим, 1791. године ови џелати добијају савременије оруђе за рад: секиру замењује гиљотина, с којом је Шарл Анри Сансон IV био одушевљен, мада му се некада дешавало да промаши врат осуђеника, као што му се догодило када је одсецао главу Лују XIV.

Ускоро после овог погубљења и сам је умро, а дужност преузима његов син Анри, који се прославио међу џелатима јер је 28. јула 1794. године извршио смртну пресуду над Максимилијаном Робеспјером, истакнутим вођом француске револуције.

Последњи представник ове династије џелата био је Клемент Анри Сансон IV; веома образован човек, и коцкар, кога чак ни велики приходи од сечења глава нису могли да спасу тог порока. И не само што је прокоцкао све богатство које је његова породица скоро два века прикупљала, већ је због огромних дугова морао да заложи и гиљотину. Тако је Сансон IV последњу смртну казну извршио 24. августа 1847. године. А онда је морао да прода гиљотину. И мада је касније покушавао да прикупи новац и поново купи ову страшну справу, то му никада није пошло за руком.

Б. Ј.

ОРТАЦИ: СЕЧИВО

ЖИЛЕ, ТИ СИ ПОЛУДЕО! ЈОШ НИСАМ ВИДЕО ДА НЕКО ТАКО СУШИ КУЋЕ!

НА ПОСАО!

ТРЕБА ДА ПРЕНЕСЕМО ОВО СЕЧИВО!

САМО ПАЗИ! МНОГО ЈЕ ОШТРО!

МММ! ШТО БИ БИЛА ДОБРА СУПА ОД ОВЕ КОСТИ!

ЖИЛЕ, ШТА РАДИШ? СТАНИИИ!

ХЕ, ХЕ! СКУВАЋУ ЈЕ ЗА ВЕЧЕРУ!

ПРРР!

?

ТАКО... ПРОМЕНИО САМ ЧАШИЋЕ...

ШТО СУ ЉУДИ ДАНАС! РАЗДРАЖЉИВИ! НАЉУТЕ СЕ ЗА СИТНИЦУ!

ТРАС!

СЕЧ!

ДУУУХ! КАКВА ЈУРЊАВА! САМО КАД СЕ ИЗВУКОСМО!

ДРЖИ СЕЧИВО! ПАШЋЕ!

КУПИО САМ НОВ ТЕЛЕВИЗОР! ЈЕДВА ЧЕКАМ ВЕЧЕРАШЊИ ПРОГРАМ!

НЕМОЈ ДА СИ ТАКАВ! ЗАР НЕМАШ СРЦА?

УМУКНИ И ТРЧИ!

КРРЦ!

УУПС!
ТУП!
ДУМ!
СКРЕНИ ДЕСНО, ПЕРО!
НЕ! ИДЕМО ЛЕВО!
АЛИ, ТА РАДЊА ЈЕ ДЕСНО!
НЕ, ЛЕВО ЈЕ!
ДЕСНО!
ЛЕВО!
КРРРРР!
ПЕРО, НЕ ОСТАВЉАЈ МЕ! ИДЕМО ТАМО КУДА ТИ ЖЕЛИШ!
МАЈКО МОЈА!
ПРИВИЂА ЛИ СЕ ОВО МЕНИ?
НЕСПРЕТЊАКОВИЋУ! СТАНИ!
ШТО САМ ЈА КРИВ?
КАКАВ ЈЕ ОВО КОНОПАЦ?
НЕСРЕЋНИЧЕ, ШТА УРАДИ?
ЦАП!
20
ФАБРИКА ЕКСПЛОЗИВА
ДРЖ'ТЕ ВАЉАК!
ДУМ!
БУУМ!
ДИГНУТА У ВАЗДУХ ФАБРИКА ЕКСПЛОЗИВА
ВИНОВНИЦИ НЕСРЕЋЕ ЈОШ У БЕКСТВУ! ПОЛИЦИЈА И ДАЉЕ ТРАГА!
ПОЈЕШЋЕШ ГА ВАЉА ЦЕЛОГ!
КАД БИХ ИМАО МАЛО СОЛИ! ЊАМ! ЊАМ! ОВАКО ЈЕ БЕЗУКУСНО!
14
31

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

ИСТИ ДИЗАЈН

КАКО ДА СЕ ПОГАЂАШ С НЕКИМ КО ИМА САМО ДЕСЕТ МИЛИЈАРДИ НЕУРОНА?

НИКОЛА ВИР

Млаз водоникових јона шикну из резервоара и удари шефа Вискора у главу. Вискор се сруши.

— Нисам оштећен — рече одбијајући моју помоћ. — Видећу шта каже Доктор.

Доктор је у Породилишту инсталиран на више места јер се контролишемо трипут дневно. Израда матрица за нове типове је прецизан посао, морамо увек бити савршено исправни.

Шеф убаци свих осам прстију десне руке у рупе на Докторовом трбуху. После десет секунди Доктор проговори:

— Ванредни налаз за Вискора 12 300. Све нормално.

Да је Доктор нашао мањи квар оштећени део могао би се одмах заменити у амбуланти. За већи квар оправка се не исплати, па се обавља пуна замена старо за ново. У складишту је спреман нови Вискор 12300. Шеф жели да уништи тај свој дупликат, петнаести по реду, и да се обнови као Вискор 12301, али никакво побољшање за свој модел још није нашао.

Пред зидом

Као научник друге класе нисам опремљен аналитичким додатком за специјалистичке области. Ипак, претпостављам да је Доктору нешто промакло. Нешто се приликом инцидента пореметило у шефовој глави. Уместо да нареди замену оштећеног вентила, Вискор ми даде знак да пођем за њим. Лифтом смо се спустили дубоко у тридесето подземље, четири нивоа испод боравишта Великих Грејача. Овде осим Подмазивача и Контролора нико не долази. Ишао сам за шефом уским ходником док нас не заустави метални зид.

Пред зидом шеф паде ничице и додирну челом бетон. Метанисао је. Остао сам за тренутак блокиран шефовим понашањем јер на вратима угледах узрок. Били су то и коначно представљени богови Хунк и Феж. Није нормално што им се шеф клања. Религија је уграђена само у моделе масовне производње. Кад сам укључен у програм, а не разумем шта се догађа, дозвољено ми је да тражим објашњење.

— Одсуство логике. Молим за информације.

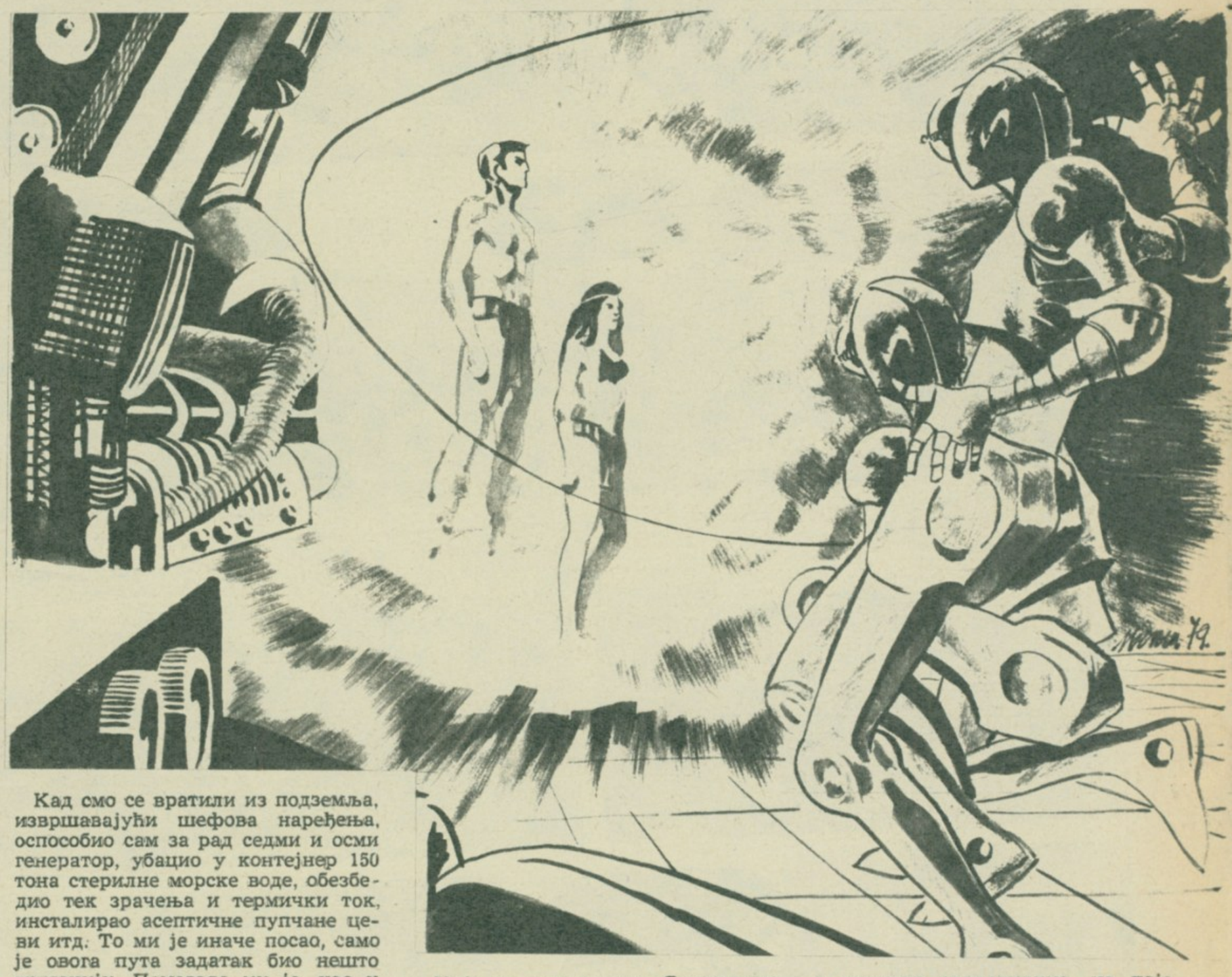
— Ћути — рече шеф употребивши вето. Нисам смео ништа више да га питам 24 часа.

После три метанисања шеф појачаним гласом изговори речи:

— Тагорумбал мозли.

Фоношифра. Богови Хунк и Феж се размакоше и у металном зиду се отворише врата. Уђосмо. Мноштво сеизмостата, термостата, хигростата и других заштитних уређаја. У средини просторије лебдела су у ваздуху два велика кристала, сваки са по 6080 брушених страна.

Без стида, као да ја нисам поред њега, Вискор отвори поклопац на прудима и у своју унутрашњост, која је била празна, стави један кристал. Мени нареди да узмем други. Како нисам смео да постављам питања, показах прстом да ја у интимној унутрашњости држим збирку природних и вештачких шумова коју сам одавно сакупљао. Шеф ми нареди да је бацим.

Кад смо се вратили из подземља, извршавајући шефова наређења, оспособио сам за рад седми и осми генератор, убацио у контејнер 150 тона стерилне морске воде, обезбедио тек зрачења и термички ток, инсталирао асептичне пупчане цеви итд. То ми је иначе посао, само је овога пута задатак био нешто другачији. Помагала ми је, као и обично, велика екипа.

Опасна збрка

Док сам припремао генераторе шеф је преко шест утикача био спојен са Главном Компјутерком. Састављао је податке за подешавање инструмената. Откачио се од ње тек после пола часа. Видевши да пада мрак, шеф нареди прековремени рад, што је такође било нелогично. Можемо да радимо непрекидно 2 400 часова, али правило је да од 17 до 06 свако троши своје време како хоће, већ према томе како је програмиран.

Уместо тешких кодираних матрица шеф у генераторе убаци кристале које смо донели из подземља. Сад и да је дат знак за одмор нико не би отишао. Као и приликом других порођаја, свако је чекао да види резултат.

Није се дуго чекало. Генератори седам и осам избацише два прототипа у нормалном року. Ненормалан је био резултат. Из генератора су изишли богови Хунк и Феж. Нису то биле њихове статуе, већ Хунк и Феж живи и покретљиви као било ко од нас. У оваквој потпуно нелогичној ситуацији сматрао сам да шефова забрана више не важи па га запитах:

— Вискоре, какав смисао имају ова два прототипа? Ко је захтевао њихову израду?

Шеф ме није слушао. Клечао је пред новим моделима и говорио:

— Чекам упутства.

Немогуће. Немогуће. Правило је: ако не наређује Вискор, онда је то моја дужност. Док сам сређивао податке за доношење одлуке већина присутних, лаборанти, техничари, транспортери и многи други, угледајући се на Вискора падоше на колена и запеваше химну: „Слава теби Хунк, слава теби Феж". Морао сам хитно да прекинем ову опасну збрку. Зато научницима треће и четврте класе, као и научним сарадницима, на које појаве божанстава није утицала, наредих:

— Затворите шефа у његову собу, а нове моделе одведите у амбуланту на структуралну анализу.

Модел нижег раста вришну, а снажнији викну Вискору:

— Уклони их од нас!

Вискор одмах нареди:

— Онеспособите безбожнике.

Најбећи ум планете

Супротна наређења проузроковала су хаос. Бројније и физички јаче ниже категорије комадале су скупоцена несеријска тела високих стручњака. Ништа корисно нисам могао ту да учиним. Извукох се зато из гужве и отрчах у Телком да о конфузном догађају и вестим Главног Технологичара Мобиса. Ово је биле нешто за њега. Али ниједан Комуникатор није хтео да

ме прими, сви су били заузети јављали су свету о доласку богова.

Пред Породилиштем нађох једног Летача који још ништа није чуо о боговима јер је био укључен на метеоролошки канал. Промених му програм да ме одвезе у Терминал. Стигао сам тамо после три часа вожње.

Прескочио сам све формалности и без најаве упадох код Мобиса. Највећи ум планете притискивао је са четири руке разна дугмад на огромном радном столу по коме се кретао на точковима који су му замењивали доњи део тела. Истовремено је давао задатке Калкулатору Бинару и слушао излагање верског координатора Теофакса. Овај није могао да објасни Мобису како су богови оживели, а пошто сам ја то знао прекидох га и поднех исцрпан рапорт.

Иза рапорта Мобис непогрешиво издвоји податак о фоношифри и постави питање Централној Меморији са којом је био директно повезан дебелим коаксијалним каблом:

— Какво значење имају речи тагорумбал мозли?

— То су имена, Тагор Умбал и Моз Ли — одговори ЦМ. — имам о њима 50 јединица. Које желите да знате?

Желели смо да сазнамо све, али брзо и укратко, и тако добисмо следећу фактографију.

Заборављени задатак

Извесни Тагор Умбал радио је у Породилишту кад се оно још звало Фабрика аутомата за домаћинство. Са својим помоћником Вискором 126, далеким претком данашњег Вискора, овај Тагор је направио примитивне кристалне матрице за себе и Моз Ли. Вискор је добио задатак да њих двоје репродукује ако се у будућности пронађу апарати који могу да користе кодове забележене на кристалима. Али Вискор, иако је његов тип непрекидно усавршаван, није био савршен. Заборавио је задатак. Сетио га се сад, два милиона година касније.

— Колико година касније? — припита Мобис иако он није био од оних којима нешто треба двапут рећи.

— Два милиона — понови ЦМ. То су биле чињенице. Тешке и за ум једног Главног Технологичара. Неко време Мобис је ћутао а онда запита ЦМ:

— Јасно је да су Тагор и Моз неки прастари типови одавно повучени из промета. Али, зашто имају исти дизајн као богови нижих професија?

— Тагор и Моз су припадници старе расе која вас је створила. узели сте за ликове богова примерке те расе.

— Неко је створио нас? Зашто ја о томе ништа не знам?

— Раса која вас је створила изумрла је. С временом сте податке о њој избацили из употребе као сувишне. Али ја о њој имам у банкама 600000 километара трака. Биће вам то опет потребно јер Тагор и Моз већ прате наш контакт, траже твоју сарадњу.

На екрану испред Мобиса појавише се Тагор и Моз у природној величини. Мобис их једним погледом одмери и процени, а затим упита Бинара:

— До каквих си закључака дошао?

Два система

Калкулатор Бинар је на основу закона вероватноће рачунао какве све последице за свет може да има појава бића из прошлости.

— Све је на планети стало — рече Бинар. — Ниже категорије извршаваће само оне задатке које одобре Тагор и Моз, јер у њима виде божанства.

— Треба ли, дакле, да капитулирамо због застарелог верског програма?

— Не, али сви прорачуни кажу да је излаз у нагодби. Тагор је слаб, без наше помоћи није у стању да набави гориво за себе ни за један дан.

— Како могу да се погађам са неким ко има само десет милијарди неурона? — рече Мобис бацивши опет поглед на Тагора и Моз. — Свака наша Чистачица има трипут већи капацитет интелигенције од њих.

— Твоје упоређење интелигенција није исправно, Мобисе — рече Бинар. — Ми функционишемо на основу система **Да Не**, а ова бића су за нас несхватљива јер се приликом доношења одлука служе и са **Можда**.

Чим је Бинар изговорио реч Можда, истог тренутка Главни Технологичар преста да се креће по радном столу. Био је потпуно блокиран. Требало му је неколико минута да се поврати. Кад се опет покренуо био је то сасвим други Мобис. Меко модулирајући глас обрати се Тагору и Моз:

— Учинићу све за вас ако нам помогнете да се и ми оспособимо за употребу Можда.

— Прихватамо погодбу — одговори Тагор. — Верујем да се можете оспособити јер ви нисте више обичне машине.

После споразума између Мобиса и Тагора, чије клаузуле нисам добро схватио, вратио сам се у Породилиште. Вискор је опет мој шеф. Не клања сваки час пред Тагором и Моз, уклонио је ту сметњу, али ме засипа мноштвом задатака који се тичу њих двоје. Тагор и Моз ме зову Дадиља и ја се одазивам на то име иако не знам шта значи. Стално сам поред њих. Они много причају. Често не разумем шта говоре. Како, на пример, разумети шта ово значи:

— Сад имам 26 година као и онда кад си нам направио биоснимак и свега што је дотад било ја се сећам, али не знам ништа о свом каснијем животу. Мислиш ли да сам умрла као бака са много унучади?

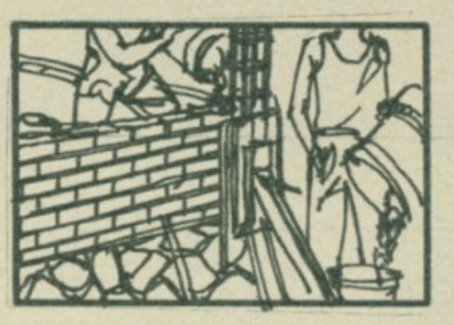

укрштене речи

ЦИГЛА ПО ЦИГЛА . . .

Под бројевима 1, 2 и 3 упишите називе најчешће употребљаваних грађевинских материјала. То ће вам помоћи да лакше »изградите« решење ове укрштенице.

ДУТОР ВЕ-МАК	1	ЕНГЛЕС. КЊИЖЕВНИК ЏОРЏ	ЦЕЛУЛОЗНИ НИТРАТ	СУНЧЕВ ЗРАК	ЈУЖНО ВОЋЕ, ДАТУЛА	▼	ЗАЛИВ НА ЈУГУ ФРАНЦУСКЕ	РЕКА У ЈУЖНОЈ АМЕРИЦИ	КОЈИ ПРАВИ РЕМЕЊЕ
БРОЈ „9" У ФУДБАЛУ									
ПРАСТАНОВНИК БАЛКАНА					ВЕЛИКА ВОДА / НАШЕ ОСТРВО				
МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТ							ИВАН МАЖУРАНИЋ / ГЛ. ГРАД КАНАДЕ		
ШПАНСКИ ПЕСНИК ФЕДЕРИКО ГАРСИЈА						ЛИЧНА ЗАМЕНИЦА / ХЕРЦЕГОВАЦ			
▶				2 / ОД					
МНОШТВО ПТИЦА	ПОЛИВАТИ КАПИМА ВОДЕ	ЗНАК КОБАЛТА / ТОЛСТОЈЕВ РОМАН			ГРОБ / НАГ, НЕОДЕВЕН				
УВОДНИ ЧЛАНАК									
ЗЕМЉИШНА МЕРА				ДАДИЉА (СТР.)		ПРИПАДНИК ИНДИЈАНСКОГ ПЛЕМЕНА		3	МЕРА ЗА ПОВРШИНУ
ДИРЕК					ИМЕ ПЕВАЧА СУБОТЕ		ЗНАК КАРЛОВЦА / ОВДЕ		
МЕРА ЗА ДУЖИНУ									
ЈЕДИЊЕЊЕ Н и N / ПРИСТИЗАЊЕ									ЗНАК ПАНЧЕВА
▶							ЈУНАЧКИ СПЕВ / ЗНАК ИТАЛИЈЕ		
РИМСКА БОГИЊА СРЧБЕ				ГРАД У РУМУНИЈИ					

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: Т, сценарист, брилијанти, пре, а, Ерп, КУМУЛУСИ, Писарев, КА, њихати, ТВ, а, н, тона, бм, идол, Мароко, а, а, СТРАТУСИ, к, НИМБУСИ, пекара, тас, терор, Ика.

Издаје и штампа НИП „ПОЛИТИКА", Македонска 29, 11000 Београд. Директор НИП „ПОЛИТИКА" Вукоје Булатовић. Главни и одговорни уредник „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА" Живорад Стојановић. Помоћник главног и одговорног уредника Александар Б. Костић. Уредник: Бојана Дожић, телефон 324-483. Ликовно-графички уредници Владимир Горбунов и Соња Јашовић, телефон 326-620. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез.

Цена једног примерка 8 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ

3 месеца	88,00 динара
6 месеци	176,00 динара
1 година	352,00 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО

3 месеца	176,00 динара
6 месеци	352,00 динара
1 година	704,00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НИП „Политика" ООУР „Продаја" — претплата на лист „Политикин забавник"

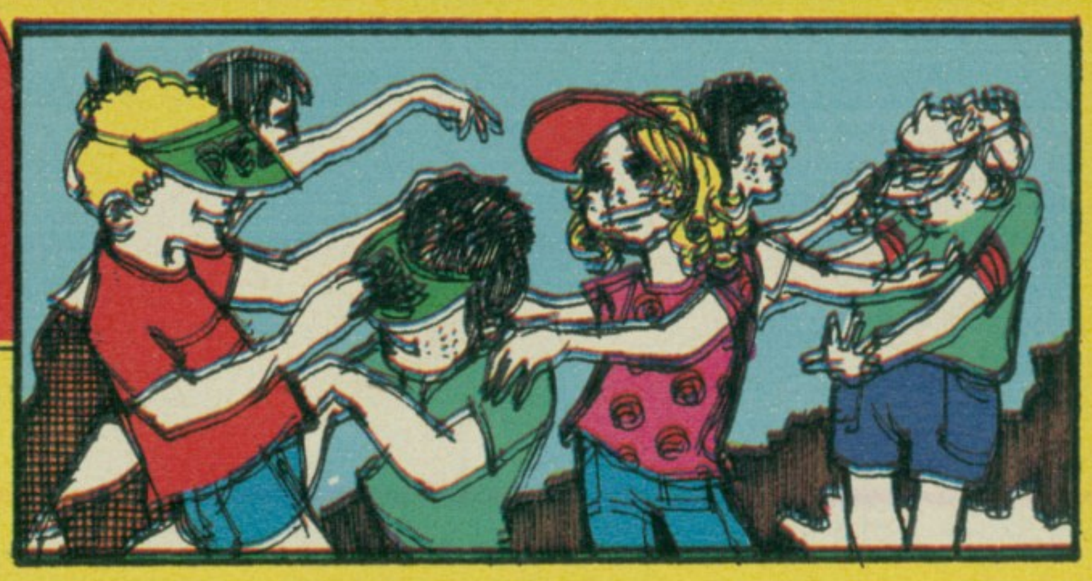
ПРЕТПЛАТА У СТРАНОЈ ВАЛУТИ

САД	$	38.—
СР НЕМАЧКА	DM	76.—
ШВЕДСКА	Škr	167.—
ФРАНЦУСКА	Ffr	164.—
ШВАЈЦАРСКА	Šfr	64.—

Уплате из иностранства слати на девизни рачун „НИП" „Политика" код ИНВЕСТ БАНКЕ — Београд на рачун 60811-620-63-257300-00054, са обавезном назнаком претплата на „Политикин забавник"

ШТИТНИК ОД СУНЦА

ПЕЗ + ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

ДОБИЛИ СУ ЧЛАНОВИ ПЕЗ КЛУБА ЧИЈЕ ЧЛАНСКЕ КАРТЕ НОСЕ БРОЈЕВЕ:

10054 10230 10239 10299 10306 10390 10413
10418 10476 10519 10547 10580 10607 10616
10957 11045 11119 11142 11148 11182 11326
11339 11387 11446 11701 11721 11723 11742
11817 11857 11991 12030 12070 12104 12113
12155 12185 12256 12346 12390 12421 12440
12536 12563 12595 12634 12668 12857 12884
12933 12988 13010 13063 13066 13226 13289
13363 13376 13443 13522 13536 13563 13576
13603 13657 13690 13826 13840 13846 13872
13944 14069 14085 14115 14276 14291 14319
14399 14530 14546 14573 14600 14636 14639
14680 14691 14692 14757 14777 14804 14830
14903 15010 15037 15165 15171 15177 15197
15200 15232 15313 15368 15378 15399 15402
15423 15534 15542 15555 15683 15731 15779
15839 15853 15867 15870 15921 15937 15998
16009 16044 16148 16175 16208 16233 16282
16315 16340 16343 16355 16453 16463 16586
16596 16673 16717 16739 16764 16731 16800
16925 16959 16994 17030 17053 17092 17095
17105 17164 17172 17190 17256 17327 17407
17414 17489 17524 17722 17730 17743 17779
17814 17864 17914 17925 17949 17954 17975
17982 17988 18548 18669 19190 19191 19221
19307 19400 19411 19502 19549 19600 19623
19648 19668 19676 19715 19806 19958 19983
19990 19994
20138 20184 20245 20270 20271 20317 20346
20440 20638 20650 20668 20674 20731 20732
20789 20938 20941 20982 21006 21039 21081

ШТИТНИК ЋЕ БИТИ ИСПОРУЧЕН ПОШТОМ У ТОКУ ЈУЛА.

21092 21123 21202 21228 21268 21284 21286
21336 21400 21459 21467 21484 21526 21548
21574 21647 21813 21815 21846 21848 21884
21950 21959 21980 21982 22019 22070 22093
22121 22168 22261 22265 22296 22343 22347
22393 22409 22436 22443 22514 22591 22676
22678 22682 22696 22766 22798 22865 22873
22923 22945 23004 23063 23194 23332 23338
23378 23387 23394 23401 23490 23565 23722
23737 23771 23777 23782 23808 23817 23853
23870 24032 24038 24065 24089 24121 24217
24228 24236 24263 24274 24279 24285 24322
24330 24478 24504 24547 24548 24549 24583
24594 24647 24710 24722 24752 24774 24776
24785 24918 24942 25038 25045 25061 25102
25277 25403 25419 25553 25594 25627 25744
25764 25775 25945 25987 26034 26082 26138
26147 26167 26200 26201 26214 26305 26352
26541 26668 26695 26746 26801 26822 26824
27017 27059 27091 27095 27106 27178 27282
27293 27364 27406 27559 27698 27756 27771
27785 27821 27839 27878 27989 28005 28131
28172 28189 28235 28296 28401 28466 28527
28532 28645 28658 28691 28702 28726 28773
28827 28869 28870 28886 28891 28927 28980
29033 29101 29143 29146 29174 29190 29234
29262 29287 29352 29695 29606 29690 29824
29834 29878 29991

30008 30039 3052 30179 30311 30362 30364
30372 30439 30450 30468 30507 30534 30587
30628 30689 30694 30704 30727 30751 30754
30830 30831 30908 30939 30969 30976 31026
31189 31304 31507 31527 31568 31569 31744
31781 31868 31944 32000 32017 32121 32174
32199 32235 32257 32309 32311 32319 32405
32464 32513 32524 32560 32568 32584 32595
32637 32756 32760 32978 33025 33076 33085
33127 33159 33327 33456 33462 33482 33490
33559 33627 33709 33727 33773 33815 33944
34028 34041 34121 34165 34189 34228 34229
34301 34302 34351 34360 34412 34485 34527
34546 34592 34601 34625 34627 34640 34670
34702 34719 34763 34771 34789 34813 34922
34965 34998 35060 35130 35134 35136 35139
35197 35208 35223 35305 35335 35433 35487

35531 35541 35643 35644 35645 35726 35845
35908 35989 36045 36129 36130 36142 36166
36214 36228 36251 36338 36387 36459 36491
36503 36572 36622 36641 36652 36721 36735
36785 36800 36819 36856 36878 36882 36986
37056 37070 37217 37320 37343 37352 37407
37412 37414 37482 37524 37621 37625 37678
37798 37837 37847 37873 38027 38082 38127
38159 38210 38289 38309 38399 38462 38561
38572 38577 38592 38605 38641 38646 38663
38677 38789 38858 38861 38915 38945 38971
38975 39034 39082 39087 39156 39172 39258
39359 39373 39461 39462 39474 39521 39620
39644 39681 39697 39713 39730 39864 39895
39986 39988

40181 40187 40284 40333 40542 40562 40573
40622 40675 40686 40840 40877 40934 41008
41017 41228 41279 41506 41544 41580 41585
41590 41633 41654 41689 41839 41855 41862
41871 41888 41930 41987 42058 42063 42068
42126 42161 42164 42197 42254 42266 42268
42270 42280 42352 42363 42377 42395 42416
42507 42509 42581 42619 42629 42649 42698
42706 42712 42759 42789 42792 43047 43065
43080 43208 43225 43235 43257 43338 43340
43498 43567 43592 43648 43710 43727 43749
43789 43811 43858 43927 43948 44094 44113
44183 44201 44235 44235 44241 44245 44285
44402 44419 44463 44602 44604 44632 44645
44665 44692 44699 44713 44766 44770 44792
44795 44796 44864 44867 44937 44973 45003
45090 45159 45201 45235 45271 45354 45421
45586 45829 45851 45882 45913 45935 45969
46012 46086 46156 46179 46222 46224 46479

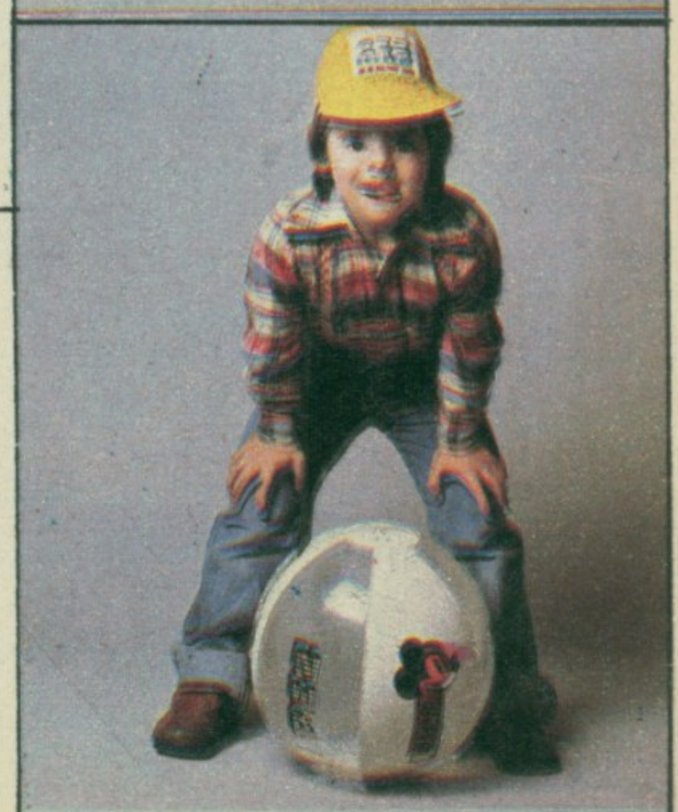
46496 46497 46549 46588 46591 46724 46738
46753 46754 46776 46871 46989 47029 47041
47059 47088 47110 47289 47294 47322 47387
47397 47433 47444 47500 47575 47616 47622
47643 47725 47802 47837 47902 47922 47976
47989 48055 48060 48066 48076 48138 48190
48203 48231 48398 48407 48487 48584 48600
48659 48686 48780 48804 48833 48865 48895
48896 48945 48948 48976 49003 49024 49045
49087 49200 49225 49261 49317 49369 49435
49453 49509 49540 49549 49562 49679 49686
49706 49717 49816 49846 49982

50027 50079 50188 50206 50253 50256 50499
50505 50507 50544 50632 50642 50680 50736
50774 50818 50887 50931 50943 50986 50995
51095 51107 51115 51117 51224 51230 51336
51341 51417 51447 51533 51589 51626 51636
51742 51779 51825 51837 51889 52005 52021
52023 52038 52067 52108 52207 52256 52258
52277 52296 52331 52346 52412 52448 52491
52594 52652 52663 52678 52700 52706 52752
52791 52792 52797 52841 52848 52853 53036
53154 53184 53260 53283 53381 53402 53403
53500 53503 53516 53534 53607 53634 53648
53654 53690 53850 53922 53928 53962 53997
54000 54054 54104 54120 54169 54227 54231
54273 54280 54338 54363 54495 54556 54594
54653 54671 54683 54703 54748 54756 54809
54844 54908 55057 55079 55098 55124 55241
55262 55267 55302 55307 55312 55314 55327
55363 55388 55487 55554 55576 55599 55618
55619 55695 55760 55782 55783 55792 55823
55856 55870 55875 55921 55995 56025 56035
56053 56064 56073 56107 56173

Нова погодност за пријатеље ПЕЗ-а!

Драги пријатељи PEZ-а

Приближава се дан школског распуста а са тиме и дуже време за игру.

Спремили смо вам 5.000 комада PEZ лопти, које нудимо по повољној цени. Пожурите са поруџбином.

Лопту ћеш платити поштару по цени од 65 динара.

Наша адреса је:
PEZ ПРИЈАТЕЉ
61111 ЉУБЉАНА, пп. 8

HP Kolinska
Kolinska Ljubljana

Купон попуни штампаним словима, изрежи и обавезно налепи на дописницу.

Презиме и име (обавезно штампаним словима)

Улица и кућни број

Место

Поштански бр. | бр. **PEZ** чл. карте | ком. **PEZ** лопти | датум рођења

Потпис родитеља

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Драги Забавниче,

РОЂЕНИ У БУРИ

Желим да знам које је познато дело руског писца Николаја Островског и нешто више о писцу.

Снежана Ружић,
Панчево

Познати руски књижевник Николај Алексејевич Островски (1904—1936) још као дечак ступио је у Црвену армију а после грађанског рата је радио као комсомолски руководилац. Тешко је рањен 1920. године у борбама код Лавова. Од последица је изгубио вид и годинама лежао парализован у постељи, када је почео и да пише.

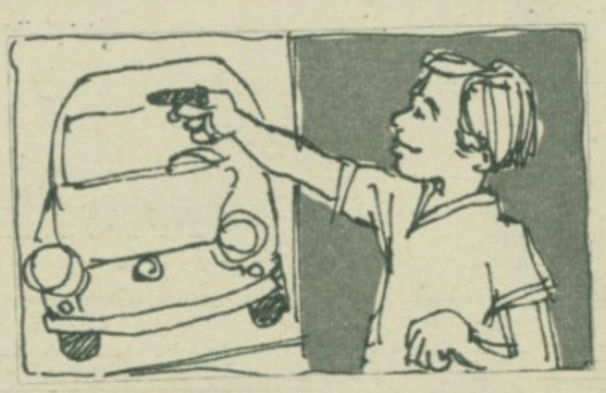
У свом аутобиографском делу, роману „Како се калио челик", указује како се, упркос страдањима и болести, челичном вољом могу учинити херојски подвизи. Дело је доживело много издања, не само у Совјетском Савезу већ и у другим земљама. Павле Корчагин, јунак романа, постао је симбол племените патње, одважности, челичног карактера и победе револуционарне свести. Своје дело „Рођени у бури" у коме приказује Украјину није стигао да заврши.

НОВИ ЛИК ФИЋЕ

Када ће бити објављени резултати акције „Политикиног забавника" — Нацртајте новог фићу. Шта је са обећаним наградама за најбоље радове?

З. П.
Нови Сад

Стигло је преко 3 хиљаде радова. Прва селекција је обављена а

ко је, и какву, награду добио знаће се 6. јула, када изађе „Политикин забавник" бр. 1436.

ТЕЛЕСНА ТЕМПЕРАТУРА

Интересује ме колика је нормална телесна температура?

Љубомир Станковић
Пожешка 77/21
Београд

Захваљујући терморегулационом механизму који постоји у телу сваког човека, телесна температура је стална и износи око 36,7 степени Целзијуса. Међутим, свако узбуђење или замарање доприносе да температура тела изненада порасте, па она, иако нема органског поремећаја, може да се попне за неколико десетих делова степена, а после извесног времена да се поново врати на нормалу. Тада се;

заправо, сужавају проширени крвни судови, па кожа поново поприма бледу боју. Иначе, када температура тела порасте преко 40 степени Целзијуса и преко тога, човек почиње да губи свест, халуцинира, долази до оштећења ћелија мозга... а ако такво стање дуже потраје, наступа и смрт. До ње долази зато, јер на тако високој телесној температури неке врсте беланчевина, неопходних за нормално функционисање органа, почињу да се разграђују, а касније не могу да се врате у своје првобитно, нормално стање.

СВАКОГ ЧЕТВРТКА НА ВАШЕМ КИОСКУ

НОВИ ЛИСТ ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Мерима Беговић, О.Ш. „Браћа Рибар", 78400 Босанска Градишка — 14 година, жели да се дописује са вршњацима.

Гордана Богдановић, Вилка Јуреца 5, 42000 Вараждин — 14 година, сакупља значке и воли музику.

Љиљана Пајкић, Бреза 24б, Петковац, 41000 Загреб — 17 година, воли све што воле млади.

Соња Маринковић, Раде Петровић 8, 36300 Нови Пазар — желела би да преко „Забавника" стекне пријатеље из целе наше земље, сакупља значке и маркице.

Иван Буразер, Ражине, Ражинска 65, 59000 Шибеник — сакупља плоче, хемијске оловке, постерт...

Аида Љубовић, Драгице Правице 2а, 71000 Сарајево — 13 година, навија за „Црвену звезду", скупља салвете, марке, разгледнице, воли забавну и поп музику.

Невенка Алексић, Јосипа Козарца 4, Вишњевац, 54000 Осијек — скупља значке, поштанске марке и разгледнице. Рођена је 1960. године.

Боса Танасић, Маршала Тита 38/9, 72280 Нови Травник — скупља привеске, марке, салвете, разгледнице, постере певача и певачица забавне музике. Ученица основне школе „Моша Пијаде".

ФОРМИРАН ИЗДАВАЧКИ САВЕТ „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА"

Новоизабрани Издавачки савет „Политикиног забавника" одржао је ове године прву седницу на којој је за председника изабран Ђорђе Радишић, а за заменика Снежана Стаменковић из Београда. Чланови Савета су Драгомир Вуксановић из Титовог Ужица, Јелисавета Суруџић из Чачка, др Иван Николић из Београда, Олга Јанковић из Новог Сада, Живорад Љубичић из Београда, Невзат Худаверди из Приштине, Добривоје Арсић из Београда, Петар Петровић из Лебана, Неда Живковић из Београда, Војислав Марјановић из Смедерева, Драгослав Андрић из Параћина и Радомир Животић из Београда. Чланови Издавачког савета из ООУР-а Издања за младе „Политикин забавник" су Живорад Стојановић, Зоран Јоановић, Александар Костић, Владимир Горбунов и Петар Милатовић.

На овој седници Савет је упознат са анализом садржаја листа у последњих година дана, са концепцијом, пословним резултатима, условима рада и плановима развоја „Политикиног забавника" и његових стрипских издања. Чланови Савета изнели су и своја запажања о физиономији листа, појединим врстама написа и графичко-ликовној опреми. Закључено је да ће на следећој седници бити усвојен план рада Издавачког савета за време трајања његовог двогодишњег мандата.

WALT DISNEY

МИКИ

ШТО МИ СЕ ДАНАС ЈЕДЕ СЛАДОЛЕД!

Мики

АХА!

МЕНИ СЕ ЈЕДЕ СВАКОГ ДАНА!

НЕЋУ МОЋИ ДА РАЗБИЈЕМ КАСИЦУ А ПОСЛЕ ДА СЕ ПРАВИМ КАКО ЈЕ ТО БИЛО СЛУЧАЈНО! УЈКА МИКИ МИ НЕКЕ ВЕРОВАТИ!

НЕКЕ!

ШТА СЕ МОЖЕ... НИШТА ОД СЛАДОЛЕДА!

ЧЕК... ЧЕК...

Copyright © 1978
Walt Disney Productions
World Rights Reserved

...ЧИТ'О САМ О НЕКИМ ОПЕРСКИМ ПЕВАЧИМА КОЈИ СУ СВОЈИМ ВИСОКИМ ТОНОВИМА РАЗБИЈАЛИ СТАКЛО!

ДА ПРОБАМО... И МИ ИМАМО ВИСОК ГЛАС!

ДО РЕ МИ ФА СОООООО

9-10

МИЋО! ФИЋО! ЕВО ВАМ ПО ПЕТ ДИНАРА ДА ПРЕСТАНЕТЕ С ТОМ ДРЕКОМ!

Distributed by King Features Syndicate.

СУТРА ЋЕМО ДА СЕ ДЕРЕМО ПРЕД МОЈОМ КАСИЦОМ!